

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Bc. Veronika Janků

**Soubor národních věcných autorit a jeho aplikace ve
specializovaných knihovnách na příkladu Knihovny Vojenského
historického ústavu**

Diplomová práce

Praha 2007-12-14

Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Marie Balíková

Oponent bakalářské práce: PhDr. Barbora Drobíková

Datum obhajoby: 2008-05-19

Hodnocení: výborně

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 14. prosince 2007

....

.....
podpis diplomantky

Identifikační záznam

JANKŮ, Veronika. *Soubor národních věcných autorit a jeho aplikace ve specializovaných knihovnách na příkladu Knihovny Vojenského historického ústavu [National Subject Authority File and its application in specialised libraries on the example of the Library of the Military History Institute]*. Praha, 2007. 97 s. LXXV s. příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Ústav informačních studií a knihovnictví 2007. Vedoucí práce Mgr. Marie Balíková.

Abstrakt

Tématem diplomové práce je obecně Soubor národních věcných autorit a problémy spojené s jeho aplikací v Knihovně Vojenského historického ústavu. Práce je v první části zaměřena na obsahovou analýzu dokumentu a věcné pořádkání. Charakterizovány jsou stručně i jednotlivé typy selekčních jazyků, přičemž je kladen důraz hlavně na deskriptorové selekční jazyky a tezaury. Hlavní část popisuje samotný Soubor národních věcných autorit a jeho jednotlivé dílčí soubory, jeho funkci, zabývá se úlohou MDT a skupiny Konspektu a také přibližuje problematiku vyhledávání informací v souvislosti se souborem autorit. Dále je práce věnována Knihovně Vojenského historického ústavu a zejména pak průběhu a stavu věcného zpracování v této instituci. Poslední celek přibližuje konkrétní aplikaci Souboru národních věcných autorit a jednotlivé problematické oblasti s touto aplikací související. Závěr práce patří zhodnocení vhodného postupu a vývoje věcného zpracování v Knihovně Vojenského historického ústavu.

Klíčová slova

národní autority, předmětové selekční jazyky, soubory autorit, tezaury, věcné autority, věcné pořádkání informací, věcné selekční jazyky

Obsah

PŘEDMLUVA	1
1. ÚVOD.....	3
2. VĚCNÉ POŘÁDÁNÍ.....	4
2.1 SYSTEMATICKÉ POŘÁDÁNÍ.....	5
2.2 PŘEDMĚTOVÉ POŘÁDÁNÍ.....	6
2.3 OBSAHOVÁ ANALÝZA DOKUMENTU.....	6
3. SELEKČNÍ JAZYKY.....	9
3.1 VĚCNÉ SELEKČNÍ JAZYKY.....	11
3.1.1 <i>Prekoordinované a postkoordinované jazyky</i>	12
3.2 SYSTEMATICKÉ SELEKČNÍ JAZYKY.....	14
3.3 PŘEDMĚTOVÉ SELEKČNÍ JAZYKY.....	15
3.3.1 <i>Prekoordinované předmětové selekční jazyky</i>	16
3.3.2 <i>Postkoordinované předmětové selekční jazyky</i>	17
3.3.2.1 Deskriptorové selekční jazyky.....	19
3.3.2.2 Tezaury.....	22
3.3.2.2.1 Tezaurus jako informační jazyk.....	26
3.3.2.2.2 Typová struktura tezauru.....	27
3.3.2.2.3 Typologie tezurů.....	28
3.3.2.2.4 Nevýhody tezauru při použití ve specializovaných knihovnách.....	29
4. SOUBOR NÁRODNÍCH VĚCNÝCH AUTORIT	31
4.1 STRUČNĚ O NÁRODNÍ KNIHOVNĚ ČR.....	31
4.2 SOUBOR NÁRODNÍCH AUTORIT.....	33
4.3 SOUBOR NÁRODNÍCH VĚCNÝCH AUTORIT A JEHO DÍLČÍ ČÁSTI.....	34
4.4 CHARAKTERISTIKA SOUBORU TEMATICKÝCH VĚCNÝCH AUTORIT.....	35
4.4.1 <i>Slovní zásoba</i>	36
4.4.2 <i>Struktura sémantických vztahů</i>	38
4.4.3 <i>Aplikační syntax</i>	41
4.5 ÚLOHA MEZINÁRODNÍHO DESETINNÉHO TŘÍDĚNÍ.....	45
4.6 ÚDAJ SKUPINY KONSPEKTU.....	48

4.7 STANDARDY A MEZINÁRODNÍ DOPORUČENÍ	50
4.8 FUNKCE SOUBORU NÁRODNÍCH VĚCNÝCH AUTORIT.....	51
4.8.1 Význam SNVA pro uživatele.....	53
4.9 VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ A INFORMAČNÍCH ZDROJŮ, REŠERŠNÍ METODY.....	53
5. APLIKACE SOUBORU NÁRODNÍCH VĚCNÝCH AUTORIT V KNIHOVNĚ VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU.....	57
5.1 KNIHOVNA VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU.....	57
5.1.1 Stručná historie knihovny.....	57
5.1.2 Současnost knihovny.....	59
5.1.3 Služby knihovny.....	59
5.1.4 Charakteristika fondu.....	61
5.1.5 Přehled a charakteristika sbírek.....	62
5.2 STAV A PRŮBĚH VĚCNÉHO ZPRACOVÁNÍ V KNIHOVNĚ VHÚ DO ROKU 2006.....	65
5.3 SOUČASNÝ STAV A VÝVOJ VĚCNÉHO ZPRACOVÁNÍ V KNIHOVNĚ VHÚ.....	67
5.3.1 Současná kooperace Knihovny VHÚ a NK ČR v oblasti věcného zpracování.....	68
5.4 ZÁPIS NÁVRHŮ TEMATICKÝCH AUTORITNÍCH TERMÍNŮ.....	71
5.5 VÝZNAM APLIKACE SNVA PRO KNIHOVNU VHÚ.....	71
6. PROBLÉMOVÉ OBLASTI VYPLÝVAJÍCÍ Z APLIKACE SNVA	73
6.1 DETAILNOST VĚCNÝCH AUTORITNÍCH TERMÍNŮ.....	73
6.2 POUŽITÍ ODBORNÉHO JAZYKA VS. BĚŽNÝ JAZYK.....	75
6.3 KOMPATIBILITA VĚCNÝCH AUTORIT S CIZOJAZYČNÝMI EKVIVALENTY.....	76
6.4 ROZDÍLNOST EXTERNÍCH ZDROJŮ.....	78
6.5 EMOCIONÁLNÍ ZABARVENÍ VĚCNÝCH AUTORITNÍCH TERMÍNŮ.....	80
6.6 HIERARCHICKÉ VZTAHY A STRUKTURA.....	81
6.6.1 Problematika většího počtu nadřazených termínů.....	81
6.6.2 Problematika vytvoření hierarchických vazeb.....	82
6.7 OSTATNÍ PROBLEMATICKÉ OBLASTI.....	82
6.7.1 Vyjádření věcného autoritního termínu pomocí notace MDT.....	82
6.7.1.1 Vyjádření geografického autoritního termínu pomocí notace MDT.....	84
6.7.2 Vztahy ekvivalence.....	84

6.7.3 Sjednocování autoritních termínů z jedné tematické oblasti.....	85
6.7.4 Nepřesnosti v autoritním souboru NK ČR.....	85
6.8 PROBLÉMY ČESKÉHO PŘEKladu TABULEK MEZINÁRODNÍHO DESETINNÉHO TRÍDĚNÍ.....	87
7. ZÁVĚR	89
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	91
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	97
SEZNAM PŘÍLOH.....	99
PŘÍLOHY.....	101

Předmluva

Tvorba a využívání souborů autorit Národní knihovny ČR není v prostředí českých knihovnických institucí ničím neznámým. Pokud chtějí knihovny vytvořit integrované prostředí, je třeba zharmonizovat postupy a metody v mnoha oblastech, přičemž jednou z nich je i oblast věcného zpracování fondů, resp. unifikace selekčních údajů.

Cílem práce je seznámení se Souborem národních věcných autorit a zároveň s problematikou využívání a aplikace tohoto univerzálního autoritního souboru v knihovnách se specializovaným fondem, resp. v Knihovně Vojenského historického ústavu. Práce se zabývá obecně i věcným pořádním a selekčními jazyky, hlavní část je ovšem věnovaná věcnému autoritnímu souboru a problémům a rysům kooperace Národní knihovny ČR a Knihovny Vojenského historického ústavu v této oblasti.

Výběr tématu vycházel z mé dosavadní praxe. Jelikož jsem více než dva roky zaměstnaná ve jmenované Knihovně Vojenského historického ústavu a mojí hlavní pracovní náplní je indexace dokumentů a také vypracovávání nových návrhů a oprav věcných autorit, tak je mi zvolené téma velmi blízké.

Celá diplomová práce je rozdělena do pěti základních částí:

- první část přibližuje systematické a předmětové pořádní informací a také metodu obsahové analýzy;
- druhý celek je zaměřen na problematiku selekčních jazyků, především pak předmětových selekčních jazyků, přičemž hlavní pozornost je věnována deskriptorovým selekčním jazykům a jejich řízeným slovníkům – tezurům;
- další část se věnuje národním autoritám a zejména Souboru národních věcných autorit, zabývá se jeho funkcí a významem pro uživatele, nastiňuje možnosti vyhledávání spojené s tímto souborem, charakterizuje úlohu Mezinárodního desetinného třídění a skupiny Konspektu;
- předposlední část je věnována charakteristice Knihovny Vojenského historického ústavu a procesu věcného zpracování v této knihovně, jeho dřívějšímu i současnému stavu a významu aplikace národního autoritního souboru pro tuto knihovnu;

- poslední celek analyzuje jednotlivé otázky a problémy vyplývající z aplikace Souboru národních věcných autorit v Knihovně Vojenského historického ústavu i ve specializovaných institucích obecně.

Při tvorbě diplomové práce jsem vycházela z publikovaných i nepublikovaných dokumentů, především z monografií a tištěných i elektronických článků, které se věnují jak obecné problematice věcného zpracování, tak i užší problematice národních autorit. Hodnotné informace jsem čerpala také z internetového portálu Národní autority ČR. Neméně důležitým zdrojem informací byly mé vlastní zkušenosti z praxe a možnost konzultace s odborníky z oboru.

Rozsah textu práce je 96 stran. Použité informační zdroje jsou citovány v souladu s platnými normami ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. Záznamy jsou řazeny abecedně. Z uvedené normy vychází také zvolená citační metoda – citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydání (tzv. Harvardský systém). Poznámky pod čarou stručně doplňují informace obsažené v samotném textu. Text práce je doplněn řadou obrázků a tabulek, jejichž seznam je možné nalézt spolu se seznamem použitých zdrojů na konci práce. K textu, jehož rozsah splňuje podmínky dané Studijním a zkušebním řádem FF UK, je připojeno také 8 příloh o 75 stranách a CD-ROM s elektronickou verzí této práce ve formátu PDF.

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucí práce Mgr. Marii Balíkové z Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování Národní knihovny ČR za podnětné rady a připomínky a také za její vstřícnost a čas, který byla ochotna věnovat této diplomové práci. Dále bych ráda vyjádřila svůj dík Zdeňku Munzarovi, BBus. (Hons.), DiS., vedoucímu Knihovny Vojenského historického ústavu, za předání mnoha cenných zkušeností a za možnost podílet se na tvorbě návrhů věcných autoritních termínů.

1. Úvod

Efektivní vyhledávání informací a jeho aplikování "ve správnou dobu správnými (poučenými a informačně připravenými) lidmi" je sice pouze jedním, ale strategickým aspektem úspěšnosti v novodobém informačním prostředí. Jsme již nyní součástí společnosti znalostí, ve které schopnost vyhledat relevantní informace patří mezi konkurenční výhody, a nezáleží na tom, v jakém pracujeme oboru. Je pochopitelné a nikoli rozporné, že exaktní obory, kde "stárnutí" informací probíhá rychleji, musí být více a důsledněji obeznámeny s informačním světem, neboť jinak to znamená propad do nižších pater výzkumu a vývoje. Ve společenskovědních disciplínách, kde z hlediska stárnutí informací čas plyne příznivěji, se naopak objevují neskutečné možnosti kombinace nových pohledů, které jsou umožněny díky pokročilým metodám vyhledávání a vytěžování informačních a znalostních zdrojů [PAPÍK, 2001, s.18].

Základním předpokladem efektivního vyhledávání informací je efektivní zpracování/pořádání informací. Pomůckou k tomu nám mohou být selekční jazyky.

Selekční jazyky umožňují uživatelům přístup k dokumentům. Neustále se objevují nové typy informací, proto je třeba uživatelům určit takovou cestu, aby co nejefektivněji získali relevantní informaci. Prostředkem k unifikaci selekčních údajů je Soubor národních věcných autorit. Je to nástroj usnadňující proces vyhledávání obsahových informací z hlediska uživatele, z hlediska informačních pracovníků a indexátorů se jedná o zdroj ověřování používaných selekčních prvků.

Zpracování knihovního fondu, ať už po stránce identifikační či věcné, je důležitou činností většiny knihovnických institucí. Nejinak tomu je i v Knihovně Vojenského historického ústavu, kde bylo za prioritní záležitost označeno vytvoření spolehlivého a fungujícího řízeného slovníku pro oblast vojenské historie. Přestože je Soubor národních věcných autorit určen zejména pro databáze s rozsáhlým univerzálním fondem, byl vzhledem k uvedeným kvalitám zvolen jako prostředek systematického budování slovníku v knihovně právě tento soubor.

2. Věcné pořádkání

V informačních systémech a institucích dochází k několika základním procesům, které společně představují či tvoří celkový komunikační proces a které by se daly rozdělit na následující:

- výběr a akvizice (zjišťování a získávání);
- vstupní zpracování;
- ukládání informací;
- zpřístupňování (výstupní zpracování) [KOVÁŘ, 1976, s. 14].

Informace, které tvůrce sděluje prostřednictvím primárního dokumentu, je třeba zařadit mezi ostatní podobné dokumenty takovým způsobem, aby je bylo možné uživatelem či informačním pracovníkem později dobře zpětně vyhledat. Vstupní zpracování, resp. zapisování údajů o dokumentu a jeho obsahových charakteristikách, se dělí na zpracování identifikační a věcné. První způsob se také označuje jako jmenné zpracování (jmenná katalogizace, jmenný popis, identifikační popis, identifikace dokumentu) a předchází mu identifikační analýza daného dokumentu, přičemž se jedná o zpracování čistě z formální stránky. Jsou pro něj rozhodující identifikační údaje, zejména autor a název dokumentu, dále pak místo a rok vydání, nakladatel atd. [KOVÁŘ, 1974, s.10]. Druhý způsob se označuje jako věcné zpracování a je výsledkem obsahové analýzy dokumentu a tudíž jde o zpracování ze stránky obsahové a tematické.

Obecně lze věcný způsob zpracování charakterizovat jako „proces tvorby věcných selekčních údajů a jejich přidělování informačním zdrojům, jejich částem a jednotlivým informacím v nich obsaženým“ [BALÍKOVÁ, 2004a]. Věcné zpracování jako výsledek obsahové analýzy dokumentu je důležitým nástrojem uspokojování požadavků uživatelů knihoven a informačních institucí; je tedy důležitým nástrojem vyhledávání informací a přístupu k nim [PEŤOVÁ, 2002]. Po všech stránkách je tento způsob pořádkání či zpracování náročným procesem. Aby byl dokument správně zařazen a následně i správně vyhledán, je třeba dobře porozumět jeho obsahu, poté dobře vyjádřit ústřední myšlenku či myšlenky dokumentu a v neposlední řadě je také nutná znalost příslušného selekčního jazyka či jazyků, což vyžaduje určitou odbornou úroveň, zaškolení a praxi katalogizátora,

který dokument po této stránce zpracovává. Obecně je cílem věcného zpracování zprostředkování přístupu k dokumentu z hlediska jeho obsahu a formy.

Věcné pořádní informací tak představuje dílčí proces vstupního zpracování informací. Jeho cílem je vytvořit takový selekční obraz dokumentu, aby umožnil koncovému uživateli dosáhnout při procesu vyhledávání s podporou systémových nástrojů optimální přesnosti a optimální úplnosti, tedy zpřístupnit požadované relevantní dokumenty efektivním způsobem [STRENKOVÁ, 2004].

Věcné zpracování (jinde také věcné pořádní, věcná katalogizace, věcný popis, klasifikace, indexování) má blízko k anotování a referování [BUŘILOVÁ, 1995d], oba totiž vypovídají o obsahu dokumentu. Samotné věcné zpracování se pak dělí do dvou kategorií a to na systematické a předmětové. Oba typy zpracování budou níže popsány.

Základním předpokladem dobře provedené věcné katalogizace je správná obsahová analýza a řízená a pojmová indexace [MÁTLOVÁ, 2007]. Při řízené indexaci je „předem stanovena množina indexovaných termů a jediným problémem je vhodný výběr těchto termů“ [RYDVAL, 2005]. Dopředu je tedy k dispozici seznam termínů neboli autoritní soubor, z něhož se vybírají termíny pro indexaci daného dokumentu. Pojmová indexace je založená na určování termínů z řízeného slovníku nebo znalostní báze na základě jejich srovnání s plným textem dokumentu [SCHWARZ, 2003a]. Obecně se tedy jedná o „výběr indexačních termínů z předem definovaného selekčního jazyka“ [BALÍKOVÁ, 2006, s. 139].

2.1 Systematické pořádní

Věcné pořádní se tedy dělí na systematické a předmětové. Pro tuto práci je sice nosnější předmětové zpracování, ovšem pro úplnost a srovnání je vhodné zde uvést alespoň pár základních charakteristik pořádní systematického.

Systematické zpracování (nebo také třídění) je historicky starší a jsou při něm dokumenty, záznamy o nich nebo záznamy o jednotlivých informacích vřazovány do předem vytvořené klasifikace lidského poznání podle oborů a předmětů, o nichž pojednávají. Systematické pořádní má za cíl tedy zařadit konkrétní dokument na příslušné místo v systematicky uspořádaném souhrnu lidského poznání [HROTKOVÁ, 2002]. Jinými slovy spočívá ve „vřazování verbálně vyjádřeného obsahu, tématu či předmětu dokumentu, jeho části nebo jednotlivých v něm obsažených informací do systému lidského poznání a praxe ve smyslu celého univerza nebo jeho speciální části“

[KOVÁŘ, 1976, s. 30]. Užívá se při něm umělého jazyka, jsou díky němu vytvářeny systematické katalogy a má samozřejmě své výhody i nevýhody. Mezi výhody patří mezinárodní srozumitelnost, k nevýhodám lze pak zařadit paradoxní nesrozumitelnost pro laického uživatele.

Základním nástrojem systematického pořádání jsou systematické selekční jazyky, kterým je věnována podkapitola 3.2.

2.2 Předmětové pořádání

Při procesu předmětového zpracování (jinými slovy heslování, indexování, pořádání, katalogizace atd.) je obsah dokumentu, popř. jednotlivé informace z jeho obsahu, vyjádřen slovně, přičemž se užívá přirozený jazyk, který je ve větší či menší míře formalizovaný. Předmětové pořádání je tedy druh věcného pořádání informací, který „spočívá v abecedním uspořádání verbálně vyjádřeného obsahu, tématu či předmětu dokumentu, jeho části nebo jednotlivých v něm obsažených informací“ [KOVÁŘ, 1976, s. 30]. V tomto případě dochází tedy k převodu slovně vyjádřeného obsahu dokumentu do různou měrou normalizovaných a formalizovaných hesel, která jsou abecedně uspořádána [HROTKOVÁ, 2002].

Zásadní je tedy vystihnout předmět dokumentu, což je téma, jímž se zabývá určitý dokument, nebo téma informačního dotazu. Takovým předmětem je vše, co je objektem zkoumání a literárního zpracování; ať už se jedná o materiální věc, jev, pojem, osobu či instituci. Kromě samotného předmětu se zkoumají také aspekty, které ho charakterizují.

Stejně jako pořádání systematické, tak i tento druh nebo způsob pořádání s sebou nese samozřejmě řadu výhod i nevýhod. Výhodou je bezesporu srozumitelnost pro uživatele v určité jazykové oblasti, nevýhodou je právě omezení na jazykovou oblast.

Hlavním rysem předmětového způsobu pořádání je vyjádření obsahu dokumentu termíny, jejichž základními aspekty jsou přesnost, čímž se myslí shoda mezi významem daného pojmu a termínem, dále spisovnost, ustálenost, krátkost, přeložitelnost, všeobecná přijatelnost a srozumitelnost, osvojitelnost [BUŘILOVÁ, 1995a].

Při tomto druhu pořádání se vždy ve větší či menší míře projevuje jak subjektivita informačního pracovníka, resp. indexátora, tak subjektivita uživatele, který zadává dotaz do informačního systému.

2.3 Obsahová analýza dokumentu

Není v silách žádného uživatele informačního systému, aby přečetl plné texty všech primárních informačních pramenů a dokumentů, proto se vytváří k těmto primárním zdrojům sekundární zdroje, tedy sekundární informační prameny. Jedná se o záznamy, které jsou tvořeny zredukovaným množstvím zásadních a klíčových slov či charakteristik pramene primárního. Takový záznam je tvořen soupisnými a popisnými údaji, případně referátem či anotací, přičemž mezi soupisné údaje patří právě i znaky daného selekčního jazyka. Tvorba těchto záznamů se provádí na základě informační analýzy dokumentů, jejíž část či fází tvoří obsahová analýza. Tento druh analýzy dokumentů je tedy „součástí komplexnější a rozsáhlejší informační analýzy, která je nezbytná pro efektivní vyhledání dokumentu, respektive i jeho uložení, pomocí zvoleného dotazu uživatele. A to nejen uživatele knihovny, ale v současné době zejména uživatele elektronických informačních zdrojů nejrůznějších typů“ [FILOUŠOVÁ, 2004].

Snaží-li se informační pracovník, popř. uživatel, zachytit či „popsat obsah určitého dokumentu, tedy najít odpověď na otázku „o čem pojednává daná kniha, článek apod.“, provádí jeho obsahovou analýzu. Její výsledek je třeba nějak znakově fixovat, nejlépe v takové podobě, která pokud možno co nejméně podléhá subjektivitě toho kterého analytika“ [SAMEK, 1999]. Vzniká tak selekční obraz daného dokumentu.

Východiskem správného vstupního a především pak věcného zpracování je tedy obsahová analýza získaného dokumentu, která slouží k získání obsahových údajů a obsahových charakteristik. Obsahovými údaji se uživateli zpřístupňuje přímo informace o obsahu dokumentu ve slovní formě (referát nebo anotace), zatímco obsahovou charakteristikou se zprostředkovávají nepřímé informace z dokumentu, kterými jsou znaky selekčního jazyka (notace, předmětová hesla, klíčová slova, deskriptory) [PALÁTOVÁ, 1985, s. 9].

Obsahová analýza si kromě samotného obsahu všímá také prostorového a časového zařazení dokumentu, dále čtenářského určení, ale i některých formálních znaků. Katalogizátor si nejprve vybírá obecné klíčové výrazy a pojmy, které zachycují nejpodstatnější informace o dokumentu a v dokumentu obsažené. Tyto výrazy je poté nutno převést do znaků příslušného selekčního jazyka. Proto je potřeba se při této části informační analýzy věnovat následujícím složkám dokumentu:

- název (titul);
- referát, abstrakt, anotace;

- obsah (resp. názvy kapitol a podkapitol);
- úvod (předmluva) a závěr (doslov);
- ilustrace, tabulky, grafy, fotografie, schémata a jiné popisy;
- zvýrazněná (podtržená, ztučněná apod.) slova či pasáže v textu [BALÍKOVÁ, 2004a].

Ze všech předcházejících poznatků vyplývá, že obsahová analýza dokumentu je v reálu složitý poznávací proces, který se odehrává v interakci mezi obsahem dokumentu, příslušným selekčním jazykem a samotným indexátorem¹, v jehož „vědomí, vždy již podmíněném přirozeným jazykem, se postupně vytváří tzv. mentální selekční obraz dokumentu, který se snaží v redukované formě postihnout jeho podstatné obsahové charakteristiky a posléze je převést do pokud možno ekvivalentních výrazů daného selekčního jazyka“ [SAMEK, 1999]. Cílem celého procesu obsahové analýzy je “odhalit v dokumentu soubor slov přirozeného jazyka, který formuluje obsah dokumentu a použít tento soubor k formulaci textu referátu či anotace, v případě předmětových pořadacích soustava k formulaci předmětových hesel, k výběru deskriptorů z tezurů a u systematických pořadacích soustav jej převést do znaků zvoleného pořadacího systému [KOVÁŘ, 1974, s. 18].

Základním nástrojem předmětového pořádání jsou předmětové selekční jazyky (viz podkapitola 3.3).

¹ Zjednodušeně řečeno je indexátor osoba, která provádí indexování čili indexaci [American, 2007]. Vybírá z dokumentu slova a výrazy charakterizující obsah daného dokumentu, které následně převádí do příslušného selekčního jazyka.

3. Selekční jazyky

Selekční jazyk jako takový bývá nejčastěji charakterizován jako soustava znaků přirozeného, formalizovaného, normalizovaného nebo jiného umělého jazyka, vytvořená pro účely pořádání, ukládání, vyhledávání, popř. distribuce dokumentů nebo informací a záznamů o nich [BUŘILOVÁ, 1995b]. Jinými slovy pod termínem „selekční jazyk“ rozumíme třídící a vyhledávací jazyk, pomocí kterého se dá vyjádřit struktura formálních a sémantických vlastností dokumentu a zároveň také uživatelského dotazu. Je to určitý specializovaný umělý jazyk, který slouží jako spojovací článek mezi informačním pracovníkem a informačním systémem a na druhé straně mezi uživatelem a informačním systémem. Jedná se o ustálený znakový systém, který „slouží k formální nebo obsahové identifikaci dokumentů nebo informací v nich obsažených a kterého se užívá pro potřeby zpracování, ukládání a vyhledávání informací“ [SAMEK, 1999].

Každý takový jazyk má svou gramatiku, syntax a morfologii. Gramatika selekčního jazyka je „soubor pravidel a prostředků, kterými se tvoří různé tvary pořádacích znaků a jimiž se řídí jejich spojování do vyšších jednotek při indexaci či klasifikaci. Syntax selekčního jazyka je část gramatiky selekčního jazyka, která určuje pravidla pro spojování pořádacích znaků. Morfologie selekčního jazyka je část gramatiky selekčního jazyka, která určuje pravidla pro modifikaci tvarů pořádacích znaků pomocí specifických morfologických prostředků“ [SCHWARZ, 2003b, s. 3].

Selekční jazyk je druh informačního jazyka určený k formulaci identifikačních a obsahových charakteristik dokumentů, jejich částí nebo jednotlivých informací v nich obsažených. Je tedy „výrazovým prostředkem k pořádání informací, který je určen k co možná nejpřesnější formulaci jmenných a obsahových údajů o dokumentech, k jejich přehlednému uložení a vyhledávání informací, u nichž byl vytvořen jejich selekční obraz“ [FILOUŠOVÁ, 2004]. Z jazykovědného hlediska se každý takový jazyk skládá z lexiky a syntaxe, tedy slovníku a skládání slov, resp. pravidel pro jejich skládání. Pro selekční jazyk a jeho složky platí tyto lingvistické požadavky:

- sada přípustných znaků,
- přípustné kombinace znaků,
- možnost znaky zapsat a znázornit,
- pravidla interpretace znaků.

Tvorba selekčního jazyka je omezena samotným jeho použitím, soustavou jeho znaků a technikou používanou ke zpracování. Mezi selekčním a přirozeným jazykem (dále pouze PJ), který slouží k přirozené a běžné komunikaci, jsou patrné jasné rozdíly. Selekční jazyk si s sebou nese následující rysy:

- díky vylučování např. synonym a homonym směřuje k symetrii,
- plní pouze komunikační funkci,
- asociační spojení zvyšují sílu jazyka (u PJ jsou tato spojení skrytá),
- obměna vyjadřování není žádoucí (u PJ existuje velká možnost obměny slov),
- fonetika je nezávazná,
- rovnoměrnost kódu bývá žádoucí (u PJ mají slova libovolnou délku),
- redundance je omezována,
- operuje jen se substantivy a adjektivy (u PJ místo adjektiv dominují slovesa),
- nemá slovesné kategorie (vid, rod),
- je popisován přirozeným jazykem [PALÁTOVÁ, 1985, s. 140].

Selekční jazyky zpracovávají dokumenty a informace, pojednávající o předmětech, jevech a procesech reálného světa, tedy o poznacích člověka zaznamenaných v dokumentech. Jak již bylo výše uvedeno, je tedy selekční jazyk určitý druh informačního jazyka určený k:

- formulaci identifikačních a obsahových údajů o dokumentech a informacích v nich obsažených na vstupu do informačního systému;
- uložení dokumentů nebo záznamů o nich;
- formulaci překladu informačního požadavku uživatele na výstupu z informačního systému;
- vyhledávání relevantních dokumentů a informací;
- distribuci informací na výstupu z informačního systému.

Označení „selekční“ neznamená tedy určení pouze pro vyhledávání samotných dokumentů či jejich záznamů, ale značí i další výše uvedené funkce.

Selekční jazyky se dělí na dva základní typy, kterými jsou:

- identifikační selekční jazyky (prostředek identifikačního pořádaní, typickým příkladem je bibliografický záznam),
- věcné selekční jazyky.

3.1 Věcné selekční jazyky

Vedle identifikačních selekčních jazyků existují i věcné selekční jazyky, které se dají rozdělit podle několika různých hledisek. Stejně jako jsou známy dva druhy věcného pořádaní, tak i věcné selekční jazyky lze rozdělit na:

- systematické věcné selekční jazyky,
- předmětové věcné selekční jazyky.

Oba typy jsou dále v práci podrobněji charakterizovány.

Dále podle rozsahu a užití se tento typ selekčních jazyků dělí na následující:

- univerzální věcné selekční jazyky,
- speciální oborové věcné selekční jazyky [BUŘILOVÁ, 1995d].

Univerzální typ má širší záběr a je určen pro všechny vědní obory a odvětví lidské činnosti a zahrnuje celé univerzum lidského poznání, kdežto typ speciální je oborově ohraničený a tím pádem naopak určen pro jeden konkrétní vědní obor nebo obor činnosti člověka.

Třetí dělení je odvozeno od koordinace jednotlivých znaků. Podle tohoto hlediska se u věcných selekčních jazyků dají rozlišit dva typy:

- postkoordinované věcné selekční jazyky,
- prekoordinované věcné selekční jazyky.

Také tyto typy jsou níže popsány.

Podle stupně transformovanosti jazyka lze skupinu věcných selekčních jazyků dělit na:

- jazyky založené na přirozeném jazyce,
- formalizované jazyky [BUŘILOVÁ, 1995d].

Na přirozeném jazyce jsou založeny permutované rejstříky, kam se vkládají slova z názvu nebo klíčová slova generovaná počítačem a volně tvořená klíčová slova. Do druhé skupiny se řadí předmětová hesla a deskriptory se svým přísně řízeným slovníkem.

Poslední členění rozděluje věcné selekční jazyky na:

- tradiční věcné selekční jazyky,
- moderní věcné selekční jazyky.

Tradiční se objevily v 19. století a užívají se v klasických informačních pamětech typu lístkových kartoték. Do této skupiny patří předmětová hesla. Do skupiny modernějšího typu lze zařadit unitermy, deskriptory a klíčová slova, které se začaly objevovat zhruba v polovině minulého století.

Obecně jsou věcné selekční jazyky užívány při realizaci věcného pořádání informací jako jeho výrazový a vyjadřovací prostředek.

3.1.1 Prekoordinované a postkoordinované jazyky

Princip koordinace jednotlivých znaků příslušného selekčního jazyka lze rozdělit na prekoordinaci a postkoordinaci, podle čehož se následně rozlišují prekoordinované a postkoordinované selekční jazyky.

Princip prekoordinace spočívá v tom, že obsah dokumentu je vždy vyjádřen příslušnými znaky umělého nebo přirozeného jazyka, přičemž znaky jsou syntakticky podle určitých pravidel uspořádány v jeden celek a není možné libovolně měnit jejich pořadí, neboť koordinace těchto znaků resp. pojmů se uskutečňuje před započítáním procesu indexování anebo v jeho průběhu. Nejedná se zde však pouze o znaky ve smyslu samotného slova, ale je možné použít i víceslovná spojení, případně jednoduché věty. Prekoordinovaná indexace je tedy indexace dokumentů, při které uspořádání pořádacích znaků je dopředu dáno selekčním jazykem [SCHWARZ, 2003b, s. 5].

Prekoordinované typy selekčních jazyků jsou historicky starší, známy jsou již od starověku. Přesně vyjadřují obsah dokumentu, což znamená výhodu při zpracování (tzn. při vstupu do systému), ale zároveň nevýhodu při vyhledávání (při výstupu ze systému) a to v případě, že je požadavek formulován jinou syntaktickou vazbou mezi jednotlivými znaky selekčního jazyka, tzn. že jednotlivé pojmy jsou jinak kombinovány nebo stojí v jiném pořadí. Ze systematických prekoordinovaných selekčních jazyků je asi

nejznámější Mezinárodní desetinné třídění, z předmětových selekčních jazyků jsou to předmětová hesla.

U postkoordinovaných jazyků je také obsah dokumentu vyjádřen danými znaky umělého nebo přirozeného jazyka, ale s tím rozdílem, že znaky nejsou syntakticky nijak uspořádány do celku, jsou vzájemně izolovány a na sobě nezávislé, každý znak stojí zvlášť a lze je tedy užívat samostatně, měnit jejich pořadí a vytvářet nejrůznější kombinace. Možnost změny pořadí a kombinace je dána koordinací (seskupováním) jednotlivých znaků selekčního jazyka až ve fázi vyhledávání, tedy na výstupu z informačního systému. Postkoordinovaná indexace je pak indexace bez předem stanoveného uspořádání pořádacích znaků, k jejichž koordinaci dochází až při vyhledávání [SCHWARZ, 2003b, s. 5].

Postkoordinované selekční jazyky se rozvinuly mnohem později, až ve 20. století a to především v souvislosti s rozvojem informačních technologií a výpočetní techniky. Tyto selekční jazyky nevyjadřují tedy naprosto přesně obsah dokumentu, z čehož logicky vyplývají i jejich výhody a nevýhody. Největší výhoda těchto jazyků je při vyhledávání samotným uživatelem, neboť se do tématiky dá vstoupit díky neuspořádané nebo libovolně uspořádané množině znaků selekčního jazyka. Nevýhoda naopak nastává ve fázi zpracování, především při formulování složitější tématiky dokumentu. Ze skupiny systematických selekčních jazyků lze uvést jako příklad Ranganathanovo dvojtečkové třídění, u jazyků předmětových jsou to klíčová slova a deskriptorové jazyky.

Existuje mnoho typologických přístupů k dělení věcných selekčních jazyků. Za základní se ovšem považuje dělení na jazyky systematické a předmětové, přičemž z předešlého textu vyplývá, že na základě principu prekoordinace a postkoordinace lze tyto dále rozlišit na:

- prekoordinované systematické selekční jazyky (hierarchický typ),
- postkoordinované systematické selekční jazyky (fasetový typ),
- prekoordinované předmětové selekční jazyky (typ předmětových hesel),
- postkoordinované předmětové selekční jazyky (deskriptorový typ)

[STRENKOVÁ, 2004].

3.2 Systematické selekční jazyky

V rámci systematického zpracování dokumentů a informací jsou pořádány předměty, jevy a procesy reálného světa přes jejich odraz v lidském myšlení, tedy pojmenování výrazy přirozeného jazyka. Tyto jazykové výrazy jsou přeloženy do znaků umělého selekčního jazyka. Umělý selekční jazyk je hierarchicky uspořádán na podkladě rozsahu (extenze) a obsahu (intenze) pojmů [BUŘILOVÁ, 1995c].

Systematické pořádání (klasifikace), které je nejstarším druhem pořádání vůbec, je přímo závislé na systematických selekčních jazycích. Třídění je obvyklou metodou lidského uvažování a logického myšlení. Seskupováním pojmů na základě podobnosti se soustřeďuje tematika na jedno místo, tzn. pod jednu notaci, což je soustava znaků vytvořená tak, aby každá tematická skupina a jednotlivý pojem byl opatřen nějakým symbolem, který nahrazuje verbální vyjádření. Jinými slovy: „dokumenty samy, záznamy o nich nebo záznamy o jednotlivých informacích jsou vřazovány na příslušné místo systematicky uspořádaného souboru lidského poznání a činnosti ve smyslu univerzálním nebo speciálním, přičemž slovní formulace obsahu dokumentu získaná obsahovou analýzou bývá přitom nahrazena znaky umělého jazyka“ [KOVÁŘ, 1984, s. 13]. Díky tomu lze dosáhnout jednoznačnosti jazyka a systematické selekční jazyky jsou pak mezinárodně srozumitelné. Bariéra ovšem může vzniknout při překladu z tohoto jazyka a zároveň přesná hierarchie omezuje vyjadřování vztahů na nadřazenost a podřazenost. Špatně se do systému takového jazyka také zařazují nové pojmy, které jsou postaveny obvykle až na konec řetězce.

Historické i současné systematické selekční jazyky mají většinou heterogenní charakter. Při klasifikaci lidského poznání totiž nelze provést rozklad na stejný počet ekvivalentních podmnožin. Základní členění však často bývá homogenní (např. u Mezinárodního desetinného třídění - MDT). Tyto klasifikace jsou vždy umělé, ale více přehledné a srozumitelné. V současnosti se „stále více zdůrazňuje využití klasifikačního systému jako propojovacího jazyka ve vícejazyčných pořádacích systémech“ [BALÍKOVÁ, 2004a]. O této problematice bude podrobněji pojednáno v podkapitole 4.5.

Jako příklady systematického selekčního jazyka lze kromě výše zmíněného MDT (angl. Universal decimal classification) uvést dále Deweyho desetinné třídění (Dewey decimal classification), Třídění Kongresové knihovny (Library of Congress Classification),

Ranganathanovo třídění, Blissovo bibliografické třídění, Mezinárodní patentové třídění apod.

3.3 Předmětové selekční jazyky

Předmětový selekční jazyk jako jeden ze základních druhů pořádání informací je v podstatě formalizovaný přirozený jazyk s různým stupněm formalizace, ve kterém se neuplatňuje hierarchie a rododruhové vztahy. Tento selekční jazyk se užívá pro strukturní zpracování dokumentů nebo dat pomocí abecedně uspořádaných termínů s cílem umožnit předmětový přístup [SCHWARZ, 2003b, s. 7]. Protože se jedná o jazyk přirozený, vykazuje při svém používání řadu nevýhod, které přímo vyplývají z vlastností přirozeného jazyka. Jsou to především synonymie, kvazisynonymie, homonymie, polysémie a vágnost.

Jinými slovy tedy předmětový selekční jazyk používá přirozený jazyk, ovšem upravený podle určitých stanovených pravidel. Hierarchie a rododruhové vztahy mezi názvy nejsou důležité při samotném zpracování, tedy při použití konkrétního výrazu pro vyjádření obsahu dokumentu, a slovní vyjádření v sobě tyto vztahy neobsahuje. Jako pomocný prostředek se proto používají vylučovací a přidružovací odkazy v předmětovém katalogu, u deskriptorového typu jsou to pak i složitější systémy vysvětlivek a odkazů.

V rámci předmětového zpracování dokumentů a informací jsou pořádány předměty, jevy a procesy reálného objektivního světa přes jejich odraz v lidském myšlení, tedy pojmenování výrazy přirozeného jazyka. Podstatou předmětového pořádání je abecední uspořádání verbálně vyjádřeného obsahu či předmětu dokumentu, což znamená, že jednotlivé termíny tvořící selekční obraz dokumentu jsou podle příslušnosti k předmětovému selekčnímu jazyku součástí řízených slovníků, heslářů či tezurů [HROTKOVÁ, 2002]. Jedná se o slovně vyjádřený obsah či téma dokumentu, přičemž tento předmět je vyjádřen díky výrazům víceméně normalizovaného a formalizovaného jazyka. Tyto výrazy se pak řadí do slovníků s různým stupněm řízení, ve své podstatě jsou všechny tyto jazyky charakteristické abecedním řazením hesel.

Rozlišujeme několik druhů či typů předmětových selekčních jazyků. První dělení je rozděluje na univerzální, speciální a oborové, druhé dělení pak na prekoordinované a postkoordinované. Ve třetím případě je možné předmětové selekční jazyky rozdělit na národní a mezinárodní.

3.3.1 Prekoordinované předmětové selekční jazyky

Prekoordinovaný předmětový selekční jazyk je takový selekční jazyk, jehož lexikum se skládá z předmětových pořádacích znaků, které vyjadřují složené pojmy a jsou určeny pro indexaci a vyhledávání [SCHWARZ, 2003b, s. 7].

Tradičním představitelem prekoordinovaných předmětových selekčních jazyků jsou předmětová hesla, což jsou jednoslovná nebo víceslovná formálně upravená vyjádření obsahu dokumentu, popř. charakteristiky formy dokumentu. Heslo tak vyjadřuje dílčí nebo úplnou informaci o obsahu či tématu dokumentu [MÁTLOVÁ, 2007]. Téma dokumentu je pak vyjádřeno soustavou lexikálních jednotek podle předem stanovených syntagmatických či syntaktických² pravidel v průběhu zpracování dokumentu či informace [BUŘILOVÁ, 1995a]. Tento typ selekčních jazyků se vyznačuje slovníkem, který se skládá z jednotlivých slov, sousloví, popřípadě vět, svázaných podle pevně stanovených pravidel a dávajících smysl jen jako celek, z něhož se nesmí vyjímat jednotlivá slova. To je výhodné při vlastním pořádání, neboť je tímto způsobem možné vystihnout poměrně přesně i složená témata dokumentu. Nevýhoda je naopak při vyhledávání informací uživatelem samotným.

Jak již bylo uvedeno, tato hesla mohou být jedno- či víceslovná a jejich základní schéma je následující: heslo (popř. doplněk hesla) - podheslo (popř. doplněk podhesla) - další podheslo (popř. doplněk podhesla). Soupis všech použitých hesel se nazývá heslář.

Pro vyjádření specifických jevů a předmětů se užívají specifická či speciální hesla a ta mohou být personální, chronologická, korporativní, historická, zeměpisná, názvová a formální.

Slovní vyjádření obsahu dokumentu formou předmětových hesel se řídí souborem základních pravidel. Je to pravidlo nejužšího pojmu, pravidla slovních spojení a pravidla pro jazykovou úpravu. Dále se samozřejmě přihlíží k názvosloví a odborné terminologii příslušného vědního oboru a ke skupině uživatelů daného informačního fondu [BUŘILOVÁ, 1995a].

² Syntagmatické vztahy mezi slovními jednotkami popisují, že slovo souvisí s nějakou syntaxí, gramatickou i jazykovědnou funkcí. Spojováním slov dle syntagmatických pravidel vzniká syntagma, tedy spojení dvou plnovýznamových slov, z nichž první je řídicí (hlavní) a druhé řízené (závislé). Jedná se tedy o vztah mezi pojmy či výrazy, který je určen jejich kontextem.

V historii používání předmětových hesel bylo dominantním problémem pořadí substantiva a adjektiva. Tato otázka byla a je řešena nejednotně u nás i ve světě, přičemž čeština patří v tomto mezi neproblematictější jazyky. Narozdíl např. od angličtiny, která je analytická a slova se v ní vzájemně skládají, je čeština flexivní, slova se tudíž ohýbají. V češtině se uplatňuje priorita substantiva (s výjimkou nomenklaturních názvů), tedy zásada substantivní inverze, kterou Česká terminologická databáze informační vědy a knihovnictví charakterizuje jako „změnu obvyklého, přirozeného pořádku slov v sousloví s cílem zdůraznit významově důležitější složku sousloví³“ [BALÍKOVÁ, 2004b]. Vychází se z faktu, že adjektivum většinou vymezuje rozsah, tedy extenzi, substantiv a udává jeho charakteristickou druhovou vlastnost. Nastává tak v podstatě odlišení druhu stejného rodu. Neinvertovaný tvar je pro český jazyk nevýhodný a navíc se díky inverzi dostane na první místo širší pojem, k němuž se pojí různé přívlastky, v nichž lze pak snadněji listovat. Pokud se ovšem inverze provádí mimo názvosloví určitého vědního oboru, jde o formalizaci jazyka, která není pro češtinu typická ani dobře využitelná.

Používání tohoto typu předmětového selekčního jazyka s sebou samozřejmě nese řady výhod a nevýhod a to díky úzkému spojení s přirozeným jazykem. Výhodná je např. možnost přesného vyjádření obsahu dokumentu, dostatečná podrobnost a efektivní způsob vyhledávání, jistou roli zde hraje i tradice používání předmětových hesel. Mezi nevýhody naopak patří velký počet jednotlivých hesel, složitá pravidla syntaxe a údržba a v neposlední řadě také délka slovního vyjádření a samotný princip prekoordinace, který se stává problematickým zejména u složených hesel, kterých v současnosti dosti přibývá.

Po normativní stránce upravuje tvorbu předmětových hesel ČSN 01 0188 Tvorba předmětových hesel.

3.3.2 Postkoordinované předmětové selekční jazyky

³ Odborněji lze substantivní inverzi charakterizovat jako „druh slovosledné inverze spočívající ve stanovení priority substantiva v terminologickém sousloví lexikálním i kontextuálním, např. knihovní fondy, informační jazyk – sousloví lexikální, vědecká práce – sousloví kontextuální. Je to prostředek inherentní syntaktické roviny přirozeného jazyka, patří k motivovaným změnám ustálených syntagmatických schémat a slouží ke zdůraznění adjektivních výrazů ve spojení s obvykle stabilizovaným slovosledem schémat, tj. ve spojení shodného adjektivního přívlastku s určovaným substantivem“ [BALÍKOVÁ, 1996, s. 4].

Postkoordinovaný předmětový selekční jazyk je takový selekční jazyk, jehož lexikum se skládá z předmětových pořadacích znaků, které vyjadřují jednoduché pojmy a při indexaci jsou do selekčního obrazu zařazovány nezávisle na sobě a k jejich vzájemné kombinaci dochází až v průběhu vyhledávání [SCHWARZ, 2003b, s. 7].

Tuto skupinu předmětových selekčních jazyků reprezentují unitermy, klíčová slova z názvu a z obsahu dokumentu a deskriptorové selekční jazyky. Všechny tyto podskupiny vycházejí ze vzájemně izolovaných slov, popřípadě sousloví, a skládají z nich témata dokumentů nebo uživatelských dotazů teprve v průběhu selekce dokumentů nebo informací na podkladě obsahové analýzy nebo uživatelského dotazu. Umožňují téměř libovolnou kombinaci termínů, což znamená výhodu při vyhledávání dokumentů samotným uživatelem, ovšem problémem může být formulování složených témat dokumentů v průběhu informační analýzy, má-li být vystižen obsah dokumentu množinou syntakticky svázaných slov.

Unitermy jsou definovány jako slova, která vyjadřují obsah dokumentu, přičemž mezi jednotlivými unitermy nejsou stanoveny žádné vztahy nadřazenosti a podřazenosti a všechny jsou proto na stejné hierarchické úrovni, čímž se liší od deskriptorů. Jsou založeny na principu rozkladu tématu dokumentu na maximální množství jedinečných pojmů. I velmi složitá témata lze totiž rozložit na jednotlivá slova, proto unitermy umožňují vstup z každého slova hesla. Většinou je uniterm vyjádřený jedním slovem, ale v nevyhnutelných případech je možné použít i slovní spojení, ne však rozsáhlé [PALÁTOVÁ, 1985, s. 174]. Slovní spojení se používají jen výjimečně a pouze tehdy, nebylo-li některé z jeho slov již použito samostatně. Heslář se tímto dosti zkracuje, vzniká tak minimalizovaný slovník. Nevýhodou jsou dosti velké informační šумы, proto byly zavedeny indikátory spojů a rolí⁴, které stanovují syntaktické vazby mezi jednotlivými termíny. Zpravidla se užívají specializovaně v jednom úzce vymezeném oboru lidské činnosti, jehož terminologie je přesně stanovená a neměnná. Pro vyjádření obsahu dokumentu se užívá zpravidla 4-6 unitermů, které jsou spolu s přírůstkovými

⁴ Zejména v tezauru se používá těchto gramatických prostředků. Spoj je znak nebo symbol použitý ke spojení deskriptorů přiřazených dokumentu nebo rešeršnímu požadavku zabráňující náhodnému spojení těchto deskriptorů s jinými. Indikátor role je pomocný symbol, který může být vybrán ze zvláštního seznamu a připojen k deskriptoru pro vyjádření, ve kterém smyslu byl deskriptor použit. Kromě předchozích dvou se užívá ještě indikátoru váhy, což je pomocný symbol, který na základě určité škály vyjadřuje důležitost deskriptoru z hlediska obsahu dokumentu a v souvislosti s dalšími lexikálními jednotkami selekčního obrazu dokumentu [SCHWARZ, 2003b, s. 3].

číslky (popř. signaturami) dokumentů, které o příslušném tématu pojednávají, zapsány na unitermových kartách.

Selekční jazyk klíčových slov je dalším představitelem postkoordinovaného selekčního jazyka, neboť jeho lexikální jednotky nejsou vzájemně provázány syntaktickými pravidly [MÁTLOVÁ, 2007]. Klíčová slova jsou pak slova vybírána buď z názvu nebo z obsahu dokumentu (kromě předložek, spojek a mluvnických členů, které dohromady tvoří množinu stop slov). Daná slova jsou prvky neformalizovaného přirozeného jazyka. Z klíčových slov z názvu se vytvářejí různé typy permutovaných rejstříků klíčových slov jako např. KWIC (Key Words in Context), KWOC (Key Words out of Context) apod.

Rejstříky KWIC obsahují každé slovo obsažené v názvu dokumentu, záznam lze tedy vyhledat podle kteréhokoliv slova z tohoto názvu, zatímco u rejstříků KWOC se název dokumentu objeví v rejstříku tolikrát, kolik název obsahuje slov. Typickými rysy těchto rejstříků je rychlé automatizované zpracování, přirozený neformalizovaný jazyk, neomezený počet slov, tzn. neřízený slovník. Jedná se povětšinou o rejstříky odborných časopisů, které neřeší synonymii, homonymii ani vágnost.

Při vybírání klíčových slov z obsahu dokumentu se nestanovují vztahy mezi těmito pojmy, všechny stojí tedy na stejné hierarchické úrovni. Je zde patrný nízký stupeň formalizace přirozeného jazyka, pojmy jsou řazeny v pořadí adjektivum substantivum, v jednotném i množném čísle. Vyhledávání je pak možné podle kteréhokoliv použitého klíčového slova, přičemž lze tyto výrazy libovolně kombinovat; komplexní obraz dokumentu se tak vytváří kombinací jednotlivých klíčových slov až při formulaci uživatelského dotazu. Mají tedy výhodu, že stejně jako „uživatelský dotaz“ tvoří množinu postkoordinovaných, syntakticky neuspořádaných slov a slovních spojení. Při průzkumu počítačové paměti jsou jednotlivá slova a slovní spojení dotazu porovnávána s těmi slovy a spojeními, jimiž bylo vyjádřeno téma dokumentu. Nevýhodou je, že uživateli pak na jeho dotaz počítač nabídne řadu dokumentů, které jeho dotazu odpovídají jen zčásti nebo vůbec ne“ [VELIČKOVÁ, 1993].

3.3.2.1 Deskriptorové selekční jazyky

Tento typ selekčních jazyků je založen na deskriptorech, což jsou slova nebo slovní spojení, které vyjadřují obsah či téma dokumentu, přičemž tyto deskriptory v rámci

selekčního jazyka tvoří systém a jsou vyjádřeny vztahy mezi nimi. Jedná se tedy o předem připravený slovník vybraných termínů – řízený slovník [BUŘILOVÁ, 1995a]. Deskriptory se „uplatňují zejména v elektronických katalozích 2. generace (s možností vyhledávání pomocí kombinace slov, s užitím operátorů a levo- i pravostranným rozšířením)“ [MACHAČOVÁ, 2001, s. 16].

Definice deskriptoru existuje celá řada. Deskriptor je normativní klíčové slovo nebo slovní spojení, které je dostatečně definováno pro potřeby tezauru. Jedná se tedy o lexikální jednotku tezauru, která se užívá při indexaci k označení určitého pojmu v dokumentu nebo v širším požadavku; jinými slovy se deskriptor užívá při zpracování a vyhledávání dokumentů nebo informací z těchto dokumentů. Nedeskriptor je pak lexikální jednotka tezauru, která se při zpracování a vyhledávání informací či dokumentů nahrazuje právě deskriptorem [BAKO, 1984, s. 100]. Souhlas deskriptorů užitých při indexaci s deskriptory dotazu znamená relevanci dokumentu. Jindy se deskriptor označuje jako zplnomocněný a formalizovaný termín (slovo, symbol) v tezeauru, užívaný k jednoznačnému reprezentování pojmů dokumentů a informačních požadavků nebo jako klíčové slovo, které bylo povýšeno na prvek selekčního jazyka a označuje třídu ekvivalence, obsahující všechny synonymní a kvazisynonymní a významově blízká slova [LISÁ, 1977, s. 7-8].

Deskriptor se vybírá z přirozeného jazyka po odstranění nejednoznačnosti a vyznačení paradigmatických vztahů. Existuje zde jistá podobnost s unitermy, těm ovšem chybí vyjádření vzájemných hierarchických vztahů. Při vyjadřování tématu dokumentu se dané téma rozloží na jednotlivé deskriptory, které se opět skládají dohromady při zadávání informačního dotazu. Při vytváření a používání deskriptorů je třeba respektovat následující požadavky:

- jednoslovný výraz má přednost před slovním spojením,
- předložky a spojky se vynechávají,
- dodržuje se přirozený slovosled,
- zkratky a plné (nezkrácené) výrazy se navzájem odkazují.

Předmětové selekční jazyky deskriptorového typu při užívání přirozeného jazyka kladou jistý důraz na hierarchii a jednotlivé deskriptory jsou v hierarchii uvedeny. Snaží se tak odstranit nevýhodu ztráty systematiky při zachování výhod, které s sebou přináší užívání

přirozeného jazyka. Jak již bylo zmíněno výše, používají celou řadu vysvětlivek a odkazů. Kromě toho poskytují ve svých slovnících, tezaurech, celou škálu možností jak vyjádřit hierarchické vztahy mezi pojmy, a to v grafické, tabulkové podobě [PALÁTOVÁ, 1985, s. 22].

U těchto jazyků lze určit následující vztahy:

- ekvivalence (jedná se o vztah mezi termíny, které jsou představovány stejným deskriptorem nebo stejnými deskriptory, popř. znakem třídy);
- hierarchie (vztah mezi termíny nebo třídami, kde jeden termín či třída je podřízen/a a druhý termín či třída nadřazen/a);
- asociace (vztah mezi pojmy se vzájemnou vazbou z hlediska účelu).

Pojem ekvivalence hraje u tohoto typu důležitou roli a pro její vyjádření se používá tzv. vylučovací odkaz, díky kterému určíme deskriptor (jinými slovy preferovaný termín) a nedeskriptor (tzv. nepreferovaný termín). Lexikální jednotky tu vytvářejí třídu podmíněné ekvivalence, do které patří jazykové výrazy odrážející nějaké pojmy, které v dané souvislosti, v daném konkrétním oboru, pro který byl vytvořen tezaurus, jsou vzhledem na deskriptor ekvivalentně podmíněny. V jiné souvislosti, v jiném oboru, v jiném tezauru by se nepokládaly za ekvivalentní. Samotný deskriptor je potom vybrán z řady jazykových výrazů, které se v dané souvislosti pokládají za ekvivalentní, a stane se sémantickou dominantou této řady, tj. deskriptorem, který zároveň pojmenovává tuto třídu podmíněné ekvivalence [PALÁTOVÁ, 1985, s. 22].

U hierarchických vztahů se pak jedná o deskriptor nadřazený a podřazený a u asociativních vztahů se užívá tzv. přidružovací odkaz (asociovaný deskriptor). Vztah asociace může mít následující varianty:

- celek x část;
- předmět x užití;
- předmět x vlastnost;
- proces x prostředek;
- příčina x účinek (následek) [PALÁTOVÁ, 1985, s. 180].

Asociativní vztahy jsou sice poměrně volné, ale přesto velmi důležité. Stanovování těchto vztahů je při tvorbě řízeného slovníku mnohem složitější než podchycení synonymie a homonymie nebo vztahů nadřazenosti a podřazenosti, tedy hierarchie.

Willpower Information [Willpower, 1998] stanovuje tři základní pravidla či zásady, kterými by se měl každý tezaurus řídit a která by při jeho vytváření a fungování měla platit. Jedná se následující:

- používání omezeného souboru indexačních termínů, ale obsáhlejšího souboru vstupních termínů;
- vymezení hierarchií mezi jednotlivými termíny stejného typu;
- informování uživatelů o příbuzných termínech.

Typický deskriptor je lexikální jednotka jako „jednoslovné substantivum nebo víceslovná lexikální jednotka v přirozeném slovosledu“ [MACHAČOVÁ, 2001, s. 16].

Rozeznáváme dva druhy deskriptorů:

- modifikátor,
- identifikátor.

Modifikátor je obecný pojem či slovo, ke kterému lze dále přiřadit řadu dalších pojmů. Takovým modifikátorem jsou např. výrazy „vznik“, „smlouva“, „dějiny“. Naproti tomu identifikátor je jedinečným a nezaměnitelným pojmem, který označuje jednoznačné předměty a jevy, vlastní jména, zkratky apod.

Pro vyjádření obsahu dokumentu použijeme 4-6 deskriptorů.

3.3.2.2 Tezaury

Slovník deskriptorů se nazývá tezaurus. Je to slovník „řízeného selekčního jazyka uspořádaný tak, že explicitně zachycuje apriorní vztahy mezi pojmy“ [SCHWARZ, 2003b, s. 9]. Pro samotné indexátory a informační pracovníky představuje tezaurus především informační paměť a nástroj vyhledávání informací: soupis či přehled výrazů vhodných pro použití v určitém informačním systému, společně se vztahy mezi nimi, jejich variantami a synonymy [American, 1996]. Podle Willpower Information [Willpower, 1998] je hlavním úkolem tezauru srovnání takových termínů, které do informačního systému zadá uživatel, a takových, se kterými pracuje indexátor.

Tento slovník může být buď jednojazyčný nebo vícejazyčný a dále jednooborový nebo takový, který zasahuje do více oborů a oblastí lidského poznání. Celá typologie je předmětem další podkapitoly. V praxi jsou zavedeny např. Polytematický strukturovaný heslář (používaný ve Státní technické knihovně ČR), Medical subject headings – česká verze (užívá se v Národní lékařské knihovně ČR), tezaurus pro oblast pedagogiky (Národní pedagogická knihovna ČR), tezaurus pro oblast teologie a religionistiky (Knihovna Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy), tezaurus EUROVOC - česká verze (známý z Parlamentní knihovny).

Řízené slovníky jako takové jsou neodmyslitelným nástrojem formalizace selekčního jazyka. Odstraňují synonymii a homonymii a mohou ukazovat paradigmatické (sémantické) vztahy mezi jejich lexikálními jednotkami. Tyto slovníky vylučují z používání synonyma, ale uvádí je a odkazují na předepsaná hesla. Dále odstraňují homonymii tím, že ve vysvětlivce u příslušného hesla uvádí jeho význam, vyjadřují bezprostřední hierarchické, tj. rododruhové vztahy, i jiné vztahy mezi hesly. Řeší také řadu lingvistických a sémantických, jakož i logických otázek.

Samotný tezaurus je pak přísně řízený slovník, u kterého dochází k propojení systematického a předmětového třídění. Je to druh řízeného a měnitelného slovníku lexikálních jednotek neboli výrazů selekčního jazyka sloužící k popisu, ukládání a vyhledávání dokumentů (nebo jejich částí) v informačních systémech [SAMEK, 1999], který se vyvíjí a mění s rozvojem poznání v oboru. Je nedílnou součástí a zároveň popisem deskriptorového selekčního jazyka, a to jediným platným popisem, protože co není v tezauru popsáno, to v podstatě neplatí [SECHSER, 1968, s. 116]. Je zároveň terminologickým slovníkem oboru, pro který byl vytvořen. Dále každý tezaurus je překladovým slovníkem z přirozeného jazyka do jazyka selekčního a naopak; je „převodníkem mezi odbornými termíny přirozeného jazyka a deskriptory tezauru“ [LISÁ, 1977, s. 8]. V neposlední řadě je také přehledem asociací (paradigmatických vztahů) mezi jednotlivými deskriptory.

Lexikální jednotkou je jednoslovný či víceslovný výraz vybraný zpravidla z jednoho přirozeného jazyka, ale samozřejmě existují i vícejazyčné tezaury, jak již bylo výše uvedeno. Jedná se o termín, pojem, jméno, zkratku apod. upravené pro účely tezauru do standardní podoby. Lexikální jednotkou tezauru je deskriptor, tedy vybraný výraz z obecné slovní zásoby pro účel příslušného slovníku. Zvláštnost tezauru spočívá v sémantických vztazích mezi těmito jednotkami a ve vysoké formalizaci jazyka.

Klasické tezaury se svými „jednoduchými vztahy hierarchie, asociace a ekvivalence mohou být obohaceny o další dílčí typy vztahů a forem lexikálních jednotek nebo jsou užívány společně s dalšími externími slovníky“ [SCHWARZ, 2003a].

Kromě samotných deskriptorů se určují také výše zmíněné nedeskriptory. Nedeskriptor je lexikální jednotka tezauru, která uživateli napovídá, že se jedná o zakázaný termín při formulaci dotazu. Nedeskriptor vždy obsahuje odkaz na deskriptor, zpravidla se jedná o synonyma. Oba pojmy se vzájemně odlišují, ať už velikostí či druhem písma. Nedeskriptor je tedy „ekvivalent nebo kvaziekvivalent preferovaného termínu; nepreferovaný termín není dokumentu přiřazován, ale slouží jako uživatelský vstup do tezauru nebo abecedního rejstříku; uživatel je odkázán příslušným pokynem (např. viz) k ekvivalentnímu preferovanému termínu“ [SCHWARZ, 2003b, s. 3].

Při tvorbě tezauru se postupuje následujícím způsobem:

- vymezení tematické oblasti oboru,
- shromáždění lexikálních jednotek,
- lexikografické zpracování lexikálních jednotek,
- uspořádání lexikálních jednotek do odstavců a výběr deskriptorů,
- vypracování abecedního soupisu lexikálních jednotek,
- vypracování systematického rejstříku deskriptorů,
- vypracování soupisu identifikátorů [PALÁTOVÁ, 1985, s. 182].

Současným a již dlouhodobějším trendem v informační praxi je snaha snižování rozdílů mezi prekoordinací a postkoordinací (přesné vyjádření obsahu dokumentu při zachování alternativnosti vyhledávání), snaha užívat řízený slovník termínů (deskriptorů, předmětových hesel), dále substantivní vyjádření, přirozený slovosled ve spojení slov, omezení rozkladu termínů, omezení formálních charakteristik, vyjádření vztahů hierarchie mezi termíny [BUŘILOVÁ, 1995a].

Tezaurus „umožňuje rychle, do hloubky a v úplnosti vyjadřovat celkový obsah textu při tzv. koordinovaném indexování“ [LISÁ, 1977, s. 8]. Koordinované indexování je vyjádřením předmětu dokumentu nebo uživatelova dotazu prostřednictvím souboru, množiny klíčových slov. Každé z těchto klíčových slov, jimiž je vyjádřen předmět daného dokumentu, vystupuje nejprve v systémech koordinovaného indexování

samostatně, izolovaně od ostatních klíčových slov. Koordinování, tedy vzájemné přiřazování klíčových slov, se provádí teprve postupně a dodatečně [PALÁTOVÁ, 1985, s. 171]. Složená témata dokumentů a uživatelských dotazů jsou vyjadřována postkoordinovaně. O tom, která „klíčová slova budou použita jako předepsaná hesla, rozhoduje řízený slovník, který uvádí předepsaná hesla a vylučuje z používání v rámci daného předmětového selekčního jazyka jiná klíčová slova. Indexování dokumentů na základě tezauru se sestavuje z následujících procesů:

- určení podstatných obsahových složek dokumentu na podkladě jeho obsahové analýzy,
- formulace těchto obsahových složek, popřípadě jejich vztahů, pomocí klíčových slov,
- převod klíčových slov do deskriptorového selekčního jazyka prostřednictvím tezauru“ [STRENKOVÁ, 2004].

Z výše uvedených charakteristik lze vyvodit či určit několik základních a typických znaků, které by měl každý tezaurus mít. Jedná se o následující znaky či zásady:

- tezaurus vychází z přirozeného jazyka určitého oboru;
- tezaurus je jazykovým kontrolním nástrojem, přičemž se daná kontrola týká prvků slovníku, synonym a polysémie;
- tezaurus je významový nástroj (slova přirozeného jazyka se kontrolují nejenom ze stránky formy znaků, ale i ze stránky významu znaků – jedná se o tzv. pojmovou kontrolu);
- tezaurus je systémově orientovaný nástroj (stupeň vztahu k použití jazyka a komunikace a způsob a druh kontroly jazyka, pojmové kontroly a prezentace významu);
- tezaurus je předepsaný nástroj (slouží jako předpis k indexování přípustnými termíny, vyhledávání použitých termínů a interpretaci indexačních a rešeršních termínů) [BAKO, 1984, s. 89].

3.3.2.2.1 Tezaurus jako informační jazyk

Tezaurus jako informační jazyk by měl mít několik vlastností. Měl by být indexační jazykem, přičemž musí:

- specifikovat termíny pro indexaci,
- stanovit pravidla na využití tohoto slovníku při indexaci,
- umožnit doplnit tato pravidla pro konkrétní systém.

Dále by měl být tezaurus rešeršním jazykem. Jako takový musí:

- specifikovat termíny pro rešeršování,
- stanovit pravidla na využití tohoto slovníku při rešeršování,
- umožnit doplnit tato pravidla pro konkrétní systém.

V dalším případě by měl mít tezaurus vlastnosti přístupového jazyka, přičemž musí:

- prezentovat slovník použití odborného jazyka,
- použít tento slovník pro indexační jazyk,
- využít ho jako průzkumový jazyk.

V neposlední řadě by měl vykazovat vlastnosti orientačního systému. Jako takový musí:

- vysvětlit význam všech výše uvedených specifických termínů, tzn. vymezit vztahy mezi jednotlivými pojmovými jednotkami,
- stanovit vztahy mezi pojmovými jednotkami tak, aby bylo možné rychle získat přehled v jejich struktuře a rychle je vyhledat.

Nakonec by měl tezaurus být jazykem uložení, z čehož vyplývá, že musí:

- být schopný ukládat termíny na paměťové, formální a obsahové prostředky,
- být přizpůsobitelný pro podmínky paměťových médií daného systému.

Tezaurus jako informační jazyk musí zohledňovat potřeby konkrétního informačního systému, ve kterém je aplikovaný, a zároveň musí být lehce propojitelný s jinými informačními systémy na národní či mezinárodní úrovni [BAKO, 1984, s. 90].

3.3.2.2.2 *Typová struktura tezauru*

Každý tezaurus by se měl skládat z části úvodní a vlastní slovníkové části, případně z doplňků. Jako slovník může mít dvě podoby a to knižní (tištěnou) a počítačovou (elektronickou).

Úvodní část tezauru by měla obsahovat především vymezení účelu, dále tematické (oborové), územní a časové vymezení. Je vhodné uvést zde i oblast použití, bibliografické citace pramenů (zejména slovníků, encyklopedií a učebnic), kterých bylo použito při shromažďování slovní zásoby daného tezauru. Někdy se uvádí i stručný popis postupu při jeho tvorbě, jakož i stručný popis jeho struktury. V příslušném oboru obvykle bývají uvedeny kvantitativní charakteristiky tezauru, tedy počet deskriptorů a nedeskriptorů. V úvodu může být také popsán způsob používání tezauru. Jelikož má tezaurus expanzivní charakter, měly by být také v této části uvedeny způsoby jeho doplňování a rozšiřování, dále i citace předpisů a metod, dle kterých bylo při jeho tvorbě postupováno.

Druhá část tezauru, kterou je vlastní slovník, se skládá z abecedního soupisu deskriptorů a vyloučených termínů (nedeskriptorů) po jednotlivých odstavcích, které tvoří základní strukturu každého tezauru. Termíny v abecedním pořádku jsou opatřeny poznámkami, vysvětlivkami a odkazy, přičemž v této části tezauru jsou pomocí uvedených prostředků odstraněny problémy přirozeného jazyka, kterými jsou synonymie, homonymie a polysémie [LISÁ, 1977, s. 10].

Jednotlivý deskriptorový odstavec obsahuje:

- deskriptor,
- definici pojmu (slovní vyjádření obsahu termínu),
- nedeskriptor,
- nadřazené deskriptory,
- podřazené deskriptory,
- asociované deskriptory.

V čele tedy stojí dominantní deskriptor, popř. nedeskriptor a dále jsou to ekvivalenty, nadřazené (označují se zkratkou BT) a podřazené (NT) deskriptory a asociované deskriptory (RT). U nedeskriptorového odstavce stojí v čele daný nedeskriptor, dále tento odstavec obsahuje pouze odkaz. Kromě toho je možné ve slovníkové části uvést abecední seznam samotných deskriptorů a soupisy modifikátorů a identifikátorů. Doplnkovými prvky může být i permutovaný rejstřík a grafy, jež se sestavují z nadřazených a podřazených termínů, tzv. sémantická mapa, která je systematickým vyjádřením jejich vztahů.

Příklad deskriptorového odstavce:

Záhlaví	BITEVNÍ VRTULNÍKY
Odkaz (viz)	Bojové vrtulníky Vrtulníky přímé podpory Vrtulníky přímé podpory pěchoty
Notace MDT	623.746.17
Nadřazený termín (BT)	Vojenské vrtulníky
Podřazený termín (NT)	Mil Mi-24 Hind McDonnell Douglas AH-64 Apache
Asociovaný termín (RT)	Bitevní letadla
Cizojazyčný ekvivalent	Attack helicopters

Každý deskriptor vyjádřený v tomto odstavci musí v tezauru fungovat jako dominantní deskriptor se svým vlastním odstavcem. Také pro všechny jmenované nedeskriptory musí být vytvořen nedeskriptorový odstavec.

Příklad nedeskriptorového odstavce:

Vrtulníky přímé podpory **viz** BITEVNÍ VRTULNÍKY

Vrtulníky přímé podpory pěchoty **viz** BITEVNÍ VRTULNÍKY

Důraz je kladen na samotné termíny a především na vztahy mezi nimi v přirozeném jazyce. Jelikož tezaurus terminologicky pokrývá určitou předmětnou oblast nebo obor, dochází k uspořádání této terminologie díky stromové struktuře tezauru, právě za pomoci vymezení vztahů mezi nadřazenými a podřazenými deskriptory [SKOLKOVÁ, 2003].

3.3.2.2.3 Typologie tezurů

Podle šířky tematického zaměření rozeznáváme univerzální tezaury a speciální tezaury. Univerzální tezaury zahrnují celé univerzum lidského poznání. Speciálním typem univerzálních tezurů jsou polytematické, resp. polytechnické tezaury, zaměřené na vybranou oblast lidského poznání zahrnující několik vymezených oborů. Z hlediska struktury i funkce je značně specifickým typem univerzálního tezauru makrotezaurus, kterým se rozumí tezaurus tvořený termíny vysoké úrovně obecnosti a zahrnující širokou oblast (lidského) poznání.

Speciální tezaurus je omezený na vybranou oblast lidského bádání a lidské činnosti. Speciální tezaury jsou většinou realizovány jako oborové tezaury nebo jako tzv. odvětvové tezaury. Oborové tezaury jsou vůbec nejcharakterističtějším typem tezurů.

Podle jazykového zaměření dělíme tezaury na jednojazyčné a vícejazyčné. Jednojazyčný tezaurus obsahuje deskriptory a obvykle nedeskriptory převzaté z jednoho přirozené jazyka. Vícejazyčný (mnohojazyčný) tezaurus obsahuje deskriptory a nedeskriptory převzaté z několika přirozených jazyků a vyjadřující ekvivalentní pojmy v každém z těchto jazyků.

Z hlediska funkce tezauru lze rozlišit tradiční tezaurus, který se používá pro indexaci a vyhledávání dokumentů, vyhledávací tezaurus určený pouze pro vyhledávání dokumentů a indexační tezaurus určený pouze pro indexaci dokumentů [SCHWARZ, 2003b, s. 10].

3.3.2.2.4 Nevýhody tezauru při použití ve specializovaných knihovnách

Jak vyplývá z předešlého textu, tezaurus vykazuje řadu nesporných výhod, které se následně promítají i do procesu indexace dokumentů a jejich vyhledávání. Samozřejmě má také své nevýhody, které by se projevíly obzvláště při aplikaci ve specializovaných typech knihoven, resp. v Knihovně VHÚ.

Tezaurus jako takový sice přesně charakterizuje vztahy mezi jednotlivými termíny, ovšem jeho hlavním nedostatkem je striktní zaměření pouze na termíny tematické. Celkově pro naše podmínky a správné a úplné indexování dokumentů je nezbytné i užití ostatních typů termínů, především se pak jedná o termíny geografické a chronologické. Zároveň u tohoto souboru neexistuje ani důležitý propojovací prvek a to znak Mezinárodního desetinného třídění, o jehož významu bude ještě pojednáno v následující kapitole.

Z výše uvedených důvodů bylo tedy v Knihovně VHÚ přikročeno k aplikaci Souboru národních věcných autorit, který je pro naše podmínky rozhodně přínosnější než klasický

tezaurus, neboť kromě termínů tematických zahrnuje i termíny geografické, chronologické a formální a používá právě i propojování pomocí notace MDT.

4. Soubor národních věcných autorit

4.1 Stručně o Národní knihovně ČR

Národní knihovna České republiky (dále NK ČR) je státní příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo kultury ČR. Svou činností vychází z kulturní politiky našeho státu a působí v souladu se [Statutem](#) a [Organizačním řádem](#) NK ČR.

Zákonem 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb je definována jako knihovna s univerzálním knihovním fondem, doplněným specializovanými fondy, která trvale uchovává konzervační a historický fond. Zajišťuje rovný přístup k veřejným knihovnickým a informačním službám a k dalším službám, jež poskytuje.

NK ČR je centrem systému knihoven, vykonává koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti. Rozsahem svých fondů je NK ČR největší a zároveň jednou z nejstarších veřejných knihoven v České republice, řadí se mezi nejvýznamnější evropské i světové knihovny [Národní, 2007e].

Posláním Národní knihovny ČR je přispívat k rozvoji vědy, vzdělanosti a kultury shromažďováním, uchováváním, zpřístupňováním a šířením literárních a jiných dokumentů. V průběhu historického vývoje se poslání NK ČR rozvinulo do čtyř funkcí:

- NK ČR je veřejně přístupnou vědeckou a studijní knihovnou se širokým tematickým profilem, který se zformoval především na základě univerzitních oborů;
- NK ČR je národní knihovnou ČR v užším slova smyslu, tj. buduje archivní bohemikální fond a zpracovává i vydává souběžnou a retrospektivní národní bibliografii;
- NK ČR je součástí sítě veřejných knihovnických, bibliografických a informačních služeb ČR, pro niž plní koordinační, metodické a výzkumné úkoly;
- NK ČR při plnění svých funkcí spolupracuje se zahraničními knihovnami a se zahraničními i mezinárodními knihovnickými, vědeckými a kulturními organizacemi, zastupuje republiku v mezinárodních organizacích a programech.

NK ČR je členem několika mezinárodních organizací (např. International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA, Conference of European National Librarians – CENL), je iniciátorem a realizátorem celé řady národních i mezinárodních projektů (např. projektů M-CAST, Multilingual Subject Access to Catalogues of National Libraries – MSAC). Výsledkem jednoho z národních projektů je budování Souborného katalogu ČR – CASLIN.

Posláním a úkoly vyplývající ze statutu NK ČR v jednotlivých oblastech organizace a zpřístupnění informací jsou zajišťovány jednotlivými útvary knihovny. Věcnému pořádání informací se věnuje Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování, které je součástí Odboru zpracování fondů.

Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování

- systematicky vytváří a spravuje soubory věcných autorit,
- zajišťuje věcné zpracování knih doplňovaných do fondů NK v souladu s platnými mezinárodními (národními) standardy,
- vytváří a udržuje věcné přístupové soubory v bázi NKC,
- soustavně sleduje, zajišťuje překlady a zpřístupňuje úpravy základních mezinárodních standardů pro věcné zpracování (MDT a LCSH),
- poskytuje konzultace a vede dokumentaci k průřezovým otázkám aplikace mezinárodních standardů pro věcné zpracování (MDT a LCSH) a jejich českých interpretací,
- v souladu s platnými mezinárodními standardy se podílí na tvorbě katalogizační politiky pro věcné zpracování knih,
- vytváří a aktualizuje dokumentaci o údajích použitých pro věcné zpracování knih,
- navazuje a soustavně udržuje kontakty s útvary věcného zpracování knih českých i zahraničních knihoven,
- zajišťuje konzultační a poradenskou činnost pro oblast věcného zpracování knih [Národní, 2007c].

Jedním z výstupů tohoto oddělení je i Soubor národních věcných autorit, který je nedílnou součástí národního autoritního souboru.

4.2 Soubor národních autorit

Soubor autorit obecně je „soubor ověřených a unifikovaných jmenných nebo věcných selekčních údajů, určených pro zpracování a vyhledávání dokumentů, s nezbytným odkazovým a poznámkovým aparátem. Soubor autorit lze jinými slovy charakterizovat jako seznam jmenných a věcných autorit pro účely katalogizace a bibliografie“ [VODIČKOVÁ, 1999].

Soubor autorit slouží jako prostředek k unifikaci selekčních prvků bibliografických záznamů a jako takový má svou vnitřní strukturu a určité množství konkrétních informací, odpovídající katalogizačním pravidlům AACR2 [BARTL, 1999]. Souborem autorit se rozumí soubor autoritních hesel a s tím svázaný a propojený soubor odkazových hesel a poznámek.

Autority obecně je tedy možné souhrnně rozdělit na jmenné a věcné, přičemž při podrobnějším dělení je možné další dělení na několik částí či souborů. Báze jmenných autorit slouží ke sjednocení zápisu jmenných entit a rozlišujeme u ní:

- personální autority (slouží jako zdroj ověřených a unifikovaných záhlaví osobních jmen, jmen rodin a rodů a záhlaví typu autor/název - pro využití ve jmenném i věcném zpracování),
- korporativní autority (slouží jako zdroj ověřených a unifikovaných záhlaví jmen korporace, institucí a akcí)
- názvové autority (autority pro unifikované názvy a autority typu autor/název; slouží k propojení záznamů pro dílo, které se vyskytuje v různých podobách a pod různými názvy nebo k rozlišení více děl s totožnými hlavními názvy),
- geografické autority⁵ (slouží jako zdroj ověřených a unifikovaných záhlaví geografických názvů a nástroj sjednocení katalogizační praxe v této oblasti) [Nepublikované materiály].

Báze věcných autorit, jejíž dílčí soubory jsou předmětem části 4.3, lze pak rozdělit na:

- tematické autority,
- chronologické autority (zpřístupnění tohoto souboru se připravuje)

⁵ V NK ČR spravuje soubor geografických autorit Oddělení věcných autorit a věcného zpracování (z technických důvodů).

- formální autority.

V rámci této báze je zveřejněn i autoritní soubor skupin Konspektu (česká i anglická verze) a soubor autorit pro místa vydání starých tisků.

V roce 2006 byl zahájen zkušební provoz tvorby a využívání názvových autorit pro českou knižní produkci a hudební díla (hudebniny a zvukové záznamy). Názvové autority se využívají ve jmenném i věcném zpracování [Národní, 2007a].

4.3 Soubor národních věcných autorit a jeho dílčí části

Soubor národních věcných autorit (dále jen SNVA) je národním standardem pro věcný popis, který je systematicky buduje, spravuje a udržuje Národní knihovna České republiky. Je vytvářen v návaznosti na mezinárodní standardy pro věcné pořádání a vyhledávání informací, např. Library of Congress Subject Headings [MÁTLOVÁ, 2007]. SNVA patří k takovým věcným selekčním jazykům, které se zabývají obsahovou charakteristikou dokumentu. Při této charakteristice je největší důraz kladen na zpřístupnění tematických informací v dokumentech obsažených, jejíž součástí v širším kontextu jsou zároveň i údaje formální, geografické a chronologické.

Jak již bylo výše uvedeno, skládá se soubor věcných autorit ze čtyř dílčích částí (tematické, formální, geografické a chronologické termíny), přičemž skupina tematických autorit (neboli selekčních prvků, lexikálních jednotek) je dominantní [BALÍKOVÁ, 2001] a proto se tato práce zaměřuje především na tento soubor.

Soubor tematických autorit se skládá z autoritních záznamů tematických termínů. Je zdrojem ověřených a unifikovaných záhlaví těchto termínů vyjadřujících abstraktní entity (vlast, láska, radost), vědní a umělecké obory (matematika, malířství), objekty (hrady, požární technika), ale i specifické entity označující události nebo akce, které ovšem nejsou součástí korporativního záhlaví (staroměstská exekuce, 1621). Z hlediska katalogizační praxe je důležitým nástrojem sjednocení, z uživatelského hlediska zjednodušuje a urychluje vyhledávání dokumentů a informací v nich obsažených pomocí tematických termínů [Národní, 2007f].

Soubor formálních autorit se skládá z autoritních záznamů formálních deskriptorů a lze jej charakterizovat jako zdroj ověřených a unifikovaných záhlaví označující žánry a formy dokumentů. Z hlediska katalogizační praxe je důležitým nástrojem sjednocení

v oblasti žánrů a forem dokumentů, z uživatelského hlediska zjednodušuje a urychluje vyhledávání dokumentů a informací pomocí formálních deskriptorů [Národní, 2007d].

Soubor geografických autorit obsahuje autoritní záznamy geografických názvů. Slouží jako zdroj ověřených a unifikovaných geografických záhlaví a nástroj sjednocení katalogizační praxe v oblasti geografických názvů. Z hlediska uživatele přispívá ke snadnému a rychlému vyhledání dokumentů a informací v nich obsažených pomocí geografických jmen [Národní, 2007e]. Geografická autorita je druh jmenné autority, obsahující geografické jméno. Vyskytuje se jako vstupní prvek v korporativním záhlaví začínajícím jurisdikcí, jako kvalifikátor v korporativním záhlaví, jako doplněk předmětového hesla, jako samostatný výraz předmětového selekčního jazyka nebo jeho podheslo. Součástí autoritního záznamu geografické autority je notační znak systematického selekčního jazyka související s autoritním záhlavím [BALÍKOVÁ, 2007].

4.4 Charakteristika Souboru tematických věcných autorit

Soubor tematických věcných autorit je řízený a měnitelný abecedně uspořádaný soubor ověřených a unifikovaných věcných lexikálních jednotek selekčního jazyka (věcných selekčních údajů, indexačních termínů), mezi nimiž je možné definovat základní sémantické vztahy (ekvivalence, hierarchie, asociace), o kterých bude níže ještě pojednáno [BALÍKOVÁ, 2004a]. Celý soubor je určen především ke zpracování a vyhledávání informačních zdrojů a dokumentů, jejich jednotlivých částí a také informací v nich obsažených.

Soubor se tedy skládá z jednotlivých věcných autoritních záznamů, přičemž součástí každého takového záznamu by měl být:

- záhlaví,
- notační znak systematického selekčního jazyka související s autoritním záhlavím,
- poznámkový aparát,
- cizojazyčný, resp. anglický ekvivalent
- údaj skupiny Konspektu (nepovinný údaj).

K základním charakteristikám tohoto souboru patří:

- slovní zásoba,

- struktura sémantických vztahů,
- aplikační syntax [MÁTLOVÁ, 2007].

4.4.1 Slovní zásoba

Základním prvkem souboru je lexikální jednotka, která bývá v odborné literatuře definována jako „slovní vyjádření určitého pojmu, pokud možno ve formě substantiva nebo substantivního spojení“ [BALÍKOVÁ, 2001]. Každá taková jednotka čili heslo se v souboru autorit vyskytuje pouze jednou, tzn. že každé heslo je jedinečné. Lexikální jednotka může mít dvě podoby:

- preferovaný termín,
- nepreferovaný termín.

Preferovaným termínem se stává lexikální jednotka, která je užívaná závazně při indexování k vyjádření určitého pojmu. Ekvivalent nebo kvaziekvivalent tohoto termínu se pak stává termínem nepreferovaným. Tento není dokumentu přiřazován, ale slouží jako uživatelský vstup do abecedního rejstříku, přičemž uživatel je odkázán na hlavní preferovaný termín (většinou je odkaz vytvořen přidáním zkratky viz.). Definice neboli vymezení rozsahu preferovaného termínu je důležitou součástí záznamu každé věcné autority univerzálního systému, neboť v takovém systému se často vyskytují výrazy, které se používají ve více oborech a odvětvích lidské činnosti současně; je proto třeba každý takový termín přesně specifikovat a definovat. Při vytváření takového „univerzálního souboru musí být zvláštní pozornost věnována obsahové stránce tematických lexikálních jednotek a integraci víceslovných spojení do souboru lexikálních jednotek“ [BALÍKOVÁ, 2001].

Jedním ze základních rysů SNVA je slovní zásoba neboli lexikum, v zásadě se jedná tedy o tvar lexikálních jednotek selekčního jazyka [MÁTLOVÁ, 2006]. Při tvorbě je třeba řídit se následujícími zásadami:

- výběr substantivního tvaru v 1. pádě, kterým může být:
 - jednoslovné substantivum (kombinatorika),
 - víceslovná lexikální jednotka, jejíž základ tvoří substantivum, a to buď adjektivní spojení (paličkovaná krajka), genitivní vazba (teorie množin), nebo předložková vazba (práce s mládeží),

- komplexní termín (dvě souřadně spojená substantiva označující komplexní pojem, resp. vztah těchto pojmů, jejichž rozklad by vedl ke vyhledání množství irelevantních dokumentů, např. muži a ženy);
- pravopisná forma (v případě existence pravopisných dublet se preferuje progresivní podoba);
- psaní velkých a malých písmen (respektují se pravidla českého pravopisu, v zásadě se jednotlivé termíny, resp. vstupní část jejich záhlaví, zapisují malými písmeny);
- transliterace podle platných norem;
- cizojazyčné výrazy je možné použít v případě, neexistuje-li adekvátní překladový výraz (gender) nebo je-li termín běžně používán v daném oboru lidské činnosti nebo vědním oboru (diabetes mellitus);
- počítatelná substantiva se uvádějí v plurálu (vojáci);
- abstrakta, počítatelná substantiva použitá jako abstrakta a názvy vědních oborů se zapisují v singuláru (odvaha, omyl (filozofie), výtvarné umění);
- dodržuje se přirozený slovosled a pořadí adjektiva a substantiva až na postponované přívlastky v odborném názvosloví (kyselina sírová, kaštanovník jedlý);
- u zkratk se preferuje plná rozepsaná podoba, zkrácená forma se odkazuje (MVS viz meziknihovní výpůjční služba, DPH viz daň z přidané hodnoty); běžně ustálené a všeobecně srozumitelné termíny se naopak preferují (syndrom získané imunodeficiencie viz AIDS);
- synonymie lexikálních jednotek se řeší vylučovacím odkazovým aparátem (myš vodní viz hryzec vodní);
- homonymie lexikálních jednotek se řeší buď specifikací termínu (listy rostlin, dolní končetiny) nebo uvedením kvalifikátoru (relátoru) v závorce, přičemž závorkové doplnění je součástí deskriptoru (zámky (zámečnictví)).

4.4.2 Struktura sémantických vztahů

Mezi jednotlivými lexikálními jednotkami SNVA lze definovat následující sémantické vztahy (viz podkapitola 3.3.2.1):

- vztah ekvivalence,
- vztah hierarchie,
- vztah asociace.

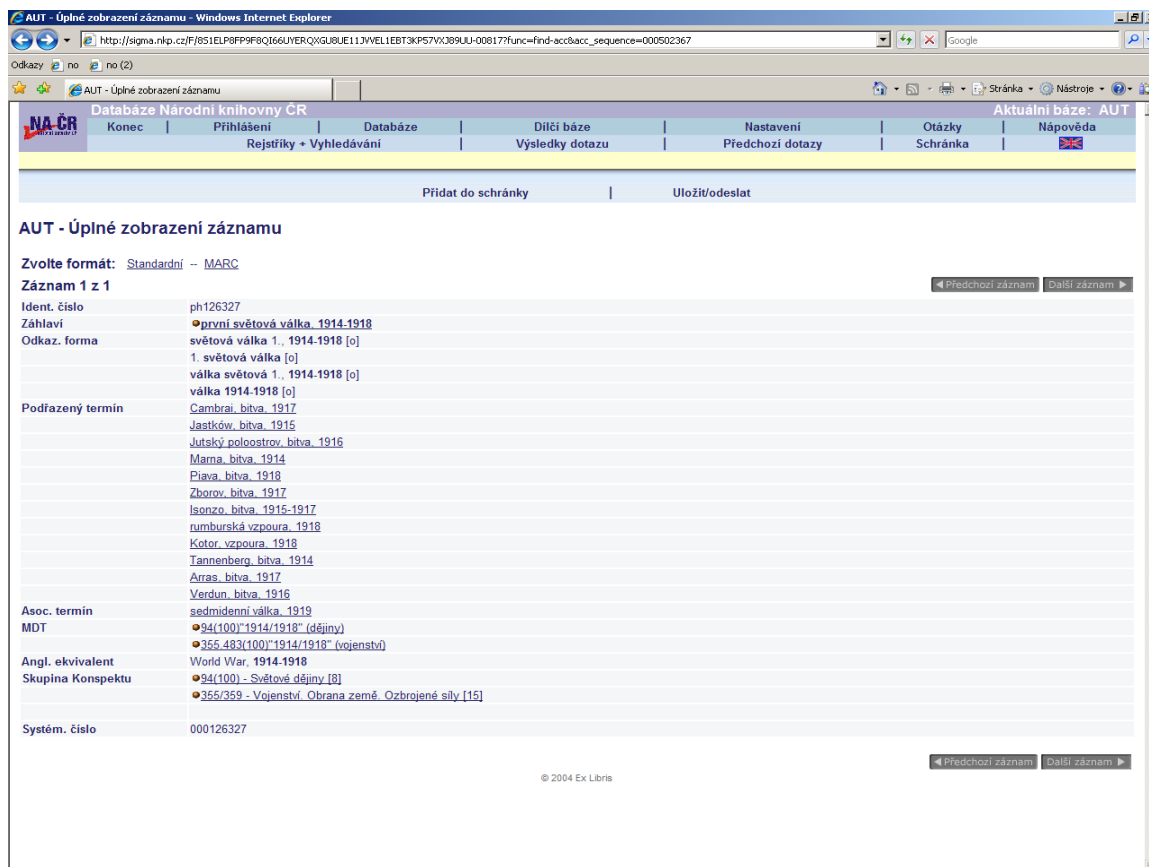
Vztah ekvivalence je jedním ze základních předpokladů fungování řízeného slovníku. Na jeho základě se rozlišuje preferovaný a nepreferovaný termín, resp. deskriptor a nedeskriptor. Jedná o synonymní jednotky, jejichž obsah je identický (označují stejný denotát⁶), ovšem liší se formou [BALÍKOVÁ, 2001]. První termín se závazně užívá při indexování, druhý není dokumentu přiřazován, ale slouží jako uživatelský vstup do abecedního rejstříku v podobě vylučovacího odkazu na termín preferovaný.

Hierarchický vztah vymezuje poměr nadřazenosti a podřazenosti, resp. určuje nadřazený a podřazený termín. Nadřazený termín se označuje zkratkou BT (z angl. broader term), podřazený termín předznamenává zkratka NT (z angl. narrower term). Tento vztah nastává mezi lexikálními jednotkami jednoho sémantického okruhu a jeden pojem je podřazený druhému pojmu pouze tehdy, jestliže k jeho identifikaci je třeba použít všechny znaky nutné k identifikaci pojmu nadřazeného, přičemž podřazený termín má minimálně o jeden znak, kterým se liší od nadřazeného termínu, více.

Vztah asociace určuje asociované termíny označované zkratkou RT (z angl. related term). Asociativní vztah vzniká mezi lexikálními jednotkami, které spolu významově souvisejí, avšak jejich vzájemný vztah není možno považovat za hierarchický [MÁTLOVÁ, 2006].

Na další straně jsou uvedeny dva příklady autoritních záznamů věcných termínů, ve kterých jsou zaznamenány vztahy ekvivalence, hierarchie i asociace.

⁶ Denotát je charakterizován jako „vztah mezi výrazem a tím co označuje. Denotátem jedinečného jména je individuální předmět, denotátem obecného jména třída předmětů“ [JONÁK, 2004].

Obr. 1 Autoritní záznam věcného termínu *první světová válka, 1914-1918* z databáze NK ČR, standardní zobrazení

001 ph126327

003 CZ-PrNK

005 20070924110914.0

008 000811|n|anznbnabn-----n-a|a-----

040 |a ABA001 |b cze |d ABA001

072 7 |a 94(100) |x Světové dějiny |2 Konspekt |9 8

072 7 |a 355/359 |x Vojenství. Obrana země. Ozbrojené síly |2 Konspekt |9 15

089 |a 94(100)"1914/1918" |c dějiny |d history

089 |a 355.483(100)"1914/1918" |c vojenství |d military science

150 |a první světová válka, 1914-1918

450 |a světová válka 1., 1914-1918 |0 o

450 |a 1. světová válka |0 o

450 |a válka světová 1., 1914-1918 |0 o

450 |a válka 1914-1918 |0 o

550 |a sedmidenní válka, 1919

5501 |w h |a Arras, bitva, 1917
 5501 |w h |a Cambrai, bitva, 1917
 5501 |w h |a Isonzo, bitva, 1915-1917
 5501 |w h |a Jastków, bitva, 1915
 5501 |w h |a Jutský poloostrov, bitva, 1916
 5501 |w h |a Kotor, vzpoura, 1918
 5501 |w h |a Marna, bitva, 1914
 5501 |w h |a Piava, bitva, 1918
 5501 |w h |a Tannenberg, bitva, 1914
 5501 |w h |a Verdun, bitva, 1916
 5501 |w h |a Zborov, bitva, 1917
 5501 |w h |a rumburská vzpoura, 1918
 75007 |a World War, 1914-1918 |2 eczenas

Obr. 2 Autoritní záznam věcného termínu *první světová válka, 1914-1918* z databáze NK ČR, zobrazení ve formátu MARC21

The screenshot shows a Mozilla Firefox browser window displaying the 'AUT - Úplné zobrazení záznamu' page. The browser's address bar shows a URL from sigma.nkp.cz. The page header includes navigation links like 'Konec', 'Přihlášení', 'Databáze', and 'Aktuální báze: AUT'. Below the header, there are buttons for 'Přidat do schránky' and 'Uložit/odeslat'. The main content area is titled 'AUT - Úplné zobrazení záznamu' and includes a format selection dropdown (Standardní / MARC) and a record count 'Záznam 97 z 104'. The record details are as follows:

Ident. číslo	ph127208
Záhlaví	vojenské řády a vyznamenání
Odkaz. forma	vojenská vyznamenání a řády [e]
Nadřazený termín	řády a vyznamenání
Podřazený termín	Rytířský kříž vojenské medaile vojenské odznaky
Asoc. termín	faleristika
MDT	355.134
Angl. ekvivalent	military decorations
Skupina Konseptu	355/359 - Vojenství. Obrana země. Ozbrojená síly [15]
Systém. číslo	000127208

At the bottom of the page, there is a copyright notice '© 2004 Ex Libris' and a Windows taskbar showing the Start button and several open applications.

Obr. 3 Autoritní záznam věcného termínu *vojenské řády a vyznamenání* z databáze NK ČR, standardní zobrazení

FMT VA

001	ph127208
003	CZ-PrNK
005	20071112164325.0
008	000811 n anznbnbabn-----n-a a-----
040	a ABA001 b cze d ABA001
072 7	a 355/359 x Vojenství. Obrana země. Ozbrojené síly 2 Konspekt 9 15
089	a 355.134
150	a vojenské řády a vyznamenání
450	a vojenská vyznamenání a řády 0 o
550	a faleristika
5501	w h a Rytířský kříž
5501	w h a vojenské medaile
5501	w h a vojenské odznaky
5509	w g a řády a vyznamenání
75007	a military decorations 2 eczenas

Obr. 4 Autoritní záznam věcného termínu *vojenské řády a vyznamenání* z databáze NK ČR, zobrazení ve formátu MARC21

4.4.3 Aplikační syntax

Pravidla pro tvorbu souboru věcných autorit umožňují následující dva postupy:

- autorizování řetězce předmětových hesel,
- autorizování jednotlivých segmentů předmětových hesel.

U prvního postupu je hlavní výhodou možnost vyjádření komplexního tématu dokumentu výstižně už v první fázi, což znamená, že se zachová informační hodnota řetězce předmětových hesel a umožní snadnější orientace jedné skupiny uživatelů. Na druhé straně nevýhodou je komplikovanost struktury řetězce předmětového hesla, které má za následek ztíženou orientaci uživatele, kdy se rozvětvená struktura předmětového hesla nezobrazí celá (mizí za obrazovkou) nebo se zobrazí na jiném řádku, a nedostupnost těchto složitých strukturovaných záznamů pro většinu vyhledávacích služeb. Dalšími nevýhodami jsou komplikovaná pravidla pro tvorbu předmětových hesel, nesnadná údržba takto vytvářeného souboru a rozdílnost při formulaci dotazu u vyhledávání v dokumentografických a plnotextových databázích.

Druhý postup vykazuje řadu výhod, mezi které patří přehlednost záznamů, snadná orientace uživatele, jednoduchá pravidla pro aplikaci, snadnější budování hierarchických struktur, jednodušší údržba a homogenní prostředí pro vyhledávání [BALÍKOVÁ, 2001].

Minimální aplikační syntax se řídí katalogizační praxí Národní knihovny ČR. Uplatňují se věcná zpřesnění:

- tematická,
- geografická,
- chronologická.

Při konkrétní aplikaci souboru věcných autorit, tj. při ukládání věcných údajů v bibliografickém záznamu, se volí kombinovaný postup prekoordinace a postkoordinace. Tematické selekční prvky, které jsou důležité z hlediska obsahu dokumentu, se ukládají ve vstupních pozicích a uplatňuje se princip postkoordinace, přičemž se postupuje podle následujícího schématu:

téma

téma – téma

téma - místo

téma – čas

téma – místo – čas

místo

místo – téma

místo - čas

místo – téma – čas

téma – téma – čas

téma - čas -místo (výjimka pro případy, kdy dokumenty z daného období vzniklé na nějakém místě jsou nyní soustředěny na místě jiném) [BALÍKOVÁ, 2007].

Černý, Zbyněk

Bolest v kameni : pomníky vojákům z chebských jednotek padlým v první světové válce = Schmerz in Stein : Denkmäler für im Ersten Weltkrieg gefallene Soldaten der Egerer Einheiten / Zbyněk Černý, Tomáš Dostál ; [foto Michal Mráka]. -- 1. vyd.. -- Cheb : Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Cheb, 2007. -- 251 s. : il. (převážně barev.), mapy, portréty, faksim. ; 22 cm

KONSPEKT

355/359 - Vojenství. Obrana země. Ozbrojené síly [15]

MDT

725.945 * 355.483(100)"1914/1918" * 355.11 * (437.3) * (048.8)

GEOGR. KÓD

e-xr---

PH (650)

pomníky -- Česko

válečné památníky -- Česko

první světová válka, 1914-1918

vojáci -- Česko -- 1914-1918

FORM. DESKR.

monografie

PH (650) angl.

memorials -- Czech Republic

war memorials -- Czech Republic

World War, 1914-1918

soldiers -- Czech Republic -- 1914-1918

FORM. DESKR.

monography

Výjimkou jsou tematické zpřesnění typu dějiny, vlastivěda, zahraniční vztahy.

Při použití geografického zpřesnění se větší geografické celky zapisují následujícím způsobem, volí se tedy princip prekoordinace.

Havel, Josef, 1937-

Ve službách Jeho Veličenstva / Josef Havel. -- Vyd. 1.. -- Ústí nad Orlicí : Oftis, 2007. -- 251 s. : il. (některé barev.), mapy, portréty, faksim. ; 24 cm

KONSPEKT

355/359 - Vojenství. Obrana země. Ozbrojené síly [15]

929 - Biografie [8]

MDT

616-051 * 616-051:355 * 929 * 94(100)"1914/1918" * 359 * 356/358 * (437.3) * (436+439) * (093.3) * (0:82-94)

GEOGR. KÓD

e-xr--- * e-au--- * e-hu---

PH (600)

Velebil, Neklan, 1886-1968

Hubálek, Josef, 1876-1968

PH (610)

Rakousko-Uhersko. Kriegsmarine

Rakousko-Uhersko. Heer

PH (650)

lékaři -- Česko

vojenští lékaři -- Česko

první světová válka, 1914-1918 -- Rakousko-Uhersko

vojenské námořnictvo -- Rakousko-Uhersko

pozemní vojsko -- Rakousko-Uhersko

FORM. DESKR.

deníky * autobiografické vzpomínky

Z několika důvodů, např. kvůli zjednodušení pravidel a kompatibility záznamů, se menší geografické lokality nebo celky (na nižší úrovni než stát) zapisují jako vstupní heslo, jedná se o princip postkoordinace.

Chronologické rozmezí či vročení tématu se zapisují jako zpřesnění, uplatňuje se tedy opět princip prekoordinace [MÁTLOVÁ, 2007].

Matouš, Václav, 1933-

Kronika válek v Podorlicku. 3. díl, První světová válka, druhá světová válka a boj proti fašismu, sovětská agrese v roce 1968 / Václav Matouš, Jiří Mach. -- Dobruška : Muzeum Dobruška, 2007. -- s. 65-88 : il. ; 21 cm

KONSPEKT

355/359 - Vojenství. Obrana země. Ozbrojené síly [15]

MDT

355.4(091) * 355.01 * 355.48 * 355.483(100)"1914/1918" * 355.483(100)"1939/1945" * 94(437)"1968" * 94(437.31-18) * (041)

GEOGR. KÓD

e-xr--- * e-xr-cc

PH (650)

vojenské dějiny -- Česko -- 20. stol.

války -- Česko -- 20. stol.

bitvy -- Česko -- 20. stol.

první světová válka, 1914-1918 -- Česko

druhá světová válka, 1939-1945 -- Česko

Srpen, 1968

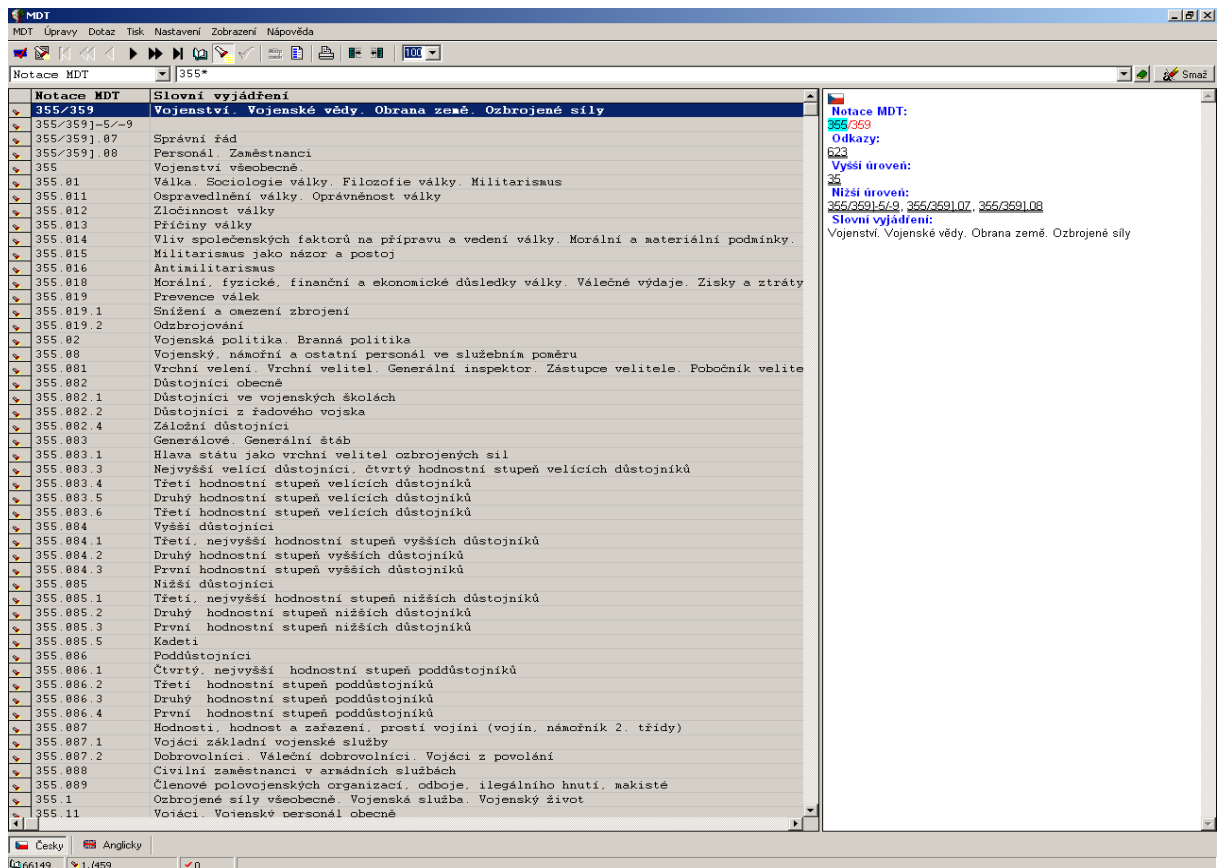
PH (651)

Podorlicko (Česko) -- dějiny
FORM. DESKR.
brožury
PH (650) angl.
military history -- Czech Republic -- 20th century
wars -- Czech Republic -- 20th century
battles -- Czech Republic -- 20th century
World War, 1914-1918 -- Czech Republic
World War, 1939-1945 -- Czech Republic
Czechoslovakia, Intervention, 1968
PH (651) angl.
Podorlicko (Czech Republic) -- history
FORM. DESKR.
brochures

4.5 Úloha Mezinárodního desetinného třídění

Jak již bylo výše uvedeno, součástí každého věcného autoritního záznamu by měl být notační znak systematického selekčního jazyka, resp. Mezinárodního desetinného třídění (dále pouze MDT).

MDT patří mezi systematické selekční jazyky. Jeho struktura je hierarchická, což zabezpečuje, že příbuzné pojmy jsou zařazeny do stejné skupiny a že každá skupina vyššího řádu obsahuje skupiny nižšího řádu. Desetinná notace využívá k zápisu číselných znaků číslic 0-9, přičemž celé univerzum lidského poznání je rozděleno do deseti základních skupin, které se dále dělí [FILOUŠOVÁ, 2004].

Obr. 5 Ukázka hierarchické struktury MDT

Obr. 6 Ukázka hierarchické struktury MDT

Notační znak MDT má v záznamu věcné autority nezastupitelnou funkci. Základní funkcí notačního symbolu v univerzálním systému je určení dominantního oboru, posouzení jeho pozice v celém universu lidského poznání, tedy zařazení do tohoto universa, a také posouzení jednoznačnosti a systémovosti daného termínu v pojmové struktuře jednoho nebo i více vědních oborů. Další a neméně důležitou funkcí je podpora při tvorbě hierarchických vztahů a struktury univerzálního souboru a podíl na mezinárodní srozumitelnosti selekčního jazyka. Jako referenční jazyk napomáhá při tvorbě vícejazyčného nástroje. V neposlední řadě, především ve fázi vzniku jednotlivých autoritních záznamů a celého autoritního souboru, slouží jako kontrola kvality přidělovaných údajů. [BALÍKOVÁ, 2001].

- 1 [355/359](#) -- vojenství
- 1 [355:001.891](#) -- vojenský výzkum
- 1 [355:004.652](#) -- vojenské databáze
- 1 [355:061](#) -- vojenské ústavy
- 1 [355:316.3](#) -- válka a společnost
- 1 [355:32.019.5](#) -- armáda a veřejnost
- 1 [355:338.45](#) -- obranný průmysl
- 1 [355:351.743](#) -- občanské branné sbory
- 1 [355:54](#) -- vojenská chemie
- 1 [355:615.9](#) -- vojenská toxikologie
- 1 [355-051](#) -- legionáři
- 1 [355-051](#) -- vojáci
- 1 [355.01](#) -- filozofie války
- 1 [355.01](#) -- sociologie války
- 1 [355.01](#) -- války
- 1 [\[355.01:179.6\]-051](#) -- váleční hrdinové
- 1 [355.01:623.454.8](#) -- jaderné války
- 1 [355.01:623.458](#) -- biologická válka
- 1 [355.01:623.459](#) -- chemická válka
- 1 [355.01-053.2](#) -- děti a válka
- 1 [355.01-055.2](#) -- ženy a válka
- 1 [355.013](#) -- příčiny války
- 1 [355.014](#) -- zbrojení
- 1 [355.015](#) -- militarismus

- 1 [355.016](#) -- odpírání vojenské služby
- 1 [355.016](#) -- protiválečná hnutí
- 1 [355.018](#) -- válečné ztráty
- 1 [355.02](#) -- bezpečnostní politika
- 1 [355.02](#) -- národní bezpečnost
- 1 [355.02](#) -- vojenská politika
- 1 [355.311.8](#) -- vojenské posádky
- 1 [355.317:623.459](#) -- chemické vojsko
- 1 [355.318](#) -- mamlúci
- 1 [355.318](#) -- speciální jednotky (vojenství)
- 1 [355.318:323.28](#) -- protiteroristické jednotky
- 1 [355.318-027.556](#) -- dobrovolecká vojska
- 1 [355.318-051](#) -- nindžové
- 1 [355.318-051](#) -- samurajové
- 1 [355.318.1](#) -- elitní jednotky
- 1 [355.318.1](#) -- garda

Obr. 7 Ukázka propojení záhlaví autoritních termínů s notacemi MDT

MDT a jeho notační znaky jsou nástrojem integrace nejenom tematických, ale i ostatních věcných autorit, především geografických. Notace MDT, která se významně podílí na zpřístupnění dokumentů a informací v nich obsažených, je součástí minimálního záznamu pro souborný katalog a představuje důležitý nástroj sloužící k vyhledávání dokumentů s regionální tematikou. Systém MDT prochází v současné době změnami, standardizace používaných znaků MDT je tedy podmínkou pro tvorbu jednotného přístupu k dokumentům prostřednictvím těchto selekčních údajů [BALÍKOVÁ, 2007].

4.6 Údaj skupiny Konspektu

Součástí autoritního záznamu tematické autority může být i nepovinný údaj skupiny Konspektu. Slouží k usnadnění rozhodování, do které skupiny Konspektu lze zařadit daný dokument (kam ve volném výběru tento dokument umístit), při jehož obsahové analýze byl použit určitý tematický termín jako základní či hlavní (je z hlediska obsahu dokumentu nejdůležitější)⁷ [Národní, 2007f].

⁷ Metoda Konspektu byla vyvinuta v 70. letech skupinou amerických univerzitních knihoven (Research Libraries Group) pro potřeby těchto knihoven. Používá se v řadě zemí a umožňuje popsat knihovní sbírky (knihovní fondy) z několika různých hledisek. Primárním kritériem je předmětová kategorizace

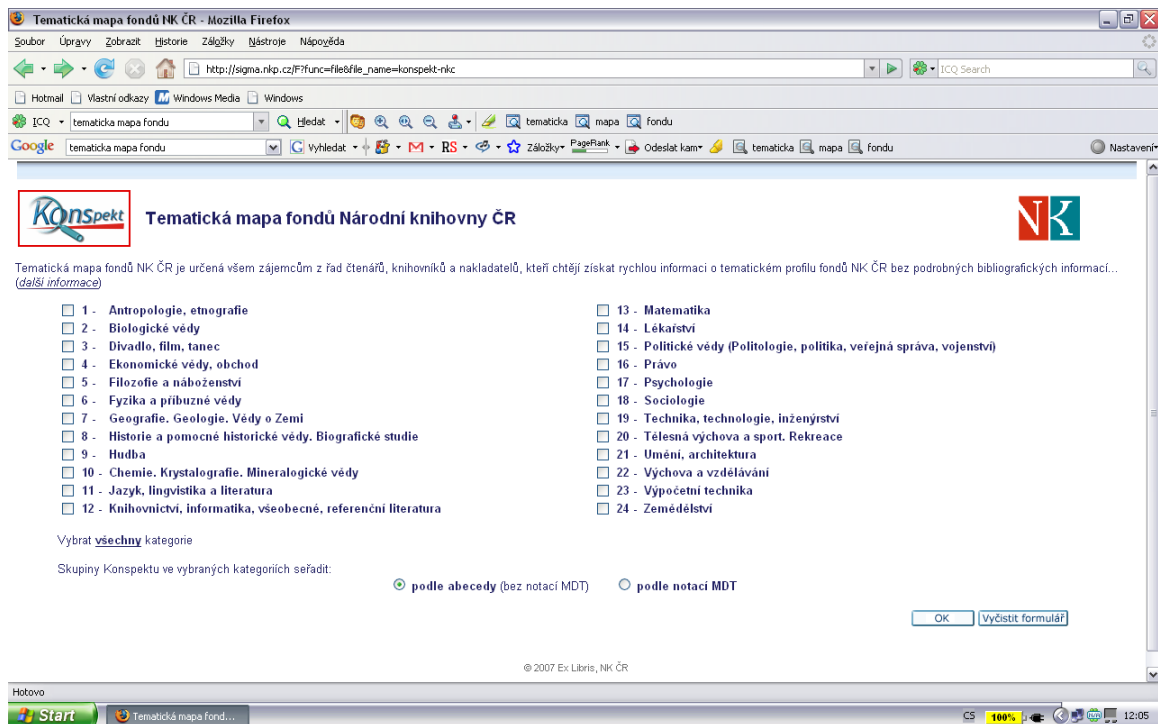
Kategorizační schéma pro potřeby Konspektu představuje

- jednotný standard pro popis a zpřístupnění informačních zdrojů na úrovni předmětových kategorií a subkategorií,
- mezinárodně používaný propojovací jazyk,
- nástroj pro tvorbu předmětově orientovaných metainformačních systémů v mezinárodním prostředí,
- nástroj pro konverzi lokálních klasifikačních systémů do univerzálních klasifikačních systémů.

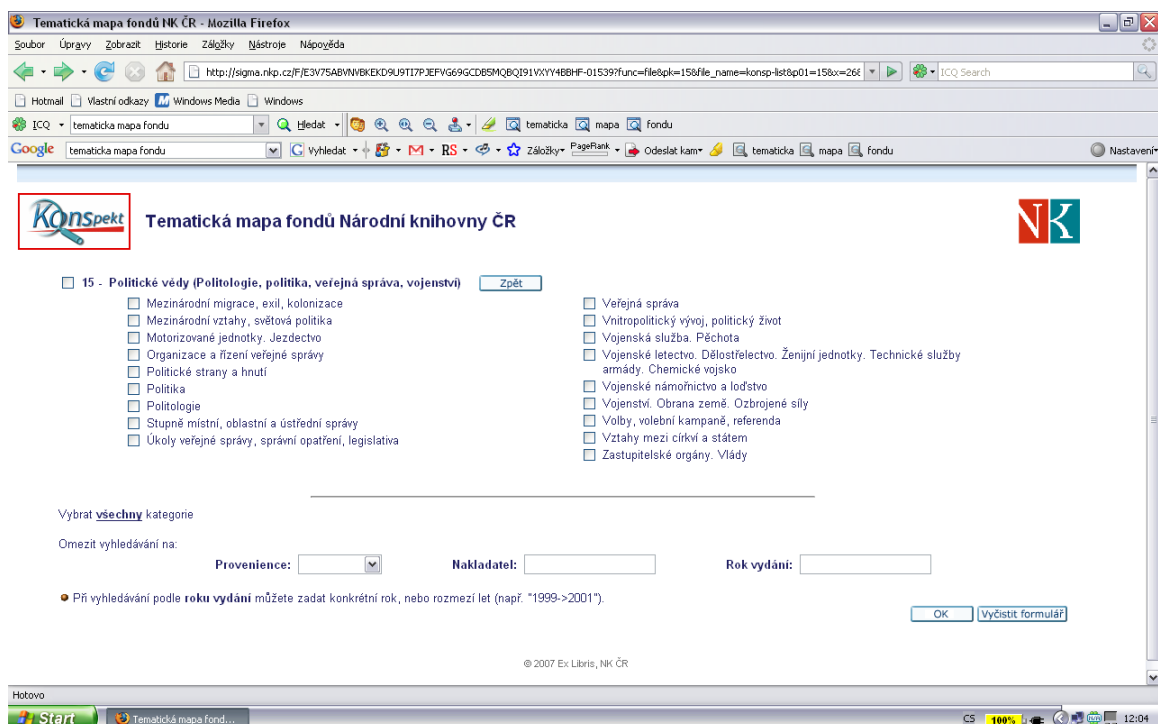
Kategorizační schéma je tříúrovňové a se skládá z 24 základních předmětových kategorií a jim podřízených 584 subkategorií, tj. skupin skupin Konspektu. Třetí úroveň pak vzniká podřazením předmětových řízených termínů jednotlivých systémů, např. deskriptorů oborových tezaurů. V NK ČR se za třetí hierarchickou úroveň považují autoritní termíny souboru tematických autorit [Národní, 2007b]. Každá skupina Konspektu se skládá z klasifikačního znaku Mezinárodního desetinného třídění a ekvivalentního slovního označení, které s předchozím znakem tvoří celek, který představuje pořadací prvek. Jednotlivé předmětové kategorie jsou zároveň opatřeny pořadovými čísly, která ovšem nejsou klasifikačními znaky; mezi nimi a klasifikačními znaky není žádná souvislost. [MÁTLOVÁ, 2007].

Kategorizační schéma metody Konspektu tvoří základ pro tematickou mapu fondů NK ČR, která slouží široké laické i odborné veřejnosti při získávání rychlých a lehce dostupných informací o tematickém profilu NK ČR bez podrobných bibliografických informací.

informačních zdrojů tvořících knihovní fondy instituce nebo skupiny institucí, která spočívá v rozčlenění knihovního fondu na základě jejich obsahových charakteristik do několika tematických kategorií. Další kritéria představují současný stav fondu, strategie budování fondu v rámci jednotlivých tematických skupin a ochrana fondu. Aplikací této metody se získává přehledný a mezinárodně srozumitelný obraz o stávajícím fondu instituce/skupiny institucí, o současné politice a plánech v oblasti doplňování a ochrany fondů [Národní, 2007b].

Obr. 8 Tematická mapa fondů Národní knihovny ČR (všechny základní kategorie)

Obr. 9 Tematická mapa fondů Národní knihovny ČR (kategorie Politické vědy - Politologie, politika, veřejná správa, vojenství)

4.7 Standardy a mezinárodní doporučení

Při tvorbě SNVA se Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování Národní knihovny ČR řídí následujícími standardy:

- doporučení IFLA „To consider possible relationship between subject authority records and classification“,
- pravidla a doporučení vyplývající z výměnných formátů MARC21 a UNIMARC,
- mezinárodní standard Library of Congress Subject Headings (LCSH),
- klasifikační systém MDT.

Formát MARC 21 definuje pro autority základní strukturu zápisu záznamu věcné autority:

0XX Kontrolní čísla, kódy, klasifikační znaky

1XX Záhloví – všeobecné informace

4XX Směrování odkazu viz – všeobecné informace

5XX Směrování odkazu viz též – všeobecné informace

667-68X Poznámky – všeobecné informace

7XX Propojovací záhlaví – všeobecné informace

8XX Lokace, alternativní grafické prezentace - všeobecné informace

Formát UNIMARC/AUTHORITY definuje strukturu zápisu záznamu věcné autority následujícím způsobem:

Blok 2 – autoritní záhlaví/unifikované záhlaví

Blok 3 – poznámky

Blok 4 – variantní záhlaví (odkaz typu viz)

Blok 5 – příbuzné/související záhlaví (odkazy viz též: termíny BT, NT, RT)

Blok 6 – klasifikační znak

Blok 7 – propojovací záhlaví

Blok 8 – poznámky o konzultovaných zdrojích [Národní, 2007f].

4.8 Funkce Souboru národních věcných autorit

SNVA představuje mezinárodní standard pro věcné pořádkání a vyhledávání informací, který respektuje mezinárodní standardy a je určen zejména pro databáze s rozsáhlým univerzálním fondem. Tento soubor by měl sloužit především jako:

- „nástroj standardizace a unifikace věcných selekčních údajů na národní úrovni,
- nástroj pro sdílenou katalogizaci,
- nástroj integrace a unifikace věcných selekčních jazyků různých typů,
- nástroj pro řízenou indexaci,
- nástroj pro harmonizaci věcné katalogizace,
- podpora vzniku vícejazyčného pořádacího systému,
- uživatelsky vstřícný rešeršní nástroj pokrývající heterogenní prostředí.

Vybudování SNVA by mělo přispět zejména k:

- unifikaci prostředí tolik potřebného pro budování předmětově orientovaných zdrojů,
- znásobení rešeršních možností koncového uživatele, neboť zpřesněním a dopracováním dotazu se zvýší přesnost a úplnost vyhledaných dokumentů“ [BALÍKOVÁ, 2001].

Soubory autorit obecně, tedy „soubory ověřených a unifikovaných záhlaví selekčních prvků všech typů“ [BALÍKOVÁ, 2007], v dnešní době:

- jsou nástrojem bibliografické a autoritní kontroly (ověřování a sjednocování jednotlivých údajů);
- vytvářejí prostředí pro sdílení standardizovaných dat v heterogenním prostředí;
- usnadňují vyhledávací proces a navigaci v databázích;

- mohou být platformou pro tvorbu ontologií⁸ a přispět k rozvoji sémantického webu⁹.

4.8.1 Význam SNVA pro uživatele

Soubory autorit, nejenom věcných, jsou důležitým racionalizačním prvkem. Z hlediska uživatele jsou tyto soubory nástrojem usnadňujícím vyhledávání obsahových informací. Využívání těchto souborů „zaručuje jednotné a unifikované selekční prostředí, vytváří efektivní nástroj pro uživatele při vyhledávání relevantních informací“ [BARTL, 2001, s. 127].

V takto upraveném a sjednoceném vyhledávacím prostředí se uživatel snáze orientuje, neboť je mu poskytnuta možnost vyhledání všech dokumentů, které se vztahují k danému tématu, pod jedním formalizovaným autoritním záhlavím, tzn. že uživatel může pod jedním heslem najít v podstatě celou tematiku. Vzhledem k propojování preferovaných a nepreferovaných termínů pomocí vylučovacích odkazů a také vzhledem k vyjadřování hierarchických vztahů mezi jednotlivými termíny se možnosti vyhledávání ještě rozšiřují a zkvalitňují, neboť uživateli je umožněno pracovat i s takovými termíny, které nebyly vybrány jako preferované.

S tímto faktem také souvisí znásobení rešeršních možností ze strany uživatele. Díky ošetření ze strany homonymie a polysémie se celý proces vyhledávání a celá rešeršní činnost zkvalitňují a zefektivňují.

4.9 Vyhledávání informací a informačních zdrojů, rešeršní metody

⁸ Filozofické pojetí ontologie se zcela liší od pojetí infromatického. Z tohoto hlediska lze ontologii chápat jako informační artefakt, přičemž ontologie popisuje to, co existuje a co může být reprezentováno v rámci daného znalostního systému. Základní funkce ontologie spočívá především v podpoře porozumění mezi lidmi a v podpoře interoperability počítačových systémů [SVÁTEK, 2002, s. 2-3]. Ontologie je v podstatě klíčová technologie sémantického webu, která umožňuje srozumitelnost a strojovou zpracovatelnost použitých symbolů. Ontologie je podobná tezauru, hlavním společným rysem je pořádání terminologie a stromová hierarchická struktura. Zásadní rozdíl však spočívá ve vymezení vztahů, které jsou u tezauru více formální, kdežto ontologie jich má více a jsou rozmanitější [SKLENÁK, 2003].

⁹ Sémantický web je definován jako „koncept webu založený na obsahu, který je vytvořen a strukturován podle určitých pravidel a standardů a umožňuje tak efektivnější a snadnější vyhledávání informací [CELBOVÁ, 2004]. Znamená rozšíření současného webu, dává datům přesný význam a obsahu dává smysl. Nemá pouze podobu uložených dat, důležitý je zde i kontext spolu se strojově čitelnou informací o významu dat.

Jedním z cílů věcného zpracování je zpřístupnění dokumentů či informačních zdrojů, případně jednotlivých informací v nich obsažených, pomocí věcných selekčních údajů.

Vyhledávání je činnost, jejímž cílem je identifikace relevantních dokumentů nebo informací v informačních zdrojích obsažených. Vyhledávání informací probíhá obvykle na základě konkrétního požadavku uživatele za pomoci dotazovacích a selekčních jazyků. V současné době většina vyhledávacích procesů probíhá v režimu online, jde tedy v podstatě o interaktivní proces. Dalším předpokladem současného procesu vyhledávání je, že až 60% dotazů se děje prostřednictvím obsahových charakteristik; definování obsahových charakteristik, tj. výběr selekčních prvků ze systému, případně tvorba systému selekčních prvků nabývá na významu.

Při získávání informací z elektronických zdrojů se využívají dva základní postupy či principy:

- prohlížení – po výběru zvoleného rejstříku zadá uživatel dotaz, přičemž odpovědi na tento dotaz je množina záznamů z příslušné kategorie (v tomto případě je odpovědí množina věcných autoritních termínů);
- vyhledávání.

Vyhledávání je typické pro zkušenější uživatele, kteří mají přehled po oboru, znají jeho odbornou terminologii a charakteristická slova nebo fráze pro přímé vyhledávání. Známé jsou dva způsoby tohoto postupu:

- jednoduché – vyhledávání za pomoci jednoduchého formuláře zapsáním jednoho nebo několika klíčových slov;
- pokročilé – využívá složitějšího formuláře a složitějších dotazovacích jazyků a také podpory logických operátorů.“ [BALÍKOVÁ, 2004a, s. 320].

Při vyhledávání informací používá uživatel tedy metodu prohlížení, tj. základní způsob pohybu v online katalogu nebo informačním prostoru služby www prohlížením obsahu s využitím hypertextových odkazů; k dispozici má i metodu přímého vyhledávání, která spočívá v zadání klíčového slova nebo kombinace slov do dialogového rámečku, vyhledávacího boxu. V obou případech je úspěšnost vyhledávání umocněna při použití řízených termínů [TKAČÍKOVÁ, 2005].

Řízené termíny představují lexikální jednotky používané při věcném popisu dokumentů se dělí do těchto kategorií:

- lexikální jednotky označující individuální entity - vlastní jména, tzv. identifikátory, jako jsou jména osob, jména korporací, geografické názvy a specifická jména a názvy;
- lexikální jednotky tematické, tj. lexikální jednotky, které jsou nositeli obecného významu; jsou vlastní doménou věcného zpracování;
- lexikální jednotky formální, tj. lexikální jednotky označující formu a žánr dokumentu;
- lexikální jednotky chronologické, tj. lexikální jednotky označující časové okolnosti [Národní, 2006].

Příklad integrace autoritního termínu „Cambrai, bitva, 1917“, který je podřízeným termínem termínu „první světová válka 1914-1918“ do procesu vyhledávání, řízený předmětový termín slouží k navigaci

The screenshot shows a web browser window displaying the AUT database interface. The page title is "AUT - Úplné zobrazení záznamu". The URL is "http://sigma.nkp.cz/F/A2G681F5XACKLCSG36XGYRANASTS36DN8192R5YTX59NA36Q2-01559?func=find-acc&acc_sequence=000502367". The interface includes a navigation menu with options like "Konec", "Přihlášení", "Databáze", "Dílečtí báze", "Nastavení", "Aktuální báze: AUT", "Rejstříky", "Vyhledávání", "Výsledky dotazu", "Předchozí dotazy", "Otázky", "Schránka", and "Nápověda". Below the menu, there are buttons for "Přidat do schránky" and "Uložit/odeslat". The main content area displays "AUT - Úplné zobrazení záznamu" and "Zvole formát: Standardní -- MARC". The record is identified as "Záznam 1 z 1" with ID "ph126327". The title is "první světová válka_1914_1918". The subject is "světová válka 1. 1914.1918 [o]". The related term is "Cambrai, bitva_1917". The associated term is "sedmidenní válka_1919". The MDT is "94(100) '1914/1918' (dějiny)". The English equivalent is "World War, 1914.1918". The group of concepts is "94(100) - Světové dějiny [8]". The system number is "000126327".

Obr. 10 Ukázka integrace autoritního termínu Cambrai, bitva, 1917 do procesu vyhledávání

Selekční jazyk a příslušné selekční údaje nepoužívá tedy jen indexátor, ale také samozřejmě i uživatel, jenž vyhledává konkrétní záznam či záznamy. Uživatelův dotaz bývá označován jako rešeršní dotaz. Aby bylo docíleno sladění věcného pořádkání i následné selekce, je nutno použít sjednocený selekční jazyk zbavený významových nejednoznačností a nepřesností.

Soubor národních věcných autorit je, jak již bylo uvedeno, standardem pro věcný popis, který je aplikovatelný v databázích bibliografických záznamů. Je prostředkem, který unifikuje věcné selekční údaje, a tudíž je určen ke zpracování a vyhledávání informačních zdrojů a dokumentů, jejich jednotlivých částí a také informací v nich obsažených.

Rešeršní strategie je „postup, jak efektivním způsobem získat relevantní dokumenty v reálném čase. Předpokládá přesnou formulaci dotazu, analýzu tématu a znalost vyhledávacích služeb.“ [BALÍKOVÁ, 2001]. Mezi rešeršní nástroje se řadí také věcné selekční jazyky.

Vyhledávací systémy lze rozdělit do následujících kategorií:

- systémy založené na jednoduchém vyhledávání slov s pouze pravostranným rozšířením,
- systémy pracující s booleovskými a proximitními operátory s pravo- i levostranným rozšiřováním, vyhledáváním podle určitého pole atd.,
- systémy založené na pojmovém vyhledávání, pro které je typický rozklad pojmů na podpojmy a jejich vážení.

Systémové rešeršní strategie zásadně ovlivňovaly rešeršní nástroje, které měly velký vliv na vývoj v oblasti věcných selekčních jazyků. Rozvoj třetího typu těchto systémů (tzv. systémů třetí generace) a nástup dalších technologií proměnu v této oblasti ještě více urychlí a prohloubí.

5. Aplikace Souboru národních věcných autorit v Knihovně Vojenského historického ústavu

5.1 Knihovna Vojenského historického ústavu

Knihovna Vojenského historického ústavu (dále jen VHÚ) je „evidovaná na Ministerstvu kultury ČR podle knihovního zákona č. 257/2001 Sb. jako veřejná specializovaná knihovna¹⁰. Jedná se o knihovnu s nejrozsáhlejším fondem dokumentů zaměřených na vojenskou historii v České republice. Rozsah fondů sahá až k 16. století“ [HOKYNEK, 2007, s. 8]. Fondy jsou kromě samotné vojenské historie dále zaměřeny na historii obecnou, historii českých zemí, vojenskou techniku apod. Knihovna sídlí přímo v areálu VHÚ v Praze na Žižkově. Jako odborná specializovaná knihovna v dané oblasti aspiruje knihovna na post garanta v Česku vydaných militárií.

Fond knihovny VHÚ představuje sbírku vojenské literatury a militárií, která je unikátní v celoevropském měřítku. V současnosti prochází knihovna dynamickým rozvojem a mnoha změnami a inovacemi tak, aby se stala moderním informačním centrem v oblasti vojenské historie.

5.1.1 Stručná historie knihovny

Knihovna VHÚ prošla za dobu své dlouholeté existence mnoha nejen organizačními proměnami. Za její předchůdkyně se dnes mohou považovat tři instituce, které vznikly v prvních dvou desetiletích minulého století.

První ze zmíněných institucí byl Archiv národního osvobození, který byl zřízen v roce 1919 při Zemském archivu. V říjnu téhož roku byl zřízen ministerstvem obrany Památník odboje, který měl sloužit ke shromažďování materiálů a dokumentů, které s sebou přiváželi vracející se českoslovenští legionáři bojující v 1. světové válce. Práce Archivu národního osvobození a Památníku odboje byla v podstatě shodná a téměř se duplikovala,

¹⁰ Specializovaná knihovna je knihovnou se specializovaným knihovním fondem. Je součástí systému knihoven vykonávající koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti, v jejichž rámci zejména spolupracuje s Národní knihovnou při zpracování národní bibliografie a při zpracování souborného katalogu; zpracovává a zpřístupňuje tematické a oborové bibliografie a databáze; ve spolupráci s Národní knihovnou plní funkci centra meziknihovních služeb v oblasti své specializace; spolupracuje s knihovnami v oblasti své specializace při zavádění nových technologií v oblasti zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb [Národní, 2004].

proto byl předložen návrh na rozdělení úloh jednotlivých institucí. V roce 1924 byl založen Vojenský archiv Republiky československé (dále RČS), který vznikl ze zaniklého archivu tehdejšího ministerstva obrany. Ve stejném roce bylo založeno Vojenské muzeum, jehož vybudování bylo již v roce 1920 svěřeno Vědeckému ústavu vojenskému. O šest let později došlo k odloučení Vojenského muzea od Vědeckého ústavu vojenského a následně k jeho přiřazení k Vojenskému archivu RČS. V roce 1926 tedy existovaly tři instituce s velmi podobným tematickým zaměřením a úkoly. 28. října 1929 byly proto všechny tři instituce sloučeny pouze v jednu – v Památník osvobození, který měl sídlo na vrchu Vítkov a zahrnoval dvě budovy: na úpatí byla vystavěna účelová budova, na vrcholu budova Mauzolea a Pantheonu s monumentální sochou Jana Žižky z Trocnova (socha byla osazena až po 2. světové válce). V roce 1929 byly knihovna Archivu národního osvobození a knihovna Památníku odboje sloučeny do jedné instituce, ale obě knihovny ještě pracovaly odděleně.

9. září 1939 byl Památník osvobození na rozkaz říšského protektora německou tajnou policií zcela uzavřen a zapečetěn. O zaměstnance ústavu – vojáky i civilisty - se z větší části postaralo ministerstvo školství, které jim zajistilo nová působiště. V době protektorátu se ze sbírek knih Památníku osvobození a z dokumentů, které sem byly převezeny ze rušených českých útvarů a ústavů, stala pražská pobočka berlínské Heeresbücherei.

S poválečnou obnovou ústavu byla současně započata i rekonstrukce obou stávajících knihoven. Práce spojená se shromažďováním rozptýlených sbírek vyžadovala značnou námahu, úsilí i čas, stejně tak jako zajišťování stavu a úplnosti navrácených fondů, které bylo značně ztíženo neúplností evidenčních záznamů. U knihovny Vojenského historického muzea byla práce navíc značně komplikována ztrátou přírůstkových seznamů. Své základní úkoly a služby ovšem začala knihovna plnit a provozovat již v roce 1946.

V roce 1945 byl na základech Památníku osvobození založen Vojenský historický ústav, který převzal všechny knihovní sbírky do své správy a dále je samozřejmě spravoval a rozšiřoval. Roku 1955 došlo ke sloučení knihovny VHÚ a knihovny Vojenského historického muzea. V poválečném období směřovala do fondů knihovny VHÚ i část dokumentů ze svozů ze zrušených zámeckých knihoven. V roce 1969 byla ke knihovně VHÚ přidružena také knihovna Vojenské politické akademie Klementa Gottwalda, ke sloučení obou fondů pak došlo v roce 1975.

Po roce 1989 začala knihovna s rekonstrukcí svého fondu systematickým doplňováním a profilováním, které bylo v dřívější době opomíjeno a také část fondu byla zahrnuta do tzv. prohibit (jednalo se především o literaturu legionářskou, o literaturu o prvním a druhém odboji a západním odboji) [Vojenský, 2006a].

5.1.2 Současnost knihovny

Jak již bylo v předcházející podkapitole uvedeno, tak v současné době se Knihovna VHÚ zaměřuje především na rekonstrukci svých fondů. Fondy jsou pravidelně doplňovány a to jak literaturou domácí, tak zahraniční. Hlavním způsobem doplňování sbírek je nákup, dále pak výměna, ale čerpá se i z méně obvyklých zdrojů, např. z darů. Akvizice je samozřejmě zaměřena na historii, vojenskou historii a vojenství obecně.

Dokumenty z fondů knihovny jsou k dispozici pouze prezenčně, staré tisky a rukopisy nejsou běžně přístupné ani prezenčně, zvláštní žádost o takovou výpůjčku musí schválit ředitel VHÚ.

Knihovní fond je zpracováván pomocí automatizovaného systému KP-Win, resp. od března 2007 KP-Win SQL ve formátu MARC 21 (viz Příloha 1), do něhož probíhá od roku 2004 intenzivní retrospektivní konverze katalogů a rekatalogizace. Zpracován je již celý fond rukopisů, pokračuje se v retrokonverzi starých tisků. Zpracovávají se monografické publikace z 20.-21. století, u sborníků až do úrovně analytických rozpisů. Elektronický katalog knihovny (OPAC) je přístupný přes webové rozhraní na čtenářské stanici ve studovně knihovny, v první polovině roku 2008 je plánováno zpřístupnění katalogu přes internet. Od prosince 2006 je v knihovně umožněn přístup k vnějším informačním zdrojům.

Knihovna VHÚ je nakloněna spolupráci s dalšími institucemi. Aktuálním příkladem je spolupráce s Národním archivem na jejich projektech uchování národního kulturního dědictví, nebo pro tuto práci stěžejní spolupráce s Národní knihovnou ČR na tvorbě národního slovníku věcných autorit [HOKYNEK, 2007, s. 13].

5.1.3 Služby knihovny

Knihovna Vojenského historického ústavu je specializovanou knihovnou, která zabezpečuje základní veřejné knihovnické a informační služby dané knihovnickým zákonem a další speciální veřejné a knihovnické služby.

Zpřístupňuje knihovní dokumenty ze svého fondu a to buď přímo anebo prostřednictvím meziknihovních výpůjčních služeb. Poskytuje ústní, bibliografické, referenční a faktografické informace a rešerše.

Ve výpůjčním oddělení i ve studovně jsou uživatelům knihovny k dispozici bibliograficko-informační a referenční služby. Lze zde získat informace o fondech a službách knihovny, popřípadě dostat pomocnou ruku při vyhledávání v katalozích knihovny.

Jako odborná knihovna zabezpečuje požadavky Národního knihovnického systému, spolupracuje s ostatními knihovnickými institucemi doma i v zahraničí. Knihovna VHÚ plní také ochrannou a konzervační funkci. Shromažďuje, zpracovává, uchovává a zpřístupňuje informační zdroje primárně z oblasti vojenské historie a souvisejících oborů. Ve fondu knihovny jsou tedy hlavně zastoupeny dokumenty pokrývající oblast vojenské historie, teorie vojenství, mezinárodních vztahů, pomocných věd historických a společenských věd. Jádro celého fondu knihovny je zaměřeno na světové dění a události zejména ve 20. století, především pak na československé a české vojenství a armádu.

V prostorách knihovny je možné využívat tyto katalogy:

- elektronický katalog (OPAC) - obsahuje generální katalog a dílčí katalogy monografií, periodik, článků v časopisech, kapitol v knihách (popř. příspěvků ve sbornících), vysokoškolských prací a starých tisků;
- jmenný lístkový katalog – obsahuje záznamy o knižním fondu seřazené abecedně podle příjmení autora nebo prvního slova z názvu (v případě, že má kniha více než tři autory nebo v případě, že autor není uveden);
- předmětový lístkový katalog – obsahuje záznamy o dokumentech řazené abecedně podle slovního vyjádření obsahu dokumentu;
- lístkový katalog periodik – obsahuje záznamy o titulech časopisů, které jsou ve fondu knihovny VHÚ, seřazené abecedně podle jejich názvů, přičemž každý záznam obsahuje údaje o tom, které ročníky daného titulu knihovna vlastní.

K vyhledávání dokumentů lze zčásti použít i kartotéky a rešerše bývalé skupiny bibliografie a dokumentace knihovny VHÚ, obsahující záznamy o časopiseckých statích z let 1957-1993. V knihovně VHÚ je zpracováván seznam periodik, které knihovna v daném kalendářním roce odebírá. V současné době je měsíčně vydáván seznam novinek přijatých do fondu knihovny Expres VHÚ, řazený abecedně podle jmenných autorit, a čtvrtletně vydávané seznamy knižních přírůstků, řazených tematicky.

V současné době se rozvíjí intenzivní spolupráce s [Národní knihovnou ČR](#). Jedná se zejména o tvorbu národního slovníku autorit, jež je stěžejním tématem této práce. Další spolupráce byla navázána v oblasti digitalizace vzácných starých tisků a dokumentů. Knihovna VHÚ zpracovala projekt a získala grant v rámci programu Kramerius na reformátování dokumentů ohrožených degradací papíru. Dále je předjednána spoluúčast na projektu Manuscriptorium a v jednání je i spolupráce na projektu „Norské fondy“. Byla navázána spolupráce s dalšími informačními institucemi, jako jsou Národní archiv ČR nebo knihovna [Národního technického muzea](#). [Vojenský, 2006c].

5.1.4 Charakteristika fondu

Knihovna VHÚ se skládá z několika fondů různých institucí. Dá se říci, že v minulosti bylo běžné, že v rámci Knihovny VHÚ fungovalo několik zcela oddělených knihoven se samostatnou evidencí. Dnes jsou všechny sbírky ovšem již spojeny v jeden celek.

❖ Fond K1

Obsahuje sbírky těchto institucí: Archiv národního osvobození (roky 1919-1929), Památník odboje - Archiv legií (1919-1929), Památník osvobození (1930-1939), Vojenský historický ústav - Památník osvobození (1945-1955), Vojenský historický ústav - knihovna (1955-1969), Vojenský historický ústav – Vědecká knihovna (1969-1990), Historický ústav Čs. armády - Vědecká knihovna (1990-1992), Historický Ústav Armády ČR - Vojenská historická knihovna (1993-2003), Vojenský historický ústav – knihovna (2003 až do současnosti).

❖ Fond K2

Tento fond vznikl ze základů Vojenského historického muzea a skládá se ze sbírek rukopisů, starých tisků (nejstarší pocházejí z 16. století), periodik z 18-20. století, monografií z 19. stol., kartografických dokumentů a grafik.

❖ **Fond K3**

Obsahuje „sbírky Vojenské politické akademie z let 1953-1969 a Pracoviště vojensko-politických výzkumů VHÚ (1969-1971), popřípadě Oddělení vědeckých informací VHÚ (1972-1974). Vyznačuje se velkým množstvím zahraniční literatury, v podmínkách doby budování fondu prohibitní“. [HOKYNEK, 2007, s. 13].

Pro uživatele jsou běžně dostupné publikace a dokumenty spadající pod fondy K1 a K3, které tvoří jádro knihovny. Jedná se o literaturu vydanou zhruba od roku 1914 až do současnosti. Historické fondy, resp. fond K2 je přístupný pouze na zvláštní povolení. Dokumenty ze všech fondů jsou zpřístupňovány čtenářům a badatelům pouze prezenční formou.

5.1.5 Přehled a charakteristika sbírek

Knihovna VHÚ má ve svých sbírkách přibližně 150 000 knihovních jednotek. Obsahově je celý fond zaměřen převážně na tuzemskou i zahraniční vojenskou historii 20. století (jedná se především o období 1. a 2. světové války, vzniku ČSR a jejího vojenství do roku 1939 a k vývoji vojenství u nás i ve světě po roce 1945) a výběrově jsou zde zastoupeny dokumenty z oblasti společenských a humanitních věd, které mají ovšem blízko k vojenskohistorickým tématům. Dále jsou ve fondu uchovávány staré tisky, rukopisy, periodika, topografické a vojenské mapy, videokazety, CD-ROMy a DVD-ROMy týkající se vojenské historie či vojenství obecně. Zvláštní součástí fondu je převážně cizojazyčná literatura z přelomu 19. a 20. století zaměřená na dějiny evropského vojenství, na vojenské umění, organizaci pozemního vojska a námořnictva, vojenské stavitelství apod. Fond knihovny představuje ojedinělou sbírku, která má vysokou kulturní hodnotu v celoevropském měřítku.

❖ **Staré tisky**

Sbírka starých tisků pochází ze 16. až 18. století a obsahuje 3.857 knižních titulů, což znamená asi 6 200 svazků. Ve více než polovině fondu jazykově převažují tituly německé a francouzské, ale zastoupeny jsou též dokumenty v italštině, latině, angličtině, španělštině, ale i češtině. Obsahově fond pokrývá oblast od obecné historie a historie válečné až po speciální vojenské obory, od antiky přes středověk až do 18. století. Podle obsahu těchto starých tisků lze určit tyto předmětové oblasti fondu:

- zeměpisná literatura a cestopisy,
- historická literatura obecná,
- historická literatura válečná,
- literatura s vojenskou tematikou,
- fortifikace a fortifikační stavitelství [HOKYNEK, 2007, s. 15-17].

❖ **Rukopisy**

Sbírka rukopisů o 383 kusech pochází zejména ze 17. a 18. století a obsahuje především deníky, příručky a reglementa¹¹. Drtivá většina těchto dokumentů je také v němčině, dále pak ve francouzštině. Obsahově sbírka pokrývá téměř stejné oblasti jako sbírka starých tisků.

❖ **Vojenská historická literatura 19. a počátku 20. století**

Sbírka zahrnuje dokumenty vydané mezi lety 1801 a 1918. V současnosti tento fond obsahuje asi 16 000 svazků (původně fond čítal přibližně 36 000 svazků, ale po povodních v roce 2002 muselo být asi 20 000 svazků z karlínské Invalidovny odepsáno). Opět je drtivá většina knih německého původu. Tato sbírka všeobecně historickou, vojensko-historickou, vojensko-teoretickou a vojensko-slужеbní.

❖ **Vojenská historická, vojenskopolitická a ostatní společenskovední literatura od roku 1914 až do současnosti**

Sbírka čítá asi 76 000 svazků a tvoří tak jádro Knihovny VHÚ. Obsahuje jak dokumenty tuzemské, tak zahraniční provenience. Téměř kompletně je zastoupena literatura o československých legiích v 1. světové válce a literatura o vývoji a vzniku československé, resp. české armády od jejího vzniku až do současnosti. Ve fondu se dále nacházejí dokumenty o vojenství, vojenské historii a organizaci, fortifikačních a zbraňových systémech a o nejrůznějších válkách, zejména o obou světových. Výběrově je zde dostupná literatura všeobecně historických a společenských věd. Tato sbírka není uzavřena a je neustále doplňována novými přírůstky. [Vojenský, 2006b].

❖ **Periodika**

¹¹ Reglementa jsou zvláštní předpisy.

Sbírka periodik čítá přes 2 000 titulů, což znamená téměř 27 000 svazků. Nejstarší časopisy pocházejí z konce 18. století a jedná se zejména o rakousko-uherskou, německou a francouzskou produkci. Jádrem sbírky tvoří noviny a časopisy z 19. a 20. století, a to především ty s vojenskou tematikou, ale i periodika nevojenská vztahující se např. k obecné historii, archivnictví, knihovnictví apod. Ve sbírce se nacházejí i unikátní tisky dokumentující 1. a 2. československý odboj (jak domácí, tak i zahraniční).

Časopisecký fond knihovny není úplný. Je tomu tak proto, že starší periodika byla získávána z různých zaniklých knihoven. Neúplnost novějších časopisů byla způsobena především tím, že v rámci akviziční činnosti knihovny byly po roce 1918 uchovávány jen některé ročníky podle potřeby. V neposlední řadě tu byly ztráty vzniklé v době druhé světové války, kdy knižní a časopisecké fondy byly Němci zkonfiskovány a část z nich musela být při obnově knihovny v roce 1945 odepsána. Některé časopisy byly vyřazeny po vodovodní havárii v roce 1990. V posledních letech došlo k výrazné redukci odebíraných periodik zejména z finančních důvodů. V roce 2007 „odebírá knihovna 92 titulů periodik; domácí a zahraniční tituly jsou zastoupeny přibližně stejnou měrou“ [HOKYNEK, 2007, s.21].

❖ **Topografické a vojenské mapy a plány**

Sbírka map obsahuje přes 12 000 listů, které časově pokrývají 17. až 20. století, nejvíce jsou však zastoupeny kartografické materiály z druhé poloviny 18. století a první poloviny 19. století. Tuto sbírku tvoří jak mapy (geografické, topografické, vojenské, politické, obecné i speciální), tak i množství atlasů a fortifikačních plánů.

❖ **Sbírka mikrofilmů a mikrofišů**

Sbírka mikrofišů a mikrofilmů se skládá ze 147 jednotek. Jsou na nich uložena především periodika z období 2. světové války, o která byl velký zájem a bylo by nutné s nimi často fyzicky manipulovat. Dále jsou na těchto nosičích uloženy legionářské tisky.

❖ **Sbírka dokumentů na CD-ROMech, DVD-ROMech a videokazetách**

Na kompaktních discích jsou uloženy některé digitalizované staré tisky a periodika z období 2. světové války. Dále jsou také zpřístupněny periodika reformátovaná v roce 2006 v rámci projektu Kramerius a některé encyklopedie, slovníky, výukové programy, publikace o vojenské technice atd. Videokazety tvoří velmi málo půjčovanou sbírku a obsahují převážně materiály týkající se vojenské historie, techniky a evropských armád.

Média CD/DVD, na nichž jsou digitalizované dokumenty, je plánováno zkopírovat na uvažovaný server, jenž se stane základem pro digitální knihovnu VHÚ. Knihovna bohužel v současné době nemá dostatečnou diskovou kapacitu na zálohu podobných dokumentů. Za zmínku stojí ještě „další dokumenty digitalizované a také replikované v rámci projektu Kramerius v roce 2006, uložené na serveru knihovny, které jsou zárodkem připravované digitální knihovny VHÚ“ [HOKYNEK, 2007, s. 23].

5.2 Stav a průběh věcného zpracování v Knihovně VHÚ do roku 2006

Zpracování knihovního fondu, ať už po stránce identifikační či věcné, je prioritní záležitostí drtivé většiny všech typů knihovnických institucí. Nejinak tomu je a bylo i v Knihovně VHÚ.

Při zahájení retrospektivní konverze katalogů a následné rekatalogizace dokumentů byla zvažována i možnost věcného pořádání. Ve starých lístkových katalogích byla používána standardní prekoordinovaná předmětová hesla. Výhody a nevýhody tohoto druhu pořádání byly již výše popsány. Vzhledem k době vzniku těchto lístkových katalogů se v jejich obsahu ještě navíc odrážela doba vzniku jednotlivých předmětových hesel. Tendenčnost a nedostatek objektivit činily z katalogů zajímavý dobový dokument, ale jejich využití jako vyhledávacího nástroje pro současného uživatele bylo tímto značně limitováno. Vzhledem k zohlednění veškerých funkcí moderní specializované knihovny byla tedy celková využitelnost katalogů k retrospektivní konverzi minimální [MUNZAR, 2007, s. 1].

Klasická lístková kartotéka a v ní zapsaná předmětová hesla byla teda po léta jedinou realizací věcného zpracování fondu Knihovny VHÚ. Tento stal přetrvával až do roku 2004. V témže roce byl do knihovny implementován automatizovaný knihovnický systém; jednalo se o systém KP-Win, přičemž v současnosti se pracuje s jeho verzí KP-Win SQL.

Díky zavedení tohoto systému se zcela změnil přístup ke zpracování fondu. Začal se vytvářet více či méně řízený slovník předmětových hesel, na jehož tvorbu navázala také spolupráce s Národní knihovnou ČR ve smyslu přejímání již zavedených termínů z České národní bibliografie (dále ČNB) a navrhování termínů nových (většinou se jednalo o termíny specifické a používané v oboru vojenské historie a v příbuzných oblastech).

Bohužel tehdejší věcné zpracování, zavádění předmětových hesel a ani tvorba slovníku, nebyly v souladu s pravidly a zavedenými standardy, celý proces probíhal v podstatě zcela neorganizovaně a neřízeně. Docházelo k následujícím chybám a nepřesnostem:

- mísení geografických, věcných a formálních termínů;
- neuvádění chronologického a geografického zpřesnění u jednotlivých hesel;
- nerespektování zásady tvorby nových návrhů hesel;
- vytváření duplicitních záznamů při importu z ČNB;
- používání velmi obecných termínů, které se u specializované knihovny jeví jako nadbytečné;
- zaměňování věcného záhlaví se záhlavím formálním;
- nepřesný zápis znaků MDT (nedodržování syntaxe, používání prázdných znaků, absence znaků pro chronologické, geografické a formální zpřesnění);
- nejednotnost příbuzných věcných termínů nebo termínů vztahujících se k určité události, předmětu apod. (např. nejednotnost zápisu bitev, vojenských operací, válek atd.);
- nevytváření stromové struktury, tzn. nepropojování termínů na základě vztahu hierarchie a asociace (náhled tabulky s tehdejšími navrhovanými termíny viz Příloha 2).

Vzhledem k tomu, že takové termíny byly vytvářeny zcela libovolně a bez respektování zaběhlých standardů, muselo později dojít k jejich téměř kompletnímu přepracování nebo aspoň k jejich úpravám..

Z výše uvedených faktů tedy vyplývá, že úroveň věcného zpracování a indexování dokumentů tedy byla naprosto nedostačující. Termíny byly používány bez jakéhokoli respektování systémovosti. Zavedení jednotného systematického přístupu k otázce věcného pořádání bylo tedy nevyhnutelné. V plánu bylo prověření vojensko-historických a příbuzných autoritních termínů, které byly běžně používány při indexaci v NK ČR, a to prověření oprávněnosti používaných termínů a vypracování postupu na zpracování oprav stávajících a implementaci nových termínů s důsledným uvedením vztahů mezi nimi.

5.3 Současný stav a vývoj věcného zpracování v Knihovně VHÚ

Po zhodnocení stávajícího stavu věcného zpracování a řádném zvážení kladů i záporů různých typů předmětových selekčních jazyků, bylo rozhodnuto o zapojení se do kooperační tvorby Souboru národních věcných autorit. Knihovna VHÚ se tak stala vůbec první specializovanou knihovnou, která se na tvorbě tohoto souboru v roce 2006 začala podílet.

Kooperace při vytváření tohoto autoritního souboru probíhala zpočátku velmi rozpačitě a odrážela se v ní nezkušenost a neinformovanost pracovníků knihovny. Již dříve sice byly návrhy nových termínů zpracovávány v rámci standardní tabulky (více o dané tabulce v podkapitole 5.4) a předávány ke schválení do NK ČR, ovšem zapisování nových hesel bylo nepřesné a docházelo k chybám, které jsou uvedeny v předchozí podkapitole. K vytváření návrhů nových hesel docházelo tzv. indukivní metodou, tedy metodou „s knihou v ruce“, což s sebou neslo samozřejmě své výhody i nevýhody. Výhoda tohoto postupu spočívala a spočívá v tom, že indexátor má možnost ověření termínu přímo v daném zdrojovém dokumentu, ovšem na druhou stranu se tak vytvářely samostatné autoritní termíny bez stromové struktury tzn. že nebyla systematicky a cíleně zpracovávána určitá tematická oblast. Vznikala tak řada nových termínů, které ovšem ve slovníku stály zcela samostatně bez jakýchkoliv vztahů k dalším termínům. Hierarchické a asociativní vztahy byly vytvářeny až později nebo vůbec.

Vzhledem k tomuto faktu bylo přikročeno ke spolupráci s kurátory, tedy s odborníky v oboru vojenské historie a v příbuzných oblastech, kteří začali zpracovávat a členit problematiku svých fondů do jednotlivých stromových struktur (viz Příloha 3). Uplatňovala se přitom metoda „od obecného k podrobnému“ (deduktivní metoda, metoda „seshora“), kdy byl stanoven hlavní termín a k němu potom přiřazovány a dopracovávány nižší a podrobnější hierarchické stupně až k jednotlivým termínům, které měly jeden konkrétní význam a které nebylo třeba dále dělit.

Tato metoda ovšem se po čase ukázala jako ne zcela vhodná. Z odborného hlediska byla sice v pořádku, neboť jednotliví kurátoři jako kapacity ve své oblasti rozumějí odborné terminologii, složení svých fondů a mají přehled o dění v oboru, ovšem přesná muzejní terminologie mnohdy nebyla v souladu s pravidly tvorby autorit a také jednotliví kurátoři měli odlišné názory, tudíž se jejich návrhy ne vždy naprosto shodovaly. Navíc bylo velmi

problematické skloubit odbornou terminologií a knihovnickou praxí a její standardy. Už kvůli těmto faktům vyvstala nutnost vytvoření řízeného slovníku.

Nejenom z uvedených důvodů bylo přikročeno k cílené a systematické spolupráci s NK ČR. Konzultace na poli věcného zpracování probíhaly sice již dříve, ovšem teprve nyní dostala kooperace systematický ráz. Knihovna tedy mezi své priority zařadila vytvoření řízeného slovníku pro obor vojenské historie a na tomto začala pracovat.

5.3.1 Současná kooperace Knihovny VHÚ a NK ČR v oblasti věcného zpracování

Ačkoli se zpočátku mohlo zdát, že obě instituce jsou naprosto rozdílné, mají mnoho společného. Jednou z hlavních společných vlastností je právě užívání souboru řízených selekčních termínů. Proto je žádoucí, aby se tyto údaje vyskytovaly v unifikované formě. Tato problematika se tedy nyní řeší využíváním Souboru národních věcných autorit.

Vytvoření spolehlivého a fungujícího souboru autorit pouze jednou knihovnickou institucí je nemožné. Vytváření takového souboru je náročným procesem po mnoha stránkách; je třeba vzít v úvahu hledisko personální, finanční a samozřejmě časové. Z těchto a mnoha jiných důvodů je kooperace víc než žádoucí.

Dalším rozhodujícím faktem z hlediska společného postupu při vytváření národního autoritního souboru je znalost prostředí. Specializovaná knihovna (resp. Knihovna VHÚ) a její pracovníci, kteří pracují na návrzích věcných autorit, disponují znalostí svého fondu a tím pádem i oboru. Mají přístup k celé řadě odborných publikací, mají možnost konzultace s odborníky. Toto úzké zaměření na jednu oblast má za následek spolehlivost, ověřenost a správnost z hlediska vojensko-historické terminologie i z hlediska vytváření vztahů mezi jednotlivými autoritními termíny.

V současné době se tedy Knihovna VHÚ podílí na tvorbě věcného autoritního souboru vlastními návrhy autoritních termínů, které pomocí níže popsané tabulky předává Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování NK ČR, které s danými návrhy dále pracuje. V drtivé většině se ovšem jedná pouze o návrhy speciálních a úzce oborově vymezených termínů z oblasti vojenské historie a příbuzných oblastí, obecné termíny jsou přejímány, popř. jsou navrhovány pouze jejich menší úpravy tykající se většinou vymezení hierarchických a asociativních vztahů. Kromě těchto výjimek jsou obecné termíny přejímány z báze autorit NK ČR, dochází tedy k přebírání již existujících autoritních záhlaví. Ke komunikaci s touto autoritníází je využíván protokol Z39.50.

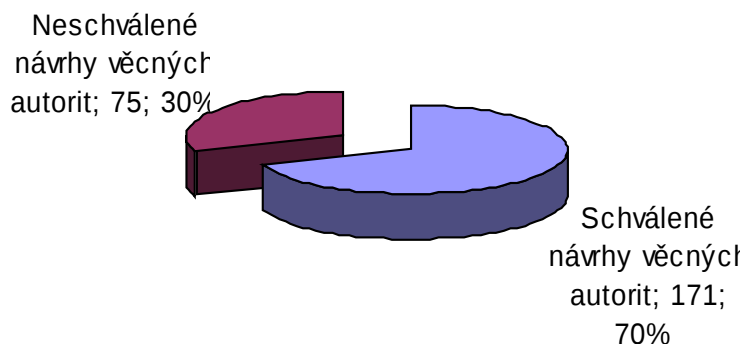
Metoda zpracování externích zdrojů a následné vytváření nových návrhů autoritních termínů se postupem času přirozeně měnila a vyvíjela. Pro počáteční fázi systematického vytváření tabulek s návrhy bylo typické zapisování všech návrhů do jedné tabulky, aniž by byla rozpracována stromová struktura vztahující se k jednomu konkrétnímu termínu. Všechny termíny bez rozdílu byly tedy shromážděny v jedné obecné tabulce (viz Příloha 9, Tabulka 1 a Tabulka 2). Tento postup se s postupem času ovšem ukázal jako nevyhovující. Bylo tedy přikročeno k metodě rozpracovávání stromových struktur jednotlivých termínů, přičemž každá taková struktura byla a je zaznamenána ve vlastní tabulce.

Jedním z hlavních důvodů této změny byla jakási povrchnost předchozí metody. Jednotlivé návrhy autorit byly v tabulce uvedeny izolovaně od ostatních asociovaných a hierarchicky příbuzných termínů; vztahy tedy nebyly zkoumány do hloubky. Zápis jednotlivého termínu a termínů k němu se vztahujících do jedné konkrétní tabulky se tedy z tohoto hlediska jevil jako vhodnější.

I nadále se tedy využívá externích zdrojů jako podkladů pro jednotlivé autoritní termíny, přičemž se stále uplatňuje induktivní metoda „zespoda“. Přestože se používá tato metoda, tak se daný navržený termín a termíny jemu příbuzné zapisují v komplexnosti, neboť je zkoumáno celé sémantické okolí každého takového návrhu (viz Příloha 9, Tabulka 10).

Počet nových návrhů autoritních termínů a také návrhů na opravy autorit rok od roku roste. V loňském roce, tedy v roce 2006, byly ke schválení předány pouze tři obsáhlejší tabulky, které obsahovaly 246 nových návrhů věcných autoritních termínů, z nichž schváleno bylo zatím 171.

Návrhy nových věcných autorit za rok 20

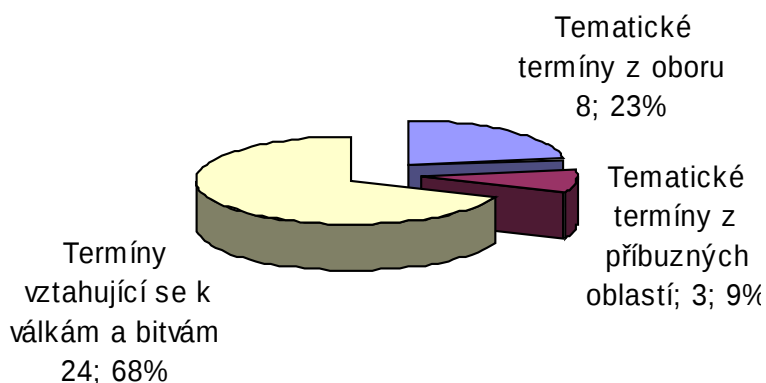

■ Schválené návrhy věcných autorit ■ Neschválené návrhy věcných autorit

Graf 1 Návrhy nových věcných autorit za rok 2006

Letos již bylo systematicky vytvořeno 35 tabulek, z toho bylo předáno ke schválení 6, zbytek bude po zevrubné kontrole odeslán do Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování NK ČR počátkem příštího roku. Z těchto 35 tabulek tvoří podstatnou část tabulky s návrhy termínů, které se vztahují ke konkrétním válkám a bitvám, další částí jsou tematické tabulky přímo z oboru vojenské historie a poslední 3 tematické tabulky se vztahují k příbuzným oblastem. Seznam s názvy všech tabulek viz Příloha 4.

Tabulky s návrhy nových věcných autorit za 2007

■ Tematické termíny z oboru ■ Tematické termíny z příbuzných oblastí
■ Termíny vztahující se k válkám a bitvám

Graf 2 Tabulky s návrhy nových věcných autorit za rok 2007

Z národního autoritního souboru se v Knihovně VHÚ kromě tematických termínů, jichž se využívá v největším počtu, používají také jmenné, geografické a v omezené míře i formální autority. V současnosti se však pozornost zaměřuje především na autority tematické, problémy spojené s používáním ostatních typů autorit budou určitě ještě předmětem další spolupráce a tématem budoucích konzultací a jednání.

5.4 Zápis návrhů tematických autoritních termínů

Pro zápis návrhů nových tematických autoritních termínů, popř. pro návrhy jakýchkoli změn týkajících se těchto termínů, vytvořilo Oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování NK ČR tabulku, do které se dané návrhy zapisují a která se předává ke zpracování a schválení právě tomuto oddělení.

Tabulka se skládá z jednotlivých sloupců, přičemž pořadí jednotlivých sloupců je nutné zachovat. Do prvního z nich se zapisuje záhlaví navrhovaného nebo opravovaného termínu, do dalšího pak příslušný znak MDT. V následujících sloupcích je možno uvést odkaz viz, nadřazený termín, podřazený termín (nebo podřazené termíny), asociovaný termín (nebo asociované termíny), pokud ovšem tyto termíny vztahující se k danému záhlaví existují. Dále je možné uvést návrh cizojazyčného, resp. anglického ekvivalentu; jeho konečnou podobu stanovuje ovšem příslušné oddělení v NK ČR. Vhodné je uvedení autora či titulu dokumentu, při jehož věcném popisu má být navrhovaný termín použit nebo ve kterém byl daný termín vyhledán.

V tabulce je vyhrazen i prostor, resp. sloupec pro poznámky, do kterých se zapisuje odůvodnění navrhované změny nebo doplnění. Jedná se o poznámky typu:

- doplnění nebo změna notace MDT;
- doplnění nebo změna odkazu nadřazeného, podřazeného či asociovaného termínu;
- doplnění nebo změna odkazu viz;
- doplnění nebo změna cizojazyčného ekvivalentu;
- návrh nové autority, popř. oprava záhlaví stávajícího autoritního termínu.

5.5 Význam aplikace SNVA pro Knihovnu VHÚ

Soubor národních věcných autorit je pro Knihovnu VHÚ, a samozřejmě i její pracovníky a uživatele, velkým přínosem. Národní věcné autority se ze všech možných přístupů k věcnému zpracování jeví jako nejvíce vyhovující hned z několika důvodů.

V první řadě se jedná o selekční jazyk, který umožňuje věcné pořádní dokumentů bez ohledu na limity národního jazyka a zároveň umožňuje použít i lexikální vyjádření obsahu dokumentů pro snazší přístup běžného uživatele. Národní věcné autority využívají výhody přirozeného jazyka a díky vazbě na MDT vytvářejí hierarchickou strukturu hesel, která však není omezena jednoduchým tezaurovým způsobem, ale vytváří mnohem komplexnější vazby pomocí křížových odkazů.

Dalším pozitivem, které s sebou nese kooperace v oblasti národních autoritních termínů, je unifikace záhlaví, na čemž by stavělo možné budoucí propojení katalogů knihoven, resp. zapojení katalogu Knihovny VHÚ do virtuálního souborného katalogu a do procesu sdílené katalogizace, které by při různorodosti zápisu věcných termínů nebylo možné. Soubor národních věcných autorit je totiž podpůrný nástroj pro sdílenou katalogizaci a také vytvoření vícejazyčného pořádacího systému. Základní podmínkou úspěšného budování velkých centrálních katalogů z nejrůznějších typů katalogů menších a lokálních je vzájemná kompatibilita jednotlivých záznamů. V oblasti věcného popisu nelze tolerovat žádné odchylky a rozpory; pokud nějaké nastanou, je narušena právě tato vzájemná kompatibilita.

Vytvoření spolehlivé pomůcky v podobě věcného autoritního souboru, který je uživatelsky velmi vstřícným rešeršním nástrojem, napomůže procesu katalogizace a indexace a samozřejmě přispěje ke kvalitnějšímu a efektivnějšímu vyhledávání dokumentů. Tím pádem bude přínosem jak pro katalogizátory a indexátory, tak především pro široké spektrum uživatelů, kteří kladou stále větší a větší nároky na kvalitu a komplexnost informací. Jedná se jak o laické uživatele, tak zejména o ty z odborných kruhů, kteří kladou na knihovnu velmi podrobné a specializované dotazy a požadavky. S tímto souvisí také otázka nejenom využití daných informací pro současnou generaci uživatelů, ale především zachování informací pro generaci budoucí.

6. Problémové oblasti vyplývající z aplikace SNVA

Spolupráce jednotlivých knihovnických institucí v heterogenním prostředí není nikdy snadná. Samozřejmě i využívání národního autoritního souboru, přebírání stávajících věcných autorit i zavádění nových autoritních návrhů je procesem značně zdlouhavým a složitým. Na obou kooperujících stranách s sebou řadu problémů, které je třeba vzájemně konzultovat a řešit, přičemž jednotlivé problematické záležitosti spolu úzce souvisí a jsou navzájem silně provázány.

V níže uvedených podkapitolách jsou naznačeny jen některé z problémů, které se objevily při aplikaci SNVA v Knihovně VHÚ. Nastíněny jsou tu otázky, které vznikly během zpracování fondů knihovny do dnešního data. Nejsou zde samozřejmě popsány všechny problematické oblasti; kvůli nutnosti sladění požadavků na vyhledávání pro velké univerzální knihovny a pro úzce zaměřené specializované knihovny se s největší pravděpodobností v budoucnu ještě spousta problémů vyvstane.

6.1 Detailnost věcných autoritních termínů

Rozpor mezi věcným zpracováním v knihovnách univerzálních a v knihovnách se specializovaným fondem nebo mezi velkými a malými knihovnickými institucemi je obecným problémem. Tento rozpor pramení z používání univerzálních a nijak nevymezených tezaurů a heslářů na jedné straně a interních a specializovaných tezaurů a heslářů na straně druhé. Specializované neboli oborové knihovny používají pro své konkrétní potřeby specializované řízené slovníky, ať už přeložené či vytvořené.

Z tohoto faktu vyplývá, že knihovny s univerzálním fondem se při věcném zpracování přiklánějí spíše k používání obecnějších a méně detailních termínů, kdežto druhý typ knihoven využívá termíny podrobnější a speciálnější z hlediska zaměření jejich fondu. Proto zásadním problémem, který je předmětem snad každé vzájemné konzultaci mezi představiteli Knihovny VHÚ a NK ČR, je detailnost či podrobnost věcných autorit.

Tento problém lze demonstrovat na mnoha příkladech. Z všechny lze uvést termín *vojenská taktika* a návrhy dalších podřazených termínů. Návrhy těchto termínů byly zařazeny již do jedné z prvních tabulek, které byly předmětem konzultace v květnu 2006. Tehdy ovšem byly Oddělením národních věcných autorit a věcného zpracování zamítnuty z důvodu přílišné podrobnosti a úzkého vymezení daných termínů. Pro potřeby zpracování tak specializovaného fondu, jakým disponuje Knihovna VHÚ, je ale aplikace

takových autorit nutná, proto bylo přikročeno k opětovnému návrhu a podrobnějšímu rozpracování celé stromové struktury vztahující se termínu *vojenská taktika*.

Při navrhování těchto autorit (viz výšeč tabulky níže) pracovníci Knihovny VHÚ brali v potaz především fakta vyplývající ze složení uživatelů a ze složení fondu knihovny. Vzhledem k odbornosti a informovanosti velké části uživatelů je třeba používat co nejpřesnější autoritní termíny, neboť tito uživatelé vzhledem k jejich znalostem většinou hledají jeden konkrétní a úzce vymezený termín či dokument. Zároveň fond knihovny je tak specializovaný, že je nutné k věcnému popisu dokumentů také použít co nejužších termínů, neboť by pak mohlo dojít k situaci, že všechny dokumenty týkající se vojenské taktiky by byly vyhledatelné pouze pod záhlavím *vojenská taktika*, z čehož vyplývá, že po zadání tohoto termínu do vyhledávacího systému by odpovědí bylo velké množství záznamů dokumentů, jejichž téma či obsah by byl popsán pouze obecně.

vojenská taktika	355.42		RT vojenská strategie NT taktika boje proti tankům NT taktika boje pěchoty NT taktika boje jízdy NT letecká taktika	military tactic
taktika boje proti tankům	355.42:623.412.2	protitanková taktika	BT vojenská taktika RT protitankové kanony	anti-tank tactic
taktika boje pěchoty	355.42:356.11	pěchotní taktika	BT vojenská taktika	infantry tactic
taktika boje jízdy	355.42: 357.1	taktika boje jezdeckva	BT vojenská taktika	cavalry tactic
letecká taktika	355.469	taktika boje letectva	BT vojenská taktika NT letecká námořní taktika NT stíhací taktika NT bombardovací taktika NT bitevní taktika RT vojenské letectvo	air tactic
tanková taktika	355.42:623.438.3		BT vojenská taktika	tank tactic

Tab. 1 Návrh věcného autoritního termínu *vojenská taktika*

Tento problém je možno řešit následujícím způsobem: NK ČR bude pro své potřeby používat pouze nadřazený termín *vojenská taktika*; pokud ale uzná i navrhované podřazené specializované termíny a zařadí je do autoritního souboru, pak si je pro své potřeby opatří poznámkou, ve které bude uvedeno, že tato konkrétní autorita je do souboru zařazena pouze pro potřeby Knihovny VHÚ. Zároveň pokud se ve fondu Knihovny VHÚ vyskytne dokument, který je nutné opatřit právě takovou úzce vymezenou autoritou, je vhodné vytvořit tzv. řetězec, ve kterém na prvním místě bude uvedený nadřazený termín (v tomto případě *vojenská taktika*) a teprve na další pozici to bude např. termín *taktika boje proti tankům*. Tímto se docílí toho, že daný dokument bude dobře vyhledatelný pro více i méně odborně zaměřené uživatele a zároveň bude záznam přístupný a užitečný i pro další knihovnické instituce, které nejsou tak specializované. Zároveň kterákoliv knihovna, která bude chtít při indexaci použít více specializované termíny, bude je mít v souboru autorit k dispozici. Bude záležet na uvážení pracovníků té které instituce, zda použijí termín obecný a zastřešující nebo termín úzce vymezený.

6.2 Použití odborného jazyka vs. běžný jazyk

Další problematickou oblastí je používání odborného jazyka a jeho odborných termínů. Problém s touto terminologií nastává v situaci, kdy správný a odborníky preferovanější je jeden termín, ovšem laická veřejnost používá druhý, obecně rozšířenější a přijatelnější výraz.

Tento rozpor lze doložit na příkladu používání termínů *výbušiny* a *výbušniny*, přičemž první z nich spadá do odborné terminologie a druhý je obecně známější. V tomto případě lze ovšem problém vyřešit použitím vylučovacího odkazu, přičemž záhlaví autoritního záznamu bude tvořit termín obecně používanější, vyloučený potom bude termín odborný. Vytvořením této vazby mezi autoritním, tedy preferovaným, a nepreferovaným záhlavím se předchází tomu, že by neoborný uživatel při neznalosti příslušné terminologie nenašel relevantní dokumenty. Stejným způsobem lze postupovat u mnoha dalších obdobných případů.

Při tomto postupu nastává problém až tehdy, když obecně známý termín nemá svůj jednoznačný ekvivalent v odborné terminologii a tudíž se pro použití pro odbornou i laickou veřejnost stává zmatečným a zavádějícím. Jako příklad lze uvést např. termín *samohybná děla*, který v podstatě zastřešuje termíny *samohybné kanóny/samohybné*

kanony, dále *samohybné houfnice* a nakonec *samohybné moždíře/samohybné minomety*. Termín *samohybná děla* však sám o sobě postrádá konkrétní význam, z odborného hlediska je neurčující a vágní a nelze ho použít ani jako termín nadřazený pro výše uvedené termíny. Z hlediska laického uživatele je však vhodné a důležité tento termín v autoritním souboru ošetřit a zachovat jej pro následné vyhledávání v tomto souboru [MUNZAR, 2007, s. 1-2]. Z tohoto důvodu proto došlo k vytvoření autoritního záhlaví *samohybné dělostřelecké zbraně*, přičemž termín *samohybná děla* byl vyloučen pomocí odkazu viz.

samohybné dělostřelecké zbraně	623.41:623.438.4	samohybná děla	BT dělostřelecké zbraně NT samohybné kanony NT samohybné houfnice	self-propelled artillery weapons
samohybné kanony	623.421.2:623.438.4		BT samohybné dělostřelecké zbraně RT kanony RT kanonové houfnice RT samohybné houfnice	self-propelled cannons
samohybné houfnice	623.431.3:623.438.4		BT samohybné dělostřelecké zbraně RT houfnice RT samohybné kanony NT M109 (samohybná houfnice)	self-propelled howitzers

Tab. 2 Návrh věcného autoritního termínu *samohybné dělostřelecké zbraně*

6.3 Kompatibilita věcných autorit s cizojazyčnými ekvivalenty

Další z problematických oblastí při tvorbě věcných autoritních termínů je kompatibilita jejich návrhů s termíny cizojazyčnými. U mnoha případů nových návrhů nebo oprav či doplnění stávajících termínů totiž nastává situace že k danému českému pojmu lze jen obtížně nalézt anglický ekvivalent, nebo naopak pro anglický pojem neexistuje v češtině příslušný ekvivalentní výraz. V jiných případech může stát, že pro jeden výraz, který se používá v češtině, má angličtina více ekvivalentů, resp. v češtině má pouze jeden jakýsi zastřešující termín, kdežto angličtina rozlišuje více ekvivalentních termínů podobného významu. Podobná situace může nastat samozřejmě i v opačném případě, kdy pro jeden anglický termín používá čeština více slov podobného významu. V oblasti věcného

pořádání je toto velkým problémem, který se nedá řešit přímo, ale pouze díky různým pomocným metodám a postupům.

Ze všech případů tohoto typu lze uvést tři typické příklady. Za prvé se jedná o český termín *kopí*. Anglických ekvivalentů pro tento termín je více, např. *lance* a *spear*, respektive angličtina má pro každý typ této zbraně svůj vlastní výraz, kdežto čeština používá pouze jeden zastřešující pojem. Výrazem *lance* se označuje zbraň používaná jezdeckem, ovšem termín *spear* značí pěchotní zbraň (viz Příloha 5). Řešením tohoto problému by mohlo být vytvoření nového českého překladu pro oba termíny (např. *jezdecké kopí* a *pěchotní kopí*). Tímto by ale vznikl jakýsi terminologický patvar, který by měl z praktického hlediska jen malou šanci na uplatnění a zapracování do stávajícího odborného jazyka.

V opačném případě je pak známý anglický termín *mortar*, který lze do češtiny přeložit jako *moždíř* či jako *minomet*. V českém jazyce se totiž narozdíl od angličtiny význam těchto dvou pojmů rozlišuje. Problémem tedy je, že u obou autorit (*moždíř* i *minomet*) se jako cizojazyčný ekvivalent uvádí jeden termín *mortars* (viz Příloha 6), z čehož vyplývá, že obě tyto autority jsou vyhledatelné pod jedním cizojazyčným výrazem, což by se ovšem v praxi stát nemělo a mělo by dojít k nějakému znatelnému rozlišení. Ze stejného důvodu dochází i k použití stejné notace MDT u obou termínů. Zatím se ovšem dané autority zapisují následovně:

Záhlaví (věcné téma)	<i>minometry</i>
Notace MDT	623.421.4
Nadřazený termín (BT)	dělostřelecké zbraně pěchotní zbraně
Podřazený termín (NT)	lehké minometry těžké minometry
Asociovaný termín (RT)	moždíře
Cizojazyčný ekvivalent	mortars

Záhlaví (věcné téma)	<i>moždíře</i>
Notace MDT	623.421.4
Nadřazený termín (BT)	dělostřelecké zbraně
Podřazený termín (NT)	polní moždíře pevnostní moždíře obléhačí moždíře
Asociovaný termín (RT)	minomety
Cizojazyčný ekvivalent	mortars

Posledním příkladem může být anglický termín *capital ships*, který je v anglicky mluvících zemích běžně používán, v českém jazyce nemá ale svůj příslušný ekvivalent. Zavedení českého termínu *velké bojové lodě/velké válečné lodě* by bylo sice jistou pomůckou, ovšem vypovídací hodnota tohoto termínu bude značně omezena.

válečné a pomocné lodě	623.82	vojenské a pomocné lodě	NT velké bojové lodě NT doprovodné lodě NT pomocné bojové lodě NT malé bojové lodě NT další pomocné lodě NT ponorky	combat craft and auxiliary vessels
velké bojové lodě	623.821/.822	velké válečné lodě	BT válečné a pomocné lodě NT bitevní lodě NT křižníky NT letadlové lodě NT kapesní bitevní lodě	capital ships

Tab. 3 Návrh věcného autoritního termínu *velké bojové lodě*

6.4 Rozdílnost externích zdrojů

Dále se při aplikaci národního autoritního souboru a při tvorbě nových návrhů věcných autorit vyskytuje problém rozdílnosti zdrojů, ať už se jedná o online zdroje (internetové encyklopedie, tematicky zaměřené portály atd.), nebo klasické tištěné dokumenty (encyklopedie, slovníky, tematické monografie).

Nejvíce se rozpory a neshody projevují u vrocení nejrůznějších historických a politických událostí, např. válek a bitev. Méně častěji se vyskytuje nejednotnost zdrojů v názvech těchto událostí, kdy např. jedna bitva nese tři různá jména či označení. U ostatních odborných termínů (kromě tedy již uvedených událostí, bitev, válek, povstání apod.) se tento problém vyskytuje jen v minimální míře.

Za všechny případy lze uvést příklad pojmu *maisúrské války, 1767-1799*. Tyto válečné konflikty lze v různých zdrojích nalézt pod různými názvy a neshodují se ani data, mezi kterými se tyto války měly odehrát.

maisúrské války, 1767-1799	355.483(548) "1767/1799"	majsúrské války, 1767-1799	NT	první	Mysore wars,	
		maisúrské války, 1766-1799	maisúrská	válka,	1767-1799	
		majsúrské války, 1766-1799	1767-1769			
		anglo-maisúrské války, 1767-1799	NT	druhá	Mysore wars,	
		anglo-majsúrské války, 1767-1799	maisúrská	válka,	1766-1799	
		anglo-maisúrské války, 1766-1799	1780-1784			
		anglo-majsúrské války, 1766-1799	NT	třetí	Anglo-Mysore wars, 1767-1799	
		anglo-maisúrské války, 1766-1799	maisúrská	válka,		
		anglo-majsúrské války, 1766-1799	1790-1792			
		anglo-majsúrské války, 1766-1799	NT	čtvrtá	Anglo-Mysore wars, 1766-1799	
		anglo-majsúrské války, 1766-1799	maisúrská	válka,		
		anglo-majsúrské války, 1766-1799	1799			

Tab. 4 Návrh věcného autoritního termínu *maisúrské války, 1767-1799*

Pokud nastane taková situace, že se shromáždí několik variantních názvů vztahujících se k jedné věci, události apod., dá se tento problém řešit způsobem, který je patrný v uvedené části tabulky. Po vyhledání termínu v různých nezávislých zdrojích se z nejčastěji vyskytujícího se (či nejpoužívanějšího a nejzažitéjšího) názvu a nejčastěji vyskytujícího se vrocení vytvoří hlavní záhlaví, přičemž ostatní termíny se vyloučí pomocí odkazu „viz“. Zde je třeba dbát na to, aby ke každému známému variantnímu názvu bylo přiřazeno každé známé vrocení.

Zde vyvstává otázka, zda tímto nedochází ke zbytečnému zahlcování systému a zda je tím pádem třeba všechny nalezené formy či varianty jednoho termínu odkazovat. Řešením této problematické situace s největší pravděpodobností v budoucnu bude uvedení pouze jednoho hlavního autoritního termínu (zde *maisúrské války, 1767-1799*), který bude ve zkoumaných nezávislých informačních zdrojích nalezen v největším počtu (bude tedy nejspíše nejvíce známý a používaný), a další varianty se odkazovat nebudou.

Tyto varianty bude možno v tomto případě následně uvést jako poznámku k dané věcné autoritě. V dosavadní praxi se ovšem zatím všechny známé varianty odkazují.

6.5 Emocionální zabarvení věcných autoritních termínů

Další a neméně důležitý problém je emocionální zabarvení termínů. Toto lze vyzorovat obzvlášť u některých obecně známých a běžně používaných termínů, u kterých v důsledku tohoto zabarvení následně vyvstává rozpor při jejich objektivním využití.

V některých případech se stává problémem konkrétní vymezení termínu, který souvisí s jeho různým subjektivním vnímáním. Např. termín *váleční hrdinové* je všeobecně využíváný a pro uživatele z řad laické veřejnosti může mít jistou vypovídací hodnotu. Použití tohoto termínu např. pro československé letce, kteří za druhé světové války bojovali v Anglii, je nejspíš jasné a nezpochybnitelné. Další možnost použití tohoto termínu nastává v případě vojáků, kteří obdrželi nejvyšší vyznamenání za statečnost v boji s nepřítelem. V případě nositelů vojenských řádů a vyznamenání jako je např. Kongresová medaile cti nebo Viktoriin kříž je použití termínu *válečné hrdinové* na místě. Otázkou ale je, jak postupovat v např. případě nositelů Rytířského kříže udělovaného v Německu.

Zcela objektivně by se tento termín měl používat v případě, kdy se jedná o obyčejné vojáky ohodnocené za statečnost bez ohledu na jejich příslušnost k bojující straně [MUNZAR, 2007, s. 1-2]. Ovšem celá záležitost není zdaleka tak jednoduchá a dá se říci, že se při použití tohoto termínu jedná už o věc morálky. Jako varianta řešení se při označování vojáků, kteří byli nějakým způsobem vyznamenáni, nabízí použití termínu *nositelé vojenských řádů a vyznamenání*. Používání ne zcela neutrálního termínu *váleční hrdinové* je pak asi otázkou subjektivního pohledu, přičemž by jeho další aplikace měla být předmětem konzultací nezávislých odborníků.

Předchozí řešení lze uplatnit právě v takových specializovaných institucích jako je Knihovna VHÚ. Pro knihovnu s rozsáhlým univerzálním fondem se tato metoda ale nejeví jako zcela vhodná. Vzhledem k složení uživatelů, jejichž spektrum je opravdu různorodé, je vhodnější používání termínů, které jsou obecně známé a běžně se používají (včetně daného termínu *váleční hrdinové*). Je totiž pravděpodobnější, že uživatel z řad neodborné veřejnosti při vyhledávání zadá spíše tento termín než odborný termín *nositelé vojenských řádů a vyznamenání*. Pro instituce, jejichž fond není specializovaně vymezený, se tedy nabízí možnost použití autoritního termínu *váleční hrdinové* pouze

v jistých specifických situacích a zároveň jeho provázání pomocí asociativních vztahů právě s termínem *nositelé vojenských řádů a vyznamenání*.

6.6 Hierarchické vztahy a struktura

Otázky, které jsou spojené s vymezením hierarchických vztahů a následným vytvořením hierarchických vazeb mezi termíny, mají širší záběr. Typické problémy vyskytující se v této oblasti by se daly rozdělit do dvou následujících skupin.

6.6.1 Problematika většího počtu nadřazených termínů

U autoritních termínů, které zasahují do více oblastí, vzniká problém určení správné nadřazené autority, resp. vyvstává problém většího počtu nadřazených autorit. Jako příklad může sloužit termín *de Havilland Mosquito*. Tento typ letadla a jeho různé modifikace našly využití jako stíhací, noční stíhací, bombardovací i bitevní letadlo.

de Havilland Mosquito	623.746.3/.4(=1:410)	Mosquito	BT stíhací letadla BT noční stíhací letadla BT bombardovací letadla BT bitevní letadla	de Havilland Mosquito
-----------------------	----------------------	----------	---	-----------------------

Tab. 5 Návrh věcného autoritního termínu *de Havilland Mosquito*

Podobná situace nastává u případů námořních bitev, které z hlediska hierarchie musí být zařazeny pod války, do kterých spadají, ovšem logicky patří i pod nadřazený autoritní termín *námořní bitvy*.

La Plata, bitva, 1939	355.49(261.683)"1939"	bitva u La Platy, 1939 bitva u La Plata, 1939	BT druhá světová válka, 1939-1945 BT námořní bitvy	La Plata, battle at, 1939 River Plate, battle of, 1939
-----------------------	-----------------------	--	---	---

Tab. 6 Návrh věcného autoritního termínu *La Plata, bitva, 1939*

Tady vyvstává otázka, zda je nutné řadit jednotlivé bitvy i do této kategorie. Nabízí se totiž možnost řazení jednotlivých bitev pouze pod příslušné války, což by z hlediska hierarchie mělo být teoreticky dostačující. Pokud je totiž zaveden termín *námořní bitvy*, bylo by logické i zavedení takových autorit jako jsou např. *pozemní bitvy*, *letecké bitvy* apod. V dosavadní praxi byl využíván pouze termín *námořní bitvy*. V budoucnu se nabízí dvě řešení: zavedení i ostatních příbuzných termínů nebo úplné vypuštění termínu

námořní bitvy jako nadřazené autority. V praxi, vzhledem k potřebám univerzálního autoritního souboru, bude zvolen první postup.

6.6.2 Problematika vytvoření hierarchických vazeb

Jako další a neméně důležitý problém při aplikaci autoritního souboru se jeví vytváření hierarchických vazeb u některých termínů, resp. nalezení vhodného nadřazeného termínu pro tuto autoritu. Jako klasický příklad může sloužit termín *maskování (vojenství)*. Kromě toho, že daná věcná autorita musí být opatřena závorkovým výkladem, je u ní problematické nalezení příslušné nadřazené autority. Závorkový výklad je uveden z důvodů vágnosti termínu *maskování*. Tento termín je na jednu stranu sice úzce odborný a specializovaný, avšak na z opačného pohledu se jedná o termín velmi obecný a nejednoznačný, který může (mimo *vojenství*) najít využití v různých oblastech, např. ve fyzice a informatice.

I v tak vymezeném oboru jako je *vojenství*, je ale tento termín velmi nepřesný. Jedná se o velmi široký termín, který se vztahuje k mnoha oblastem a má tudíž více významů. Souvisí např. s vojenskou technikou, s vojenskou taktikou apod. Proto je složité pro něj najít příslušný nadřazený autoritní termín. Řešením zde může být zařazení přímo pod obecný termín *vojenství* a zároveň provázání se všemi příbuznými termíny, které by se mohly jevit jako nadřazené, pomocí asociativních vztahů. Jedná se v podstatě také o problém většího počtu nadřazených termínů, který lze ovšem v tomto případě obejít výše uvedeným způsobem.

Jako další termíny, u kterých je problematické vytvoření takových hierarchických vazeb, jsou např. *útoky ponorek* či *vzdušná vítězství*, resp. *sestřely*. Dané termíny a jejich zařazení budou ještě předmětem konzultací.

6.7 Ostatní problematické oblasti

6.7.1 Vyjádření věcného autoritního termínu pomocí notace MDT

Vzhledem k používání českého překladu souboru znaků MDT v rozsahu UDC MRF (Universal Decimal Classification – Master Reference File) dochází v občasných případech k situaci nenalezení vhodného notačního znaku k některým autoritním termínům. V mnoha případech se tato záležitost řeší kombinací několika notací, které jsou v této verzi tabulek MDT přístupné.

S detailností věcných termínů, která je předmětem podkapitoly 6.1, souvisí i detailnost notací MDT. Nejlépe lze tento problém ilustrovat na příkladu různých bitev, které pro potřeby uživatelů NK ČR postačí se znakem MDT propojit pouze jednoduchým následujícím způsobem:

Záhlaví (věcné téma) *Edgehill, bitva, 1642*

Notace MDT 355.483(410.1)

Kvůli odbornosti uživatelů a kvůli rozšíření rešeršních možností je pro potřeby Knihovny VHÚ vhodnější uvedení podrobnější notace v této podobě:

Záhlaví (věcné téma) *Edgehill, bitva, 1642*

Notace MDT 355.483(410.186)“1642”

NK ČR po schválení použití dané kombinace notačních znaků sice pro své potřeby zachovává pouze jednodušší notaci, ovšem notaci složitější opatřuje poznámkou, která specifikuje její použití pouze pro zpracování specializovaného fondu Knihovny VHÚ.

Otázkou dále zůstává notační znak vhodný pro termín *hipomobilní pěchota*. V používané verzi tabulek MDT se příslušný notační znak nevyskytuje, jelikož se u nás nepoužívá plná veze těchto tabulek, v nichž daný znak vzhledem k hierarchické struktuře uspořádání notací s největší pravděpodobností obsažen bude. Zde se tedy nabízí již výše uvedené řešení pomocí kombinace známých notací.

Delší dobu bylo také předmětem zájmu přiřazení notačního znaku k termínu dobytí. Stejně jako byly zavedeny autority typu *Trafalgar, bitva, 1805; Válečná sekera, vojenská operace, 1941* nebo *Plzeň, obléhání, 1618*, bylo uvažováno i o autoritních termínech jako např. *Olomouc, dobytí, 1642* nebo *Plzeň, dobytí, 1619*. Vzhledem k tomu, že nebyl k tomuto termínu nalezen vhodný notační znak MDT, byl navržen nový postup řešení tohoto problému. V současné době se uvažuje o vytvoření samostatných termínů dobytí města, dobytí pevnosti a obléhání města, oblehání pevnosti, která by představovala samostatné záhlaví a byla upřesňována pomocí geografického a chronologického zpřesnění. Celá záležitost bude ovšem ještě konzultována.

6.7.1.1 Vyjádření geografického autoritního termínu pomocí notace MDT

Propojení konkrétní autority a příslušné notace je problematické i u některých geografických autoritních termínů. Toto provázání je asi nejsložitější u autorit, které představují historické státní útvary, resp. zaniklé historické státní útvary, jejichž územní složení se během doby jejich trvání až několikrát měnilo. Klasickými případy jsou např. Svatá říše římská, Habsburská monarchie nebo také Polsko a Prusko.

U takových historických území, jejichž hranice byly povětšinou nestálé a jejichž vymezení procházelo nejrůznějšími změnami, je problémem kombinace jednotlivých notací MDT. Řešením by mohlo být univerzální pojetí každého takového termínu. Na jakém území se daný útvar v které době rozkládal by pak vyplývalo z uvedení chronologického zpřesnění.

6.7.2 Vztahy ekvivalence

U některých autoritních termínů vyvstává problém s jejich českými ekvivalenty. Dobrým příkladem jsou autoritní termíny *mečovní rytíři* a *němečtí rytíři*, jejichž společným ekvivalentem je termín *livonští rytíři*. Zde se jedná se v podstatě o podobný problém, který je popsán v podkapitole 6.3 (společný anglický ekvivalent *mortar* pro české termíny *mozdíř* a *minomet*), s tím rozdílem, že v tomto případě problém nevznikl z důvodu překladu, ale z důvodů historických.

Problém vyplývá z toho, že v různých časových obdobích se tímto výrazem označovaly různé rytířské řády, resp. v jednom období byl takto označován řád mečových rytířů a v jiném zase řád německých rytířů, přičemž zároveň mečovní rytíři byli autonomní součástí německých rytířů. Pokud by se tento fakt měl respektovat při vytváření návrhu autoritních termínů *mečovní rytíři* a *němečtí rytíři*, došlo by k tomu, že by termín *livonští rytíři* byl provázán pomocí odkazu viz se dvěma záhlavími zároveň. Použití tohoto principu ovšem není v praxi možné; jeho aplikace by vytvořila velkou překážku při vyhledávání.

Jediným schůdným řešením je nejspíš je specifikace odkazu viz pomocí závorkového výkladu. Oba termíny livonští rytíři by tak mohly být opatřeny datem, které by určovalo, v kterém období se tento termín vztahoval k mečovým rytířům a ve kterém období zase k řádu německých rytířů. Pokud by se tato specifikace zavedla, jednalo by se pak sice o jiný vstupní prvek, ovšem pokud neexistuje jiné řešení, tak lze použít i tuto variantu.

V dalších případech by bylo možné do závorkové specifikace uvést např. geografické vymezení apod.

6.7.3 Sjednocování autoritních termínů z jedné tematické oblasti

Vzhledem k tomu, že tvorba návrhů nových autorit probíhala až do roku 2006 nesystematicky, došlo k tomu, že příbuzné autoritní termíny, které se vztahují k jedné tematické oblasti, byly zapisovány nejednotně a v různých formách. Menší nepřesnosti se vyskytly také v autoritní bázi NK ČR.

Kvůli integraci různorodých prostředí univerzálních a speciálních knihoven jsou kladeny nároky na jednotnost zápisu autoritních termínů ve formě „geografické vymezení (název události), typ události, chronologické zpřesnění“. Autorita zpracovaná podle tohoto vzoru vypadá následovně: *Jutský poloostrov, bitva, 1916* nebo *Bar Kochba, povstání, 132-135*. Tato forma zápisu se užívá dále u vojenských operací a mírových smluv.

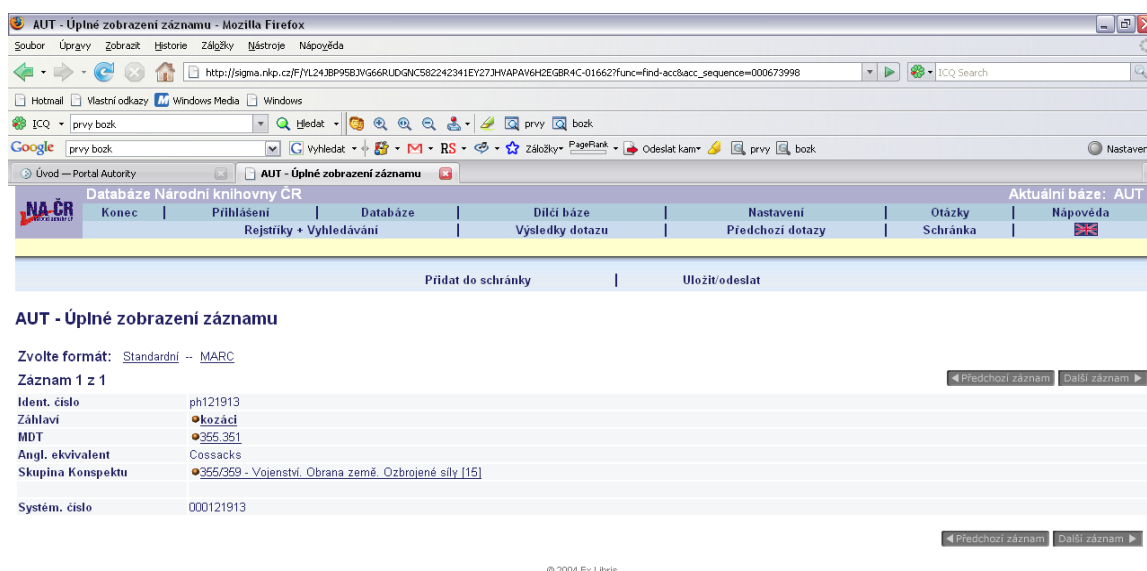
U válek se uplatňuje forma “název události, chronologické zpřesnění”. Jako příklad lze uvést věcnou autoritu *iránsko-irácká válka, 1980-1988*.

Zde se nabízí možnost zařazení všech příbuzných tematických autorit z jedné oblasti pod jeden nadřazený zastřešující termín. Např. všechny války z různých období zastřešit termínem *válečné konflikty*, všem operacím nadřadit termín *vojenské operace* apod. Tato problematika úzce souvisí s případy popsány v podkapitole 6.6.1.

Otázkou je, zda takové slučování příbuzných termínů je nutné a zda by následovně nedocházelo k přílišnému zahlcení systému a k vytvoření vazeb, které nejsou pro autoritní soubor až tak přínosné.

6.7.4 Nepřesnosti v autoritním souboru NK ČR

Při aplikaci národního autoritního souboru se objevily menší problémy spojené s jeho nepřesnostmi. Např. termín *kozáci* je provázán s notací MDT 355.351 - Vševojsková armáda. Národní ozbrojené síly. Toto propojení ovšem není zcela správné a může být zavádějící.

Obr. 11 Autoritní záznam věcného termínu *kozáci* z databáze NK ČR, standardní zobrazení

Tato záležitost má ale velmi snadné řešení. Pokud se nějaká taková nepřesnost vyskytne, lze návrh na změnu jednoduše zanést do tabulky a posléze při vzájemné konzultaci vysvětlit, proč byla úprava nepřesného termínu nárokována.

jezdectvo	357.1		NT arkebuzíři NT kyrysníci NT dragouni NT husaři NT huláni NT jízdní kozáci NT švališěři NT jízdní myslivci NT rejtaři NT lehká jízda NT těžká jízda NT jízdní lučištníci NT jízdní kopiníci RT koně	cavalry
jízdní kozáci	[355.425(1-04)(4-11)];357.1		BT jezdectvo BT kozáci	mounted cossacks
kozáci	355.425(1-04)(4-11)		NT jízdní kozáci	cossacks

Tab. 7 Návrh věcného autoritního termínu *jezdectvo*

6.8 Problémy českého překladu tabulek Mezinárodního desetinného třídění

S výše uvedenými problémovými oblastmi souvisí problémy vyvstávající z používání české verze tabulek MDT, u kterých jsou v některých případech používány ne zcela přesné a zavádějící termíny (z hlediska odborné terminologie používané ve vojenské historii a příbuzných oborech).

Skupinu problémů, které se vztahují k českému překladu tabulek MDT a jeho použití ve vojenské historii jakožto specializovaném oboru, lze rozdělit na několik dílčích oblastí:

- nepřesný překlad termínu,
- neúplný překlad termínu,
- neznámý či neužívaný termín z hlediska odborné terminologie
- špatné zařazení termínu z hlediska hierarchie selekčního jazyka.

Jako příklad pro první skupinu, jejímž hlavním znakem je nepřesný překlad, lze uvést termíny s notací 623.422.1 - *Předovky. Děla nabíjená zepředu* a s notací 623.422.2 - *Zadovky. Děla nabíjená zezadu*. Termín *předovka* a *zadovka* se totiž v praxi a v odborné terminologii váže k ručním palným zbraním, resp. k puškám, tím pádem se vylučuje jeho používání pro označení jednotlivých typů děl. Z překladu by proto bylo lepší vyloučit uvedené nevhodné termíny. V tabulkách MDT by tak u příslušných notací bylo uvedeno pouze slovní vyjádření *Děla nabíjená zepředu* a *Děla nabíjená zezadu*. Další případ spadající do této kategorie je termín s notací 355.35 – *Velké armádní jednotky*, jehož původní znění v anglické verzi tabulek MDT je *Main divisions of the forces. General staff*. Vzhledem k tomu, že uvedený překlad není přesný, byl navrženo použití termínu *Hlavní složky ozbrojených sil. Generální štáb*.

Příkladem neúplného překladu původního anglického znění může být termín s notací 356.35 - *Vojenské soudnictví. Vojenská bezpečnostní služba*. V anglické verzi tabulek MDT lze vyhledat termín *Military justice and judicial service. Military security. Military police* (viz Příloha 7), z čehož vyplývá, že nedošlo k překladu poslední části *Military police*. Zřejmě kvůli této neúplnosti došlo ve věcném autoritním souboru k provázání termínu *Vojenská policie* s notací 355.511.6, což samozřejmě není chybné, ovšem

z hlediska oboru a respektování klasifikačního schématu MDT by bylo vhodnější zařazení právě pod notaci 356.35.

Ke třetí skupině se váže termín s notací 623.827.6 – *Malé ponorky*. Překlad sám o sobě chybný není a dal by se za jistých okolností tolerovat, ovšem v odborné terminologii se tento výraz nepoužívá, resp. je zcela neznámý. Navrženo bylo proto použití známého termínu *Miniponorky*, který se v odborném jazyce běžně vyskytuje.

K problému špatného zařazení z hlediska hierarchických vztahů se vztahuje např. termín s notací 358.231 – *Zákopníci*. Zde je problematické provázání s nadřazeným termínem *Různé jednotky ženijního vojska*. Vzhledem k odborné teorii i praxi by bylo správnější zařazení pod termín *Pěchota*, což bylo samozřejmě také navrženo.

Problémy spojené s překlady MDT nelze pochopitelně vyřešit ihned, jedná se o složitý a zdoluhavý proces, který „může odstranit jen širší zapojení specializovaných knihoven do sdílené věcné katalogizace a jejich připomínkování termínů a jejich překladů v konkrétních specializovaných oborech“ [MUNZAR, 2007, s. 3]. Pokud by každá specializovaná instituce sama navrhovala pro českou verzi tabulek MDT změny a úpravy, které spadají do oblasti jejího zaměření, pak by se jistě celý proces zkvalitnil a urychlil. Kompletní tabulka s návrhy změn překladu MDT pro oblast vojenské historie je součástí příloh k této práci (viz Příloha 8).

7. Závěr

Věcné zpracování a následně i vyhledávání informací se vyvíjí a prochází v současnosti mnoha změnami. Úloha autoritních souborů v procesu vyhledávání je významná. I za současného rozvoje síťových technologií, komunikačních protokolů, kognitivních sémantických technologií (pojmového vyhledávání, které se stává dominantním prvkem sémantického webu) je žádoucí a vhodné vytvářet, rozšiřovat, spravovat a udržovat autoritní soubory. Tyto zdroje je potřeba aktivně rozvíjet i v době tzv. "googlizace" informačního procesu, kdy je zaznamenáván obrovský úspěch vyhledávače Google podpořený následně jeho expanzí do mnoha dalších informačních oblastí (digitalizace, obrázky, mapy, ...), neboť existují nepřesné o tom, že Google vyřeší všechny problémy za nás – že ... stačí si prostě jen počkat, až to Google udělá [BALÍKOVÁ, 2007].

Pokud knihovny chtějí držet krok s dobou a chtějí uživatelům zprostředkovat co nejjednodušší a nejrychlejší přístup do světa informací, pak musí tyto změny přijmout a při tvorbě těchto autoritních souborů kooperovat.

Společná kooperace, vzájemné konzultace a výměna zkušeností mezi jednotlivými knihovnami urychlují a zjednodušují akceptaci těchto změn a nových prvků, standardů a metod na poli věcného pořádání. Harmonizace věcných selekčních údajů napomáhá integraci prostředí různých typů knihovnických institucí, zejména knihoven univerzálních na jedné a úzce specializovaných knihoven na druhé straně.

Prioritou na poli věcného zpracování v Knihovně VHÚ, jakožto v knihovně s úzce specializovaným fondem, je vytváření řízeného, standardizovaného a unifikovaného slovníku pro oblast vojenské historie. Vhodným prostředkem pro budování daného slovníku je Soubor národních věcných autorit. Vytvoření spolehlivé pomůcky v podobě věcného autoritního souboru, který je uživatelsky vstřícným rešeršním nástrojem, napomůže procesu katalogizace a indexace a samozřejmě přispěje ke kvalitnějšímu a efektivnějšímu vyhledávání dokumentů.

Při vytváření tohoto souboru ovšem na obou kooperujících stranách vyvstává řada otázek a problematických oblastí, které je třeba vzájemně řešit a překonávat. Tato práce se zabývala některými z nich a určitě neměla za cíl vyjmenovat a popsat všechny aspekty problematiky věcného pořádání a využívání národních věcných autorit, měla jen upozornit na některé otázky, které jsou z tohoto hlediska zajímavé a jejichž řešení by mohlo být přínosem i pro další knihovnické instituce.

Po proběhlých konzultacích s pracovníky NK ČR i s odborníky z oboru vojenství a vojenské historie a také vzhledem k mým vlastním zkušenostem z praxe jsem přesvědčená, že sjednocení přístupu k tvorbě a využívání Souboru národních věcných autorit je víc než nutné. Zavedení jednotné terminologie bude jistě přínosné pro obě strany, tedy jak pro univerzálně zaměřenou NK ČR, tak i pro speciální instituci jako je Knihovna VHÚ. Již nyní lze ale předpokládat, že tato činnost bude mít dlouhodobý charakter a že tvorba takového souboru je v podstatě nikdy nekončící proces, který si v budoucnu vyžádá ještě množství práce a času.

Seznam použitých zdrojů

- American Society of Indexers. 1996. *Thesaurus Information* [online]. Wheat Ridge : American Society of Indexers, c1996 [cit. 2007-11-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.asindexing.org/site/thesauri.shtml>>.
- American Society of Indexers. 2007. *FAQ About Indexing* [online]. Wheat Ridge : American Society of Indexers, c2007 [cit. 2007-11-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.asindexing.org/site/indfaq.shtml>>.
- BAKO, Michal. 1984. *Informačné selekčné jazyky III*. 1. vyd. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1984. 245 s.
- BALÍKOVÁ, Marie. 1996. *Substantivní inverze u předmětových selekčních jazyků*. 1. vyd. Praha : Národní knihovna ČR, 1996. 22 s. Standardizace, č. 6.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2001. Problematika věcného pořádku informací a jejich zpřístupnění. *Národní knihovna* [online]. 2001, roč. 12, č. 3 [cit. 2007-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://full.nkp.cz/NKKR/NKKR0103/0103175.html>>. ISSN 1214-0678.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2004a. Harmonizace věcné katalogizace v Česku : sen či realita? In *Knihovny současnosti 2004: sborník z 12. konference, konané ve dnech 14.–16. září 2004 v Seči u Chrudimi*. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2004, s. 307-322. Dostupný také z WWW: <http://jib-info.cuni.cz/dokumenty/sec2004/sec2004_balikova.rtf>. ISBN 80-86249-30-1.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2004b. Substantivní inverze. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-11-07]. Systém. č.: 000001555. Dostupné z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/>>.
- BALÍKOVÁ, Marie. 2007. <Marie.Balikova@nkp.cz>. 2007-11-21. *Nový portál NK pro autority*. [E-mail adresátce Veronice Janků <veronika.janku@email.cz>].
- BARTL, Zdeněk. 1999. Jsou hesla kartotéky knihovny AV ČR skutečně autoritami? *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 4 [cit. 2007-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/336>>. ISSN 1212-5075.
- BARTL, Zdeněk. 2001. Národní autority, kooperace a integrace v heterogenním prostředí. In *Automatizace knihovnických procesů 8 : sborník z 8. ročníku semináře pořádaného ve dnech 24.-25. dubna 2001 v Liberci*. Praha : Výpočetní a informační centrum ČVUT, 2001, s. 126-129. ISBN 80-01-02-366-4.
- BUŘILOVÁ, Marcela. 1995a. *Předmětové selekční jazyky* [online]. Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, 1995 [cit. 2007-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://info.sks.cz/users/bl/predmety/predmetjaz.ppt>>.
- BUŘILOVÁ, Marcela. 1995b. *Selekční jazyky : teoretická východiska* [online]. Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, 1995 [cit. 2007-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://info.sks.cz/users/bl/predmety/seljaz.ppt>>.
- BUŘILOVÁ, Marcela. 1995c. *Systematické selekční jazyky : přehled* [online]. Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, 1995 [cit. 2007-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://info.sks.cz/users/bl/predmety/systjazyky.ppt>>.

- BUŘILOVÁ, Marcela. 1995d. *Věcné pořádkání* [online]. Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, 1995 [cit. 2007-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://info.sks.cz/users/bl/predmety/vecnepor1.ppt>>.
- CELBOVÁ, Ludmila. 2004. Sémantický web. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-11-25]. Systém. č.: 000000556. Dostupné z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/>>.
- FILOUŠOVÁ, Blanka. 2004. MDT jako univerzální pořádkací soustava. *KIVI : knihovnictví a informační věda informuje* [online]. 2004 [cit. 2007-10-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.phil.muni.cz/kivi/clanky.php?cl=28&rubrika=clanky>>. ISSN 1214-7265.
- HOKYNEK, Michal. 2007. *Digitalizace starých tisků a rukopisů z fondů Knihovny Vojenského historického ústavu*. Praha, 2007. 81 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví 2007. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Hutař.
- HROTKOVÁ, Zuzana. 2002. *Významné mezníky vývoje teorie pořádkání informací a znalostí v druhé polovině dvacátého století*. Praha : 2002. Esej. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupný také z WWW: <<http://ins.k.wz.cz/esej.htm>>.
- JONÁK, Zdeněk. 2004. Denotát. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-11-07]. Systém. č.: 000000500. Dostupné z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/>>.
- KOVÁŘ, Blahoslav. 1974. *Obsahová analýza dokumentu*. 1. vyd. Praha : Ústředí vědeckých, technických a ekonomických informací, 1974. 44 s. Metodické letáky, sv. 105.
- KOVÁŘ, Blahoslav. 1976. *Problémy teorie procesu věcného pořádkání informací a selekčních jazyků*. Praha : Univerzita Karlova, 1976. 165 s. Acta universitatis Carolinae Philosophia et historica, Monographia LXV.
- KOVÁŘ, Blahoslav. 1984. *Věcné pořádkání informací a selekční jazyky*. 1. vyd. Praha : Ústředí vědeckých, technických a ekonomických informací, 1984. 251 s.
- LISÁ, Helena. 1977. *Vícejazyčné tezaury*. [1. vyd.] Praha : Státní knihovna ČSR, 1977. 110 s. Studijní materiály SBI, sv. 5.
- MACHAČOVÁ, Libuše. 2001. Věcné selekční jazyky a jejich užití. *Knihovní obzor*. 2001, roč. 9, č. 3, s. 14-17. ISSN 1210-5791. Dostupný také z WWW: <http://www.vkol.cz/obzory/20013_02.htm>.
- MÁTLOVÁ, Marcela. 2006. *Soubor věcných národních autorit : kooperativní tvorba a využívání* [online]. Olomouc : Vědecká knihovna v Olomouci, 2006 [cit. 2007-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://ww.vkol.cz/kraj/vecnaut.pdf>>.
- MÁTLOVÁ, Marcela. 2007. *Věcné zpracování dokumentů : předmětové pořádkání informací* [online]. Olomouc : Vědecká knihovna v Olomouci, 2007 [cit. 2007-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.vkol.cz/kraj/vecne-predmet.pdf>>.

- MUNZAR, Zdeněk. 2007. *Věcné pořádkání ve specializovaných knihovnách*. Praha : 2007. 4 s. Seminární práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví.
- Národní knihovna. 2004. *Informace pro knihovny* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2004 [cit. 2007-10-15]. Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Dostupný z WWW: <http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm>.
- Národní knihovna ČR. 2006. *Věcné údaje v BIB záznamu* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2006 [cit. 2007-11-07]. Dostupný z WWW: <http://nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_vec_udaje2.htm>.
- Národní knihovna ČR. 2007a. *Národní autority ČR* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2007 [cit. 2007-11-07]. Dostupný z WWW: <<http://autority.nkp.cz/>>.
- Národní knihovna ČR. 2007b. *Národní autority ČR* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2007 [cit. 2007-10-15]. Konspekt jako nástroj pro popis a hodnocení fondů. Dostupný z WWW: <<http://autority.nkp.cz/vecne-autority/autoritni-soubor-skupin-konspektu-1/konspekt-jako-nastroj-pro-popis-a-hodnoceni-fondu/>>.
- Národní knihovna ČR. 2007c. *Národní autority ČR* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2007 [cit. 2007-12-05]. Kontakty na pracovníky oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování. Dostupný z WWW: <<http://autority.nkp.cz/vecne-autority/kontakt-na-pracovniky-oddeleni-vecneho-zpracovani-a-vecnych-autorit/>>.
- Národní knihovna ČR. 2007d. *Národní autority ČR* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2007 [cit. 2007-10-15]. Soubor formálních deskriptorů. Dostupný z WWW: <<http://autority.nkp.cz/vecne-autority/soubor-formalnich-deskriptoru-1>>.
- Národní knihovna ČR. 2007e. *Národní autority ČR* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2007 [cit. 2007-11-25]. Soubor geografických autorit. Dostupný z WWW: <<http://autority.nkp.cz/vecne-autority/soubor-geografickych-autorit-1>>.
- Národní knihovna ČR. 2007f. *Národní autority ČR* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2007 [cit. 2007-11-25]. Soubor tematických autorit. Dostupný z WWW: <<http://autority.nkp.cz/vecne-autority/soubor-tematicckych-autorit/>>.
- PALÁTOVÁ, Růžena, KOVÁŘ, Blahoslav. 1985. *Informačné selekčné jazyky II*. 1. vyd. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 227 s.
- PAPÍK, Richard. 2001. Vyhledávání informací I. : umění či věda? *Národní knihovna* [online]. 2001, roč. 12, č. 1 [cit. 2007-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://full.nkp.cz/NKCR/pdf/0101/nk0101018.pdf>>. ISSN 1214-0678.
- PEŤOVÁ, Anna. 2002. Vecné spracovanie v 21. storočí. *ITlib* [online]. 2002, roč. 2, č. 4 [cit. 2007-10-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib024/petova.htm>>. ISSN 1336-0779.

- SAMEK, Tomáš. 1999. K hermeneutice selekčních jazyků : se zvláštním zřetelem k tezaurům. *Národní knihovna* [online]. 1999, roč. 10, č. 6 [cit. 2007-10-03]. Dostupný z WWW: <<http://full.nkp.cz/nkk/nkk9906/9906280.html>>. ISSN 1214-0678.
- SECHSER, O.; MOJŽÍŠEK, J.; KÖNIGOVÁ, Marie. 1968. *Selekční jazyk a jeho popis*. 1. vyd. Praha : Ústředí vědeckých, technických a ekonomických informací, 1968. 219 s.
- SCHWARZ, Josef. 2003a. Současný stav a trendy automatické indexace dokumentů : přehledová studie. *Ikaros* [online]. 2003, roč. 7, č. 3 [cit. 2007-10-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1300>>. ISSN 1212-5075.
- SCHWARZ, Josef. 2003b. *Vybrané pojmy z oblasti selekčních jazyků a věcného pořádku informací : materiál určený pro studenty předmětu „Selekční jazyky“* [online]. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2003 [cit. 2007-09-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.phil.muni.cz/~kuzeliko/zdroje/sj/zaklpojmy.doc>>.
- SKLENÁK, Vilém. 2003. Sémantický web. In *INFORUM 2003 : 9. konference o profesionálních informačních zdrojích, 27.-29.5.2003* [online]. Praha : Albertina Icome, Vysoká škola ekonomická v Praze, 2003. Dostupný z WWW: <http://www.inforum.cz/inforum2003/prispevky/Sklenak_Vilem.pdf>. ISSN 1801-2213.
- SKOLKOVÁ, Linda. 2003. *Ontologie jako součást sémantického webu*. Praha : 2003. Seminární práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Dostupné také z WWW: <<http://www.sweb.cz/lin.skl/ontologie.htm>>.
- STRENKOVÁ, Jana. 2004. Indexování dokumentů na základě tezauru. *KIVI : knihovnictví a informační věda informuje* [online]. 2004 [cit. 2007-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.phil.muni.cz/kivi/clanky.php?cl=40&rbrika=clanky>>. ISSN 1214-7265.
- SVÁTEK, Vojtěch. 2002. Ontologie a WWW. In *Datakon 2002 : databázová konference, 19.-22.10.2002* [online]. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2002 [cit. 2007-11-25]. Dostupný z WWW: <<http://nb.vse.cz/~svatek/onto-www.pdf>>.
- TKAČÍKOVÁ, Daniela. 2005. *Jak pracovat s webovými vyhledávacími službami* [online]. Ostrava : Ústřední knihovna Vysoké školy báňské, 2005 [cit. 2007-12-05]. Dostupné z WWW: <<http://knihovna.vsb.cz/kurzy/hledani/obsah.html>>.
- VELIČKOVÁ, Helena. 1993. Klíčová slova a vybrané znaky MDT. *Knihovní obzor* [online]. 1993, roč. 1, č. 3 [cit. 2007-11-03]. Dostupný z WWW: <http://www.vkol.cz/obzory/933_06.htm>. ISSN 1214-6498.
- VODIČKOVÁ, Hana. 1999. Soubory autorit : příspěvek nejen terminologický. *Národní knihovna*. 1999, roč. 10, č. 2, s. 63-70. ISSN 0862-7487. Dostupný také z WWW: <<http://full.nkp.cz/nkk/Nkk9902/9902063.html>>.
- Vojenský historický ústav Praha. 2006a. *Vojenský historický ústav Praha* [online]. Praha : VHÚ, c2006 [cit. 2007-07-20]. VHÚ Praha – Knihovna – Historie. Dostupný z WWW: <<http://www.vhu.cz/cs/stranka/knihovna/Historie/>>.

- Vojenský historický ústav Praha. 2006b. *Vojenský historický ústav Praha* [online]. Praha : VHÚ, c2006 [cit. 2007-07-20]. VHÚ Praha – Knihovna – . Přehled sbírek. Dostupné z WWW: <<http://www.vhu.cz/cs/stranka/knihovna/Historie/>>.
- Vojenský historický ústav Praha. 2006c. *Vojenský historický ústav Praha* [online]. Praha : VHÚ, c2006 [cit. 2007-07-20]. VHÚ Praha – Knihovna – Služby knihovny. Dostupné z WWW: <<http://www.vhu.cz/cs/stranka/knihovna/Historie/>>.
- Willpower Information. 1998. *Thesaurus principles and practice* [online]. Enfield : Willpower Information, c1998 [cit. 2007-11-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.willpowerinfo.co.uk/thesprin.htm>>.

Seznam obrázků, tabulek a grafů

OBR. 1 AUTORITNÍ ZÁZNAM VĚCNÉHO TERMÍNU PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA, 1914-1918 Z DATABÁZE NK ČR, STANDARDNÍ ZOBRAZENÍ.....	39
OBR. 2 AUTORITNÍ ZÁZNAM VĚCNÉHO TERMÍNU PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA, 1914-1918 Z DATABÁZE NK ČR, ZOBRAZENÍ VE FORMÁTU MARC21.....	40
.....	40
OBR. 3 AUTORITNÍ ZÁZNAM VĚCNÉHO TERMÍNU VOJENSKÉ ŘÁDY A VYZNAMENÁNÍ Z DATABÁZE NK ČR, STANDARDNÍ ZOBRAZENÍ.....	40
OBR. 4 AUTORITNÍ ZÁZNAM VĚCNÉHO TERMÍNU VOJENSKÉ ŘÁDY A VYZNAMENÁNÍ Z DATABÁZE NK ČR, ZOBRAZENÍ VE FORMÁTU MARC21.....	41
.....	46
OBR. 6 UKÁZKA HIERARCHICKÉ STRUKTURY MDT.....	46
OBR. 7 UKÁZKA PROPOJENÍ ZÁHLAVÍ AUTORITNÍCH TERMÍNŮ S NOTACEMI MDT.....	48
.....	50
OBR. 9 TEMATICKÁ MAPA FONDŮ NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR (KATEGORIE POLITICKÉ VĚDY - POLITOLOGIE, POLITIKA, VEŘEJNÁ SPRÁVA, VOJENSTVÍ).....	50
TAB. 1 NÁVRH VĚCNÉHO AUTORITNÍHO TERMÍNU VOJENSKÁ TAKTIKA.....	74
TAB. 2 NÁVRH VĚCNÉHO AUTORITNÍHO TERMÍNU SAMOHYBNÉ DĚLOSTŘELECKÉ ZBRANĚ.....	76
TAB. 3 NÁVRH VĚCNÉHO AUTORITNÍHO TERMÍNU VELKÉ BOJOVÉ LODĚ.....	78
TAB. 4 NÁVRH VĚCNÉHO AUTORITNÍHO TERMÍNU MAISÚRSKÉ VÁLKY, 1767-1799.....	79
TAB. 5 NÁVRH VĚCNÉHO AUTORITNÍHO TERMÍNU DE HAVILLAND MOSQUITO.....	81
TAB. 6 NÁVRH VĚCNÉHO AUTORITNÍHO TERMÍNU LA PLATA, BITVA, 1939.....	81
.....	86
OBR. 11 AUTORITNÍ ZÁZNAM VĚCNÉHO TERMÍNU KOZÁCI Z DATABÁZE NK ČR, STANDARDNÍ ZOBRAZENÍ.....	86
TAB. 7 NÁVRH VĚCNÉHO AUTORITNÍHO TERMÍNU JEZDECTVO.....	86
AUTORITNÍ ZÁZNAM VĚCNÉHO TERMÍNU PRVNÍ VÁLKA BARONŮ, 1215-1217 Z DATABÁZE KNIHOVNY VHÚ, STANDARDNÍ NÁVĚŠŤOVÉ ZOBRAZENÍ.....	I
AUTORITNÍ ZÁZNAM VĚCNÉHO TERMÍNU PRVNÍ VÁLKA BARONŮ, 1215-1217 Z DATABÁZE KNIHOVNY VHÚ, ZOBRAZENÍ VE FORMÁTU MARC21	I

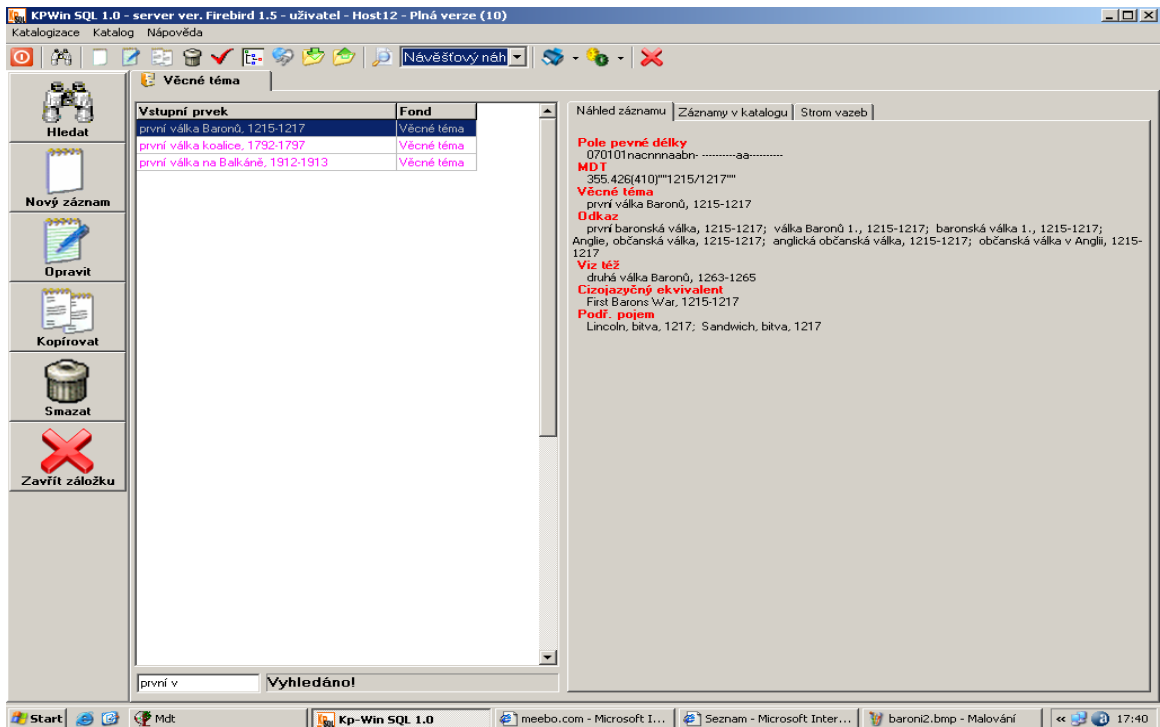
Seznam příloh

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE.....	1
FILOZOFICKÁ FAKULTA.....	1
ÚSTAV INFORMAČNÍCH STUDIÍ A KNIHOVNICTVÍ.....	1
STUDIJNÍ PROGRAM: INFORMAČNÍ STUDIA A KNIHOVNICTVÍ.....	1
STUDIJNÍ OBOR: INFORMAČNÍ STUDIA A KNIHOVNICTVÍ.....	1
BC. VERONIKA JANKŮ.....	1
SOUBOR NÁRODNÍCH VĚCNÝCH AUTORIT A JEHO APLIKACE VE SPECIALIZOVANÝCH KNIHOVNÁCH NA PŘÍKLADU KNIHOVNY VOJENSKÉHO HISTORICKÉHO ÚSTAVU.....	1
DIPLOMOVÁ PRÁCE.....	1
PRAHA 2007-12-14.....	1
OPONENT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE: PHDR. BARBORA DROBÍKOVÁ.....	2
DATUM OBHAJOBY: 2008-05-19.....	2
HODNOCENÍ: VÝBORNĚ.....	2
PROHLÁŠENÍ:.....	3
IDENTIFIKAČNÍ ZÁZNAM.....	4
ABSTRAKT.....	4
KLÍČOVÁ SLOVA.....	4
PŘÍLOHA 1: ZOBRAZENÍ AUTORITNÍHO TERMÍNU PRVNÍ VÁLKA BARONŮ, 1215-1217 V SYSTÉMU KP-WIN SQL.....	I
PŘÍLOHA 2: NESYSTEMATICKÁ TABULKA S NÁVRHY VĚCNÝCH AUTORITNÍCH TERMÍNŮ.....	2
PŘÍLOHA 3: NÁVRH STROMOVÉ STRUKTURY AUTORITNÍHO TERMÍNU VOJENSKÉ DĚJINY.....	4
PŘÍLOHA 4: SEZNAM TABULEK S NÁVRHY NOVÝCH VĚCNÝCH AUTORIT ZA ROK 2007	5
PŘÍLOHA 5 : POPIS TERMÍNŮ LANCE A SPEAR NA SERVERU WIKIPEDIA.ORG	6
.....	8
PŘÍLOHA 6: ZOBRAZENÍ TERMÍNU MORTAR (MOŽDÍŘ/MINOMET) V TABULKÁCH MDT9	
PŘÍLOHA 7: UKÁZKA NESPRÁVNÉHO PŘEKladu V ČESKÉ VERZI TABULEK MDT	10
PŘÍLOHA 8: TABULKA S NÁVRHY ZMĚN PRO ČESKOU VERZI TABULEK MDT	11

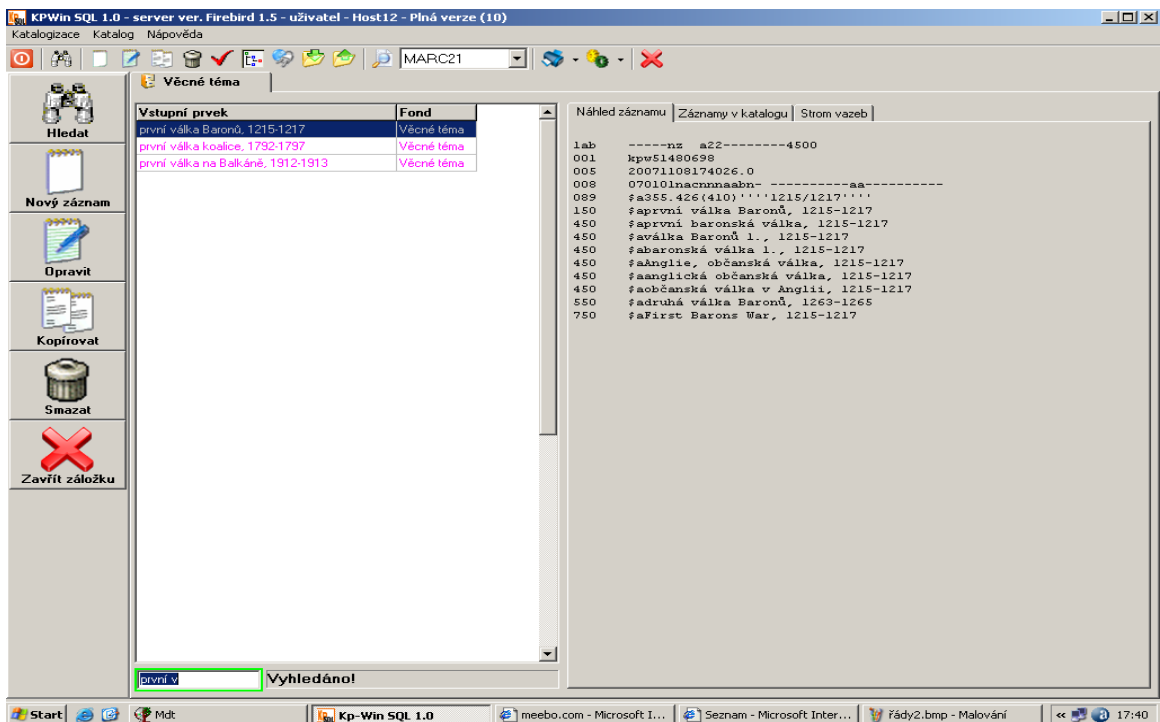
PŘÍLOHA 9: TABULKY S NÁVRHY VĚCNÝCH AUTORITNÍCH TERMÍNŮ.....	12
EVIDENCE VÝPŮJČEK.....	78

Přílohy

Příloha 1: Zobrazení autoritního termínu *první válka baronů, 1215-1217* v systému KP-Win SQL

Autoritní záznam věcného termínu *první válka baronů, 1215-1217* z databáze Knihovny VHÚ, standardní návěšt'ové zobrazení

Autoritní záznam věcného termínu *první válka baronů, 1215-1217* z databáze Knihovny VHÚ, zobrazení ve formátu MARC21

Příloha 2: Nesystematická tabulka s návrhy věcných autoritních termínů

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT
munice			
tanková munice	623.45		BT munice
letecká munice	623.45		BT munice
jaderná munice	623.45		BT munice
námořní munice	623.45		BT munice
ženijní munice	623.45		BT munice
roznětné složky	351.753.6		BT výbušniny
střeliviny	351.753.6		BT výbušniny
vzduchovky	623.446.4		BT vzduchové střelné zbraně
plynovky	623.446.4		BT vzduchové střelné zbraně
vzduchové střelné zbraně	623.446.4		střelné zbraně
krátké ruční palné zbraně	623.443		palné zbraně
dlouhé ruční palné zbraně	623.443		palné zbraně
vozidla			
obrněné automobily	653.438.1		BT vojenská bojová vozidla
obrněné transportéry	653.438.1		BT vojenská bojová vozidla
bojová vozidla pěchoty	653.438		BT vojenská bojová vozidla
tanky	653.438.3		BT vojenská bojová vozidla
obrněné drezíny	653.438.1		BT vojenská bojová vozidla
obrněné vlaky	653.438.5		BT vojenská bojová vozidla

vojenské automobily	osobní	623.437.4		BT vojenské automobily
vojenské automobily	nákladní	623.437.4		BT vojenské automobily
vojenské automobily	speciální	623.437.4		BT vojenské automobily
letecké bomby		623.451.74		BT bomby
letecký výzkum		629.7		BT letectví RT letové zkoušky RT letové výkony
bojová letadla		623.74		BT vojenská letadla
dějiny letectví				
F-8 Bearcat (stíhací letadlo)	(stíhací letadlo)	623.746.3		BT stíhací letadla
spojenečtí vojáci				
němečtí vojáci				
Westland (vojenská letadla)	(vojenská letadla)	623.74		BT vojenská letadla
de Havilland Tiger Moth (dvojplášník)				BT letadla
Iljušin (letadla)				BT letadla
Zero (stíhací letadla)		623.746.3		BT stíhací letadla
speciální letadla	vojenská	623.746.5		BT vojenská letadla
sebevražedná letadla		623.746.43		BT vojenská letadla
bezpilotní letadla				BT vojenská letadla
bombardovací letadla		623.746.43		BT bojová letadla
střemhlavá bombardovací letadla		623.746.43		BT bombardovací letadla
stíhací letadla		623.746.5		BT bojová letadla
přepadová letadla	stíhací	623.746.5		BT stíhací letadla

Příloha 3: Návrh stromové struktury autoritního termínu *vojenské dějiny*

vojenské dějiny

	RT vojenství		
	vojenské operace		
		RT bitvy	
		RT bojové operace	
		RT válečná tažení	
		vojenský útok	0
(BT mezinárodní konflikty)	války		
		RT bojiště	
		RT děti a válka	
		RT filozofie války	
		RT mezinárodní právo humanitární	
		RT ozbrojené konflikty	
		RT vyhlášení války	
		RT ženy a válka	
		RT neutralita	
		RT válka a společnost	
		biologická válka	0
		RT biologické zbraně	
		RT biologický terorismus	
		jaderné války	0
		RT jaderné zbraně	
		<u>Konkrétní války</u>	
		občanské války	
	bitvy		
		RT bojiště	
		RT bojové operace	
		RT vojenské operace	
		letecké bitvy	0
		RT letecké operace	
		námořní bitvy	0
		RT námořní operace	
		tankové bitvy	0
		RT pozemní operace	

Příloha 4: Seznam tabulek s návrhy nových věcných autorit za rok 2007

1. Americká občanská válka
2. Americká válka za nezávislost
3. Anglická občanská válka
4. Arabsko-izraelské války
5. Archeologické nálezy
6. Dělostřelecké zbraně
7. Druhá světová válka
8. Filipíny, bitva
9. Heretici
10. Indočínské války
11. Jezdectvo
12. Korejská válka
13. Krymská válka
14. Křížové výpravy
15. Námořní bitvy
16. Napoleonské války
17. Odpor proti establishmentu
18. Peloponéské války
19. Prusko-francouzská válka
20. Prusko-rakouská válka
21. První světová válka
22. Panské války
23. Rusko-japonská válka
24. Řecko-perské války
25. Sedmiletá válka
26. Skupiny armád
27. Stoletá válka
28. Španělská občanská válka
29. Tajné operace
30. Třicetiletá válka
31. Válečné konflikty
32. Války růží
33. Vojenské řády a vyznamenání
34. Vojenské stavby
35. Obecná tematická tabulka
s nezařazenými termíny

Příloha 5 : Popis termínů *lance* a *spear* na serveru Wikipedia.org

Lance

From Wikipedia, the free encyclopedia

For other uses, see Lance (disambiguation).

The term **lance** has become a catchall for a variety of different pole weapons based on the spear. The name is derived from *lancea*, Roman auxiliaries' javelin, although according to the OED, the word may be of Iberian origin.

A lance in the original sense is a light throwing spear, or javelin. The English verb to *launch* "fling, hurl, throw" is derived from the term (via Old French *lancier*), as well as the more rare or poetical *to lance*. Paradoxically, the term from the 17th century came to refer specifically to spears not thrown, used for thrusting by heavy cavalry, and especially in jousting. A thrusting spear which is used by infantry is usually referred to as a pike. The first use of the lance in this sense was made by the Sarmatian and Parthian cataphracts from ca. the 3rd century BC.

The use of the basic cavalry spear is so ancient, and warfare so ubiquitous by the beginning of recorded history, that it is difficult to determine which populations invented the lance and which learned it from their enemies or allies.

The best known usage of military lances was that of the full-gallop closed-ranks and usually wedge-shaped charge of a group of knights with underarm-couched lances, against lines of infantry, archery regiments, defensive embankments, and opposition cavalry. It is commonly believed that this became the dominant European cavalry tactic in the 11th century after the development of the stirrups saddle (which prevented the charge from suddenly turning into a pole vault), and of rowel spurs (which enabled better control of the mount). Cavalry thus outfitted and deployed had a tremendous collective force in their charge, and could shatter most contemporary infantry lines. Recent evidence has suggested, however, that the lance charge could be (and was) effective without the benefit of stirrups.

While it could still be generally classified as a spear, the lance tends to be larger - usually both longer and stouter and thus also considerably heavier, and unsuited for throwing, or for the rapid thrusting, as with an infantry spear. Lances did not have spear tips that (intentionally) broke off or bent, unlike many throwing weapons of the spear/javelin family, and were adapted for mounted combat. They were often equipped with a vamplate, a small circular plate to prevent the hand sliding up the shaft upon impact. Though perhaps most known as one of the foremost military and sporting weapons used by European knights, the use of lances was spread throughout the Old World wherever mounts were available. As a secondary weapon, lancers of the period also bore swords, maces or something else suited to close quarter battle, since the lance was often a one-use-per-engagement weapon; after the initial charge, the weapon was far too long, heavy and slow to be effectively used against opponents in a melee.

Because of the extreme stopping power of a thrusting spear, it quickly became a popular weapon of footmen in the Late Middle Ages. These eventually led to the rise of the longest type of spears ever, the pike. Ironically, this adaptation of the cavalry lance to infantry use was largely tasked with stopping lance-armed cavalry charges. During the 15th, 16th and 17th centuries, these weapons, both mounted and unmounted, were so effective that lancers and pike men not only became a staple of every Western army, but also became highly sought-after mercenaries.

In Europe, a jousting lance was a variation of the knight's lance which was modified from its original war design. In jousting, the lance tips would usually be blunt, often spread out like a cup or furniture foot, to provide a wider impact surface designed to unseat the opposing rider without spearing him through. The center of the shaft of such lances could be designed to be hollow, in order for it to break on impact, as a further safeguard against impalement. They were often 4 m long or longer, and had special hand guards built into the lance, often tapering for a considerable portion of the weapon's length. These are the versions that can most often be seen at medieval re-enactment festivals. In war, lances were much more like stout spears, long and balanced for one handed use, and with decidedly sharp tips.

The mounted lance saw a renaissance in the 18th century with the demise of the pike; heavily armoured cuirassiers used 2-3 m lances as their main weapons. They were usually used for the breakneck charge against the enemy infantry.

The Crimean War saw the most infamous though ultimately unsuccessful use of the lance, the Charge of the Light Brigade.

After the Western introduction of the horse to Native Americans, the Plains Indians also took up the lance, probably independently, as American cavalry of the time were sabre- and pistol-armed, firing forward at full gallop. The natural adaptation of the throwing spear to a stouter thrusting and charging spear appears to be an inevitable evolutionary trend in the military use of the horse, and a rapid one at that.

American cavalry and Canadian **North Western Mounted Police** used a fine lance as a flagstaff. In 1886, the first official musical ride was performed in Regina, this fine ceremonial lance plays a significant role in the choreography. The worlds oldest continuous Mounted Police unit in the world, being the New South Wales Mounted Police, housed at Redfern Barracks, Sydney, Australia, carries a lance with a navy blue and white pennant in all ceremonial occasions.

During the **Bear War**, British troops successfully used the lance against the Boers in the first few battles, but the Boers adopted the use of trench warfare, machine guns and high powered rifles. The combined effect was devastating, so that British cavalry were remodeled as high mobility infantry units (dragoons) fighting on foot. It was not until the development of the tank in World War I that mounted attacks were once again possible, but its mechanical technology doomed both the horse cavalry and the lance.

"Lance" is also the name given by some anthropologists to the light flexible javelins (technically, darts) thrown by atlatis (spear-throwing sticks), but these are usually called "atlatl javelins". Some were not much larger than arrows, and were typically feather-fletched like an arrow, and unlike the vast majority of spears and javelins (one exception would be several instances of the many types of ballista bolt, a mechanically-thrown spear). Lance (unit organization): The small unit that surrounded a knight when he went into battle during the 14th and 15th centuries. A lance might have consisted of one or two squires, the knight himself, one to three men-at-arms, and possibly an archer. Lances were often combined under the banner of a higher ranking nobleman to form

Lance

From Wikipedia, the free encyclopedia

For other uses, see Lance (disambiguation).

The term **lance** has become a catchall for a variety of different pole weapons based on the spear. The name is derived from *lancea*, Roman auxiliaries' javelin, although according to the OED, the word may be of Iberian origin.

A lance in the original sense is a light throwing spear, or javelin. The English verb *to launch* "fling, hurl, throw" is derived from the term (via Old French *lancier*), as well as the more rare or poetical *to lance*. Paradoxically, the term from the 17th century came to refer specifically to spears not thrown, used for thrusting by heavy cavalry, and especially in jousting. A thrusting spear which is used by infantry is usually referred to as a pike. The first use of the lance in this sense was made by the Sarmatian and Parthian cataphracts from ca. the 3rd century BC.

The use of the basic cavalry spear is so ancient, and warfare so ubiquitous by the beginning of recorded history, that it is difficult to determine which populations invented the lance and which learned it from their enemies or allies.

The best known usage of military lances was that of the full-gallop closed-ranks and usually wedge-shaped charge of a group of knights with underarm-couched lances, against lines of infantry, archery regiments, defensive embankments, and opposition cavalry. It is commonly believed that this became the dominant European cavalry tactic in the 11th century after the development of the stirrups saddle (which prevented the charge from suddenly turning into a pole vault), and of rowel spurs (which enabled better control of the mount). Cavalry thus outfitted and deployed had a tremendous collective force in their charge, and could shatter most contemporary infantry lines. Recent evidence has suggested, however, that the lance charge could be (and was) effective without the benefit of stirrups.

While it could still be generally classified as a spear, the lance tends to be larger - usually both longer and stouter and thus also considerably heavier, and unsuited for throwing, or for the rapid thrusting, as with an infantry spear. Lances did not have spear tips that (intentionally) broke off or bent, unlike many throwing weapons of the spear/javelin family, and were adapted for mounted combat. They were often equipped with a vamplate, a small circular plate to prevent the hand sliding up the shaft upon impact. Though perhaps most known as one of the foremost military and sporting weapons used by European knights, the use of lances was spread throughout the Old World wherever mounts were available. As a secondary weapon, lancers of the period also bore swords, maces or something else suited to close quarter battle, since the lance was often a one-use-per-engagement weapon; after the initial charge, the weapon was far too long, heavy and slow to be effectively used against opponents in a meleé.

Because of the extreme stopping power of a thrusting spear, it quickly became a popular weapon of footmen in the Late Middle Ages. These eventually led to the rise of the longest type of spears ever, the pike. Ironically, this adaptation of the cavalry lance to infantry use was largely tasked with stopping lance-armed cavalry charges. During the 15th, 16th and 17th centuries, these weapons, both mounted and unmounted, were so effective that lancers and pike men not only became a staple of every Western army, but also became highly sought-after mercenaries.

In Europe, a jousting lance was a variation of the knight's lance which was modified from its original war design. In jousting, the lance tips would usually be blunt, often spread out like a cup or furniture foot, to provide a wider impact surface designed to unseat the opposing rider without spearing him through. The center of the shaft of such lances could be designed to be hollow, in order for it to break on impact, as a further safeguard against impalement. They were often 4 m long or longer, and had special hand guards built into the lance, often tapering for a considerable portion of the weapon's length. These are the versions that can most often be seen at medieval re-enactment festivals. In war, lances were much more like stout spears, long and balanced for one handed use, and with decidedly sharp tips.

The mounted lance saw a renaissance in the 18th century with the demise of the pike; heavily armoured cuirassiers used 2-3 m lances as their main weapons. They were usually used for the breakneck charge against the enemy infantry.

The Crimean War saw the most infamous though ultimately unsuccessful use of the lance, the Charge of the Light Brigade.

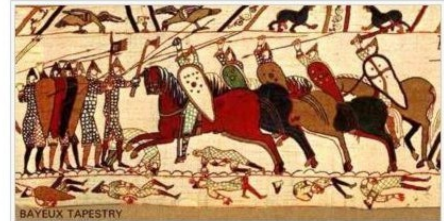
After the Western introduction of the horse to Native Americans, the Plains Indians also took up the lance, probably independently, as American cavalry of the time were sabre- and pistol-armed, firing forward at full gallop. The natural adaptation of the throwing spear to a stouter thrusting and charging spear appears to be an inevitable evolutionary trend in the military use of the horse, and a rapid one at that.

American cavalry and Canadian North Western Mounted Police used a fine lance as a flagstaff. In 1886, the first official musical ride was performed in Regina, this fine ceremonial lance plays a significant role in the choreography. The worlds oldest continuous Mounted Police unit in the world, being the New South Wales Mounted Police, housed at Redfern Barracks, Sydney, Australia, carries a lance with a navy blue and white pennant in all ceremonial occasions.

During the *Bear War*, British troops successfully used the lance against the Boers in the first few battles, but the Boers adopted the use of trench warfare, machine guns and high powered rifles. The combined effect was devastating, so that British cavalry were remodeled as high mobility infantry units ("dragoons") fighting on foot. It was not until the development of the tank in World War I that mounted attacks were once again possible, but its mechanical technology doomed both the horse cavalry and the lance.

"Lance" is also the name given by some anthropologists to the light flexible javelins (technically, darts) thrown by atlatls (spear-throwing sticks), but these are usually called "atlatl javelins". Some were not much larger than arrows, and were typically feather-fletched like an arrow, and unlike the vast majority of spears and javelins (one exception would be several instances of the many types of ballista bolt, a mechanically-thrown spear). Lance (unit organization): The small unit that surrounded a knight when we went into battle during the 14th and 15th centuries. A lance might have consisted of one or two squires, the knight himself, one to three men-at-arms, and possibly an archer. Lances were often combined under the banner of a higher ranking nobleman to form companies of knights that would act as an ad-hoc unit.

Norman cavalry attacks the Anglo-Saxon shield wall at the battle of Hastings as depicted in the Bayeux Tapestry. The lances are held with one-handed over-the-head grip

Vargas Swamp Lancers memorial in Colombia

Spear

From Wikipedia, the free encyclopedia

This article contains instructions, advice, or how-to content.

The purpose of Wikipedia is to present facts, not to teach subject matter.

Please help *improve this article* by removing or rewriting the how-to content, which may qualify for a move to Wikibooks.

For other uses, see *Spear (disambiguation)* and *Spears (disambiguation)*.

Spear λόγχη, Latin: *Hasta*, *Lancea* German: *Speer*, *Lanze*, French: *Lance*, Spanish: *Lanza*, Portuguese: *Lança*, Italian: *Lancia*) is the name of a pole weapon used for hunting and war, consisting of a shaft, usually of wood, with a sharpened head. The head may be simply the sharpened end of the shaft itself, as is the case with bamboo spears, or it may be of another material fastened to the shaft, such as obsidian or bronze. The most common design is of a metal spearhead, shaped like a triangle or a leaf.

Spears were one of the most common personal weapons from the late Bronze Age until the advent of firearms. They may be seen as the ancestor of such weapons as the lance, the halberd, the naginata and the pike. One of the earliest weapons fashioned by human beings and their ancestors, it is still used for hunting and fishing, and its influences can still be seen in contemporary military arsenals as the rifle-mounted bayonet.

Spears can be used as both melee and ballistic weapons. Spears used primarily for thrusting tend to have heavier and sturdier designs than those intended exclusively for throwing. Two of the most noted throwing spears are the javelin thrown by the ancient Greeks and the pilum used by the Romans.

[edit]

History

Spear manufacture and use is also practiced by the *Par troglodytes verus* subspecies of the Common Chimpanzee. This is the only known example of animals besides humans crafting and using deadly weapons. Chimpanzees near Kédougou, Senegal were observed to create spears by breaking straight limbs off of trees, stripping them of their bark and side branches, and sharpening one end with their teeth. They then used the weapons to hunt galagos sleeping in hollows.^[1]

Archeological evidence documents that wooden spears were used for hunting 400,000 years ago. However, wood does not preserve well. Craig Stanford, a primatologist and professor of anthropology at the University of Southern California, has suggested that the discovery of spear use by chimpanzees probably means that early humans used wooden spears as well, perhaps five million years ago.^[2]

By 250,000 years ago wooden spears were made with fire-hardened points. From 280,000 years ago humans began to make complex stone blades, which were used as spear points. By 50,000 years ago there was a revolution in human culture, leading to more complex hunting techniques ^[*citation needed*].

Usefulness

[edit]

The utility and longevity of the spear as a universal personal weapon rises from several factors, including versatility, cost efficiency, ease of use and effect.

A spear was a relatively low cost weapon or tool compared to other weapons available in pre-industrial societies. In this period, when metals and the ability to work them were expensive, the spear was seen as "cost effective". The steel required for a sword, for example, would be sufficient to make several spear heads. A spear not only takes less metal, but does not require the same quality of material, the same amount of time, or the same level of skill to manufacture; the result is still a weapon of potentially lethal effect.

A spear is relatively easy to use. Again, in comparison with other weapons in the periods of the spear's widest use, a spear requires less training and practice to wield effectively (though not necessarily expertly), notably for formation use since its thrusting techniques minimize disruption to teammates on either side. Modern experiments by reenactors have shown that a group of people can be trained to use spears in an effective shield wall as militia in a few weeks of part-time training.

Spears vary greatly in function depending upon the length of the shaft, weight of the point, and location of the grip. Short spears, like those developed by the Zulu, were used for single combat in close proximity. Most short and mid-length spears were also used for throwing; in fact, the Roman pilum was specifically built to stick in and foul a target's shield. Greek long pikes, on the other hand, were used in large battle formations, called phalanges (sg. phalanx), to keep the opponent at a distance. With the rise of heavily armored knights in the medieval age, spear shafts began to be reinforced to be planted against the ground and halt charging cavalry. The lance, a form of spear gripped at the base and wielded with one hand, was also developed to be used from horseback. Though cavalry spears had been used before, the lance was made popular by the medieval sport of jousting.

In addition to being a cheap, relatively easy to wield weapon that could be quickly manufactured and used in large numbers, often at a considerable distance from the target, a spear in experienced hands is fast and lethal.

Most people in modern times undervalue the spear, thinking that a sword would easily overcome anyone with a spear in single combat. It appears to be a widely held belief that a spear is useless unless arrayed in a line, but this is not the case. A spear in the hands of a skilled wielder can be as deadly as any swordsman in a one on one fight, even if fighting someone armed with a shield. Spears are among the fastest close combat weapons that exist, due to their light weight and the fact they are often wielded with two hands, allowing very quick withdrawals and feints. The great length also keeps opponents at a distance, making their weapon useless, as long as the spear wielder can prevent an enemy blade from chopping cleanly through the spearshaft.

Spear Handling

[edit]

Spears, although apparently simple weapons, have a remarkable variety of wielding methods. Some are listed here from most passive to most active motions.

1. Holding the spear or bracing it against the ground, the enemy impales himself.
2. The spear is thrust out with the arms alone.
3. The spear is held stiffly, and the thrust is delivered by stepping forward.
4. The spear is thrust out with the arms while stepping forward with one or both feet.
5. The front hand releases as the back hand and back foot move forward to perform a long thrust.
6. The spear is slid through the front hand, propelled by the back hand. The forward foot steps forward and the back circles the body out of the line of thrust.
7. The spear is thrown, often at a run, releasing when the opposite foot to the throwing arm is forward.
8. The spear is held couched under one arm, allowing a swinging motion as well as a powerful thrust.

Symbolism

[edit]

More than a weapon, a spear may be a symbol of power. In the Chinese martial arts community, the Chinese spear (Qiang 槍) is popularly known as the "king of weapons". In ancient Greece it was a yoke of spears that had to be borne when submitting to an enemy. The Celts would symbolically destroy a dead warrior's spear to prevent their use by another.

Livy records that the Romans and their early enemies would force prisoners to walk underneath a 'yoke of spears', which humiliated them. It has been surmised that this was because such a ritual involved the prisoners' warrior status being taken away. In the early Roman armies the first two lines of battle, the hastati and principes, fought with swords, while the elite triarii who formed the final line fought with spears.

Odin's spear (called Gungnir) was of ashwood, made from the "World-Tree" Yggdrasil, and it may be remarkable that Chiron's wedding-gift to Peleus when he married the nymph Thetis at a wedding attended by all the Olympians, was an ashen spear (although this could be coincidental, as the nature of ashwood with its straight grain made it an ideal choice of wood for a spear).

Also in Greek Mythology Zeus' bolts of lightning can be interpreted as a symbolic spear, and some would carry that into the spear that is frequently associated with Athena, interpreting her spear as a symbolic connection to some of Zeus' power beyond the Aegis.

Another spear of religious significance was the *Spear of Destiny*, an artifact believed by some to have vast mystical powers.

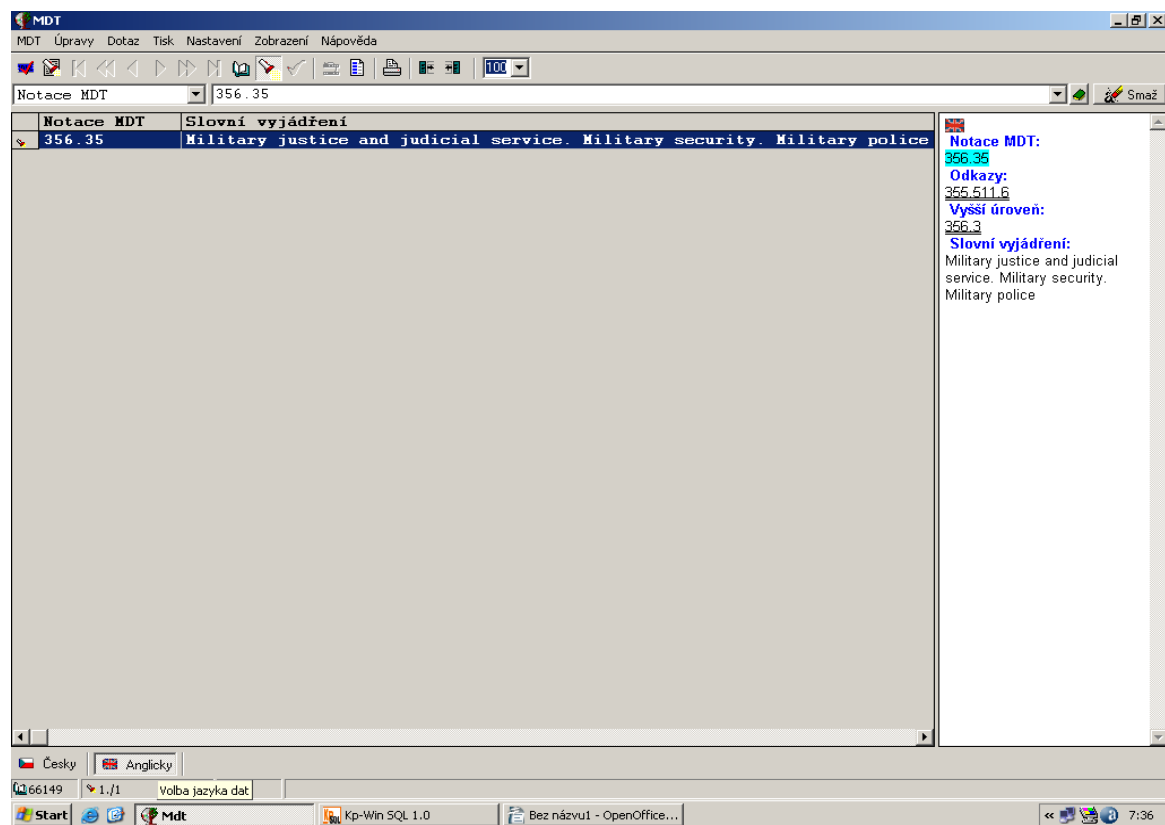
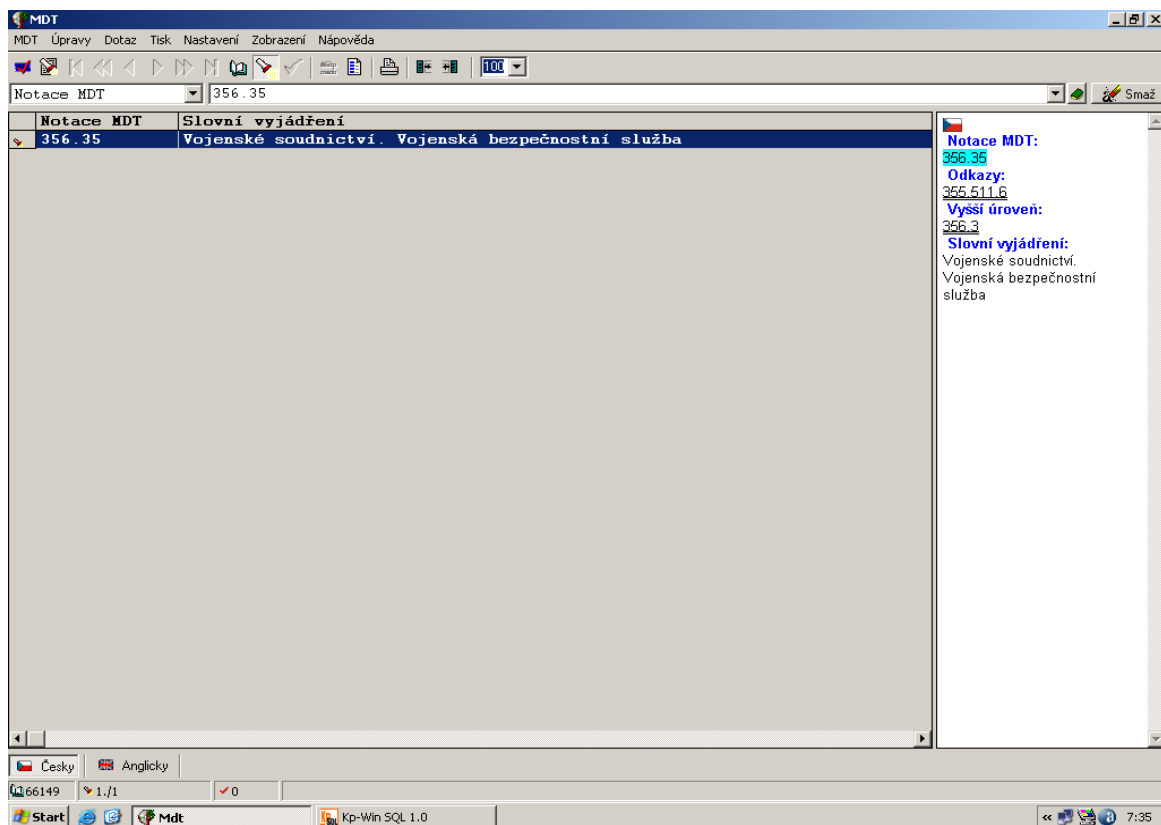
Sir James George Frazer in *The Golden Bough* noted the phallic nature of the spear and suggested that in the Arthurian Legends the spear or lance functioned as a symbol of male fertility, paired with the Grail (as a symbol of female fertility).

Příloha 6: Zobrazení termínu mortar (moždír/minomet) v tabulkách MDT

The screenshot shows the MDT software interface. The window title is 'MDT'. The menu bar includes 'MDT', 'Úpravy', 'Dotaz', 'Tisk', 'Nastavení', 'Zobrazení', and 'Nápověda'. The toolbar contains various icons for navigation and editing. The main area is divided into two panes: 'Notace MDT' and 'Slovní vyjádření'. The 'Notace MDT' pane shows a table with one row containing the value '623.421.4'. The 'Slovní vyjádření' pane shows the text 'Mortars'. On the right side, there is a preview area with the following text: 'Notace MDT: 623.421.4', 'Vyšší úroveň: 623.421', 'Slovní vyjádření: Mortars', and 'Tabulka: M'. The bottom status bar shows 'Česky', 'Anglicky', '1,1', and '0'. The taskbar at the bottom includes 'Start', 'Kp-Win SQL 1.0', 'Mdt', and 'Bez názvu1 - OpenOffice...'. The system clock shows '7:38'.

The screenshot shows the MDT software interface. The window title is 'MDT'. The menu bar includes 'MDT', 'Úpravy', 'Dotaz', 'Tisk', 'Nastavení', 'Zobrazení', and 'Nápověda'. The toolbar contains various icons for navigation and editing. The main area is divided into two panes: 'Notace MDT' and 'Slovní vyjádření'. The 'Notace MDT' pane shows a table with one row containing the value '623.421.4'. The 'Slovní vyjádření' pane shows the text 'Moždíře. Minomety'. On the right side, there is a preview area with the following text: 'Notace MDT: 623.421.4', 'Vyšší úroveň: 623.421', 'Slovní vyjádření: Moždíře. Minomety', and 'Tabulka: M'. The bottom status bar shows 'Česky', 'Anglicky', '1,1', and '0'. The taskbar at the bottom includes 'Start', 'Kp-Win SQL 1.0', 'Mdt', and 'Bez názvu1 - OpenOffice...'. The system clock shows '7:37'.

Příloha 7: Ukázka nesprávného překladu v české verzi tabulek MDT

Příloha 8: Tabulka s návrhy změn pro českou verzi tabulek MDT

Notace MDT	Slovní vyjádření	Návrhy změn	Poznámky
623.82	Vojenské a pomocné lodě.	Válečné a pomocné lodě.	termín se v odborné terminologii nepoužívá
623.826	Ochranné rybářské lodě.	Pobřežní hlídkové lodě.	termín se v odborné terminologii nepoužívá
623.829 623.829.1	Lodě pro kladení síťových překážek a plovákových uzávěr.	Kladeče sítí.	termín se v odborné terminologii nepoužívá
623.827.6	Malé ponorky.	Miniponorky.	termín se v odborné terminologii nepoužívá
623.422.1/.2	Předovky. Děla nabíjená zepředu. Zadovky. Děla nabíjená zezadu.	Děla nabíjená zepředu. Děla nabíjená zezadu.	termín předovka, zadovka se vztahuje k puškám, nikoliv k dělům; nepřesný překlad MDT
623.824	Hlídkové lodě.	Šalupy.	nepřesný překlad angl. termínu „Sloops.“
358.231	Zákopníci. (nadř. Různé jednotky ženijního vojska.)	nadř. Pěchota.	nesprávné zařazení termínu “Zákopníci.”
355.35	Velké armádní jednotky.	Hlavní složky ozbrojených sil. Generální štáb.	nepřesný překlad angl. termínu „Main divisions of the forces. General staff.“
623.416.2	Poziční, obléhací a pobřežní děla.	Poziční, obléhací a pevnostní děla.	nepřesný překlad angl. termínu „Position, siege and fortress artillery.“
623.462.3	Hladinové protiponorkové střely.	Raketové střely země-moře.	nepřesný překlad angl. termínu“Surface-to-underwater missiles.“
623.46	Řízené střely a rakety.	Řízené raketové střely. (popř. Řízené střely. Rakety. (neřízené))	nepřesný překlad angl. termínu “Guided missiles.”
355.321	Lodstvo jako celek.	Flotila (určitá část	nepřesný překlad angl.

		námořnictva v určité oblasti).	termínu “The fleet as a whole.”; je třeba doplnit konkrétním příkladem, např. VI. flotila
355.322	Válečné námořnictvo.	Operační svaz.	nepřesný překlad angl. termínu “Naval fighting force.”
357	Jezdectvo. Motorizované jednotky.	Jezdectvo. Jízdní jednotky. Motorizované jednotky.	neúplný překlad angl. termínu “Cavalry. Mounted troops. Motorized troops.”
356.116	Motorizovaná pěchota.	Cyklistické jednotky. Motorizovaná pěchota.	neúplný překlad angl. termínu “Cyclist troops. Motorized infantry.”
356.35	Vojenské soudnictví. Vojenská bezpečnostní služba.	Vojenské soudnictví. Vojenská bezpečnostní služba. Vojenská policie.	neúplný překlad angl. termínu “Military justice and judicial service. Military security. Military police.”

Příloha 9: Tabulky s návrhy věcných autoritních termínů

Tabulka 1 (březen 2006)

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
karpatsko-dukelská operace, 1944	355.423.4(234.421.1)"1944"				MDT
označení jednotek	358.119		BT ozbrojené síly		dopracovat, propojit odkazy
maskování (vojenství)	623.77				nepřijímá se, kvalifikátor v závorce důležitý v univerzálním souboru
fiktivní dějiny	94-021.171		RT dějiny	imaginary history	
dějiny			RT fiktivní dějiny		RT
koloniální války	355.48:325		NT anglo-búrská válka, 1899-1902		Búrská válka do odkazu
anglo-búrská válka, 1899-1902			BT koloniální války		BT
lancknechti		knechti landsknechti			Akademický slovník cizích slov
řadová pěchota	356.111	bojová pěchota	NT Landsknechti NT Pikenýři NT Mušketýři	line infantry (Infantry of the line)	dopracovat pěchoty, připojit „párová hesla“ Pikenýři BT řadová pěchota, atd.
strategická situace (vojenství)	355.43-021.6		RT vojenská strategie		nové
vojenská strategie			RT strategická situace (vojenství)		RT
společenská situace	316.3-021.6	sociální situace	BT společnost		KS, provádíme rešerši, termín nutno specifikovat
každodenní život			RT společnost		BT
sociologie			RT společnost		RT
společnost			RT každodenní život		RT

			RT sociologie		
bojové operace		boje			O
obrana státu	355.45		RT obrana území		opr. MDT, RT
obrana území	355.422.2		RT obrana státu	defence of territory	nové
národnostní složení	323.11		BT národnosti		provádíme rešerši
letecké základny	358.4:625.717		BT vojenské základny RT vojenské letectvo	air bases	změna pořadí MDT, doplnění BT, RT
vojenské základny			NT letecké základny		NT
vojenské letectvo			RT letecké základny		RT
váleční zajatci	355.1-054.65				doplnění MDT
odminování	623.365		BT miny BT minová pole		ponecháme původní RT, respektujeme fasety: odminování=činnost; miny=nástroj; minová pole=výsledek „výrobek“
Waterloo, bitva, 1815	355.48(493)"1815"				opr. MDT
americká občanská válka, 1861-1865	355.48(73)"1861/1865"\$ \$cvojenství\$dmilitary science		NT Manassas 1., bitva, 1861 NT Manassas 2., bitva, 1862 NT Hampton Roads, bitva, 1862 NT Fredericksburg, bitva, 1862 NT Chancellorsville, bitva, 1862 NT Appomatox, bitva, 1865 NT Shiloh, bitva, 1862 NT Vicksburg, bitva, 1863 NT Fair Oaks, bitva, 1862 NT Chickamauga, bitva, 1863 NT Richmond, bitva, 1862		MDT, NT u bitev ponecháme notaci MDT 355.48
Shiloh, bitva, 1862	355.48(73)"1862"	bitva u Shilohu, 1862	BT americká občanská válka, 1861-1865	Shiloh, Battle of, 1862	nové
Vicksburg, bitva, 1863	355.48(73)"1863"	bitva u Vicksburgu, 1863	BT americká občanská válka, 1861-1865	Vicksburg, Battle of, 1863	nové

Fair Oaks, bitva, 1862	355.48(73)"1862"	bitva u Fair Oaks, 1862	BT americká občanská válka, 1861-1865	Fair Oaks, Battle of, 1862	nové
Chickamauga, bitva, 1863	355.48(73)"1863"	bitva u Chickamaugy, 1863	BT americká občanská válka, 1861-1865	Chickamauga, Battle of, 1863	nové
Hampton Roads, bitva, 1862	355.48(261.47)"1862"	bitva v Hampton Roads, 1862	BT americká občanská válka, 1861-1865	Hampton Roads, Battle of, 1862	nové
Manassas 1., bitva, 1861	355.48(73)"1861"	Bull Run 1., bitva, 1861 bitva u Bull Runu 1., 1861 bitva u Manassasu 1., 1861	BT americká občanská válka, 1861-1865	Manassas 1st, Battle of, 1861	nové
Manassas 2., bitva, 1862	355.48(73)"1862"	Bull Run 2., bitva, 1862 bitva u Bull Runu 2., 1862 bitva u Manassasu 2., 1862	BT americká občanská válka, 1861-1865	Manassas 2nd, Battle of, 1862	nové
Fredericksburg, bitva, 1862	355.48(73)"1862"	bitva u Fredericksburgu, 1862	BT americká občanská válka, 1861-1865	Fredericksburg, Battle of, 1862	nové
Chancellorsville, bitva, 1862	355.48(73)"1862"	bitva u Chancellorsvillu, 1862	BT americká občanská válka, 1861-1865	Chancellorsville, Battle of, 1862	nové
Appomatox, bitva, 1865	355.48(73)"1865"	bitva u Appomatoxu, 1865	BT americká občanská válka, 1861-1865	Appomatox, Battle of, 1865	nové
Richmond, bitva, 1862	355.48(73)"1862"	bitva u Richmondu, 1862 sedmidenní bitva, 1862	BT americká občanská válka, 1861-1865	Richmond, Battle of, 1862	nové
Ženevské konvence, 1949	341.3"1949"				opr. MDT
Teutoburský les, bitva, 9	355.48(363)"0009"	bitva v Teutoburském lese, 9			nové
dobyvatelé	355.484			conquerors	nové
anglická občanská válka, 1642-1648	355.48(410.1)"1642/1648"\$ \$cvojenství\$ \$dmilitary		NT Auldearn, bitva, 1645 NT Edgehill, bitva, 1642		MDT, NT

	science		NT Newbury 1., bitva, 1643 NT Marston Moor, bitva, 1644		
Puritánské čistky, 1649-1651	355.48:[272/273:274] (410)"1649/1651"		NT anglická občanská válka, 1642-1648		do KS, nepovažuje se za termín, provádíme rešerši
Auldearn, bitva, 1645	355.48(410.1)"1645"	bitva u Auldearnu, 1645	BT anglická občanská válka, 1642-1648	Auldearn, Battle of, 1645	nové
Edgehill, bitva, 1642	355.48(410.1)"1642"	bitva u Edgehillu, 1642	BT anglická občanská válka, 1642-1648	Edgehill, Battle of, 1642	nové
Newbury 1., bitva, 1643	355.48(410.1)"1643"	bitva u Newbury 1., 1643	BT anglická občanská válka, 1642-1648	Newbury 1st, Battle of, 1643	nové
Marston Moor, bitva, 1644	355.48(410.1)"1644"	bitva u Marston Mooru, 1644	BT anglická občanská válka, 1642-1648	Marston Moor, Battle of, 1644	nové
Pearl Harbor, útok, 1941	355.48(739.9)"1941"				opr. MDT
mezinárodní terorismus	327.8:323.28				opr. MDT
automatické kanony	623.421.2-027.43		BT kanony	automatic cannons	nové; automatické a poloautomatické kanony nelze zavést, nutno rozdělit
poloautomatické kanony	623.421.2-027.43		BT kanony	semiautomatic cannons	nové
kanony			NT automatické kanony NT poloautomatické kanony		NT
generální štáby	356.2		BT armáda	general staffs	nové
armáda			NT generální štáby		NT
repatrianti	314.151.3-054.75		RT emigranti RT repatriace	repatriates	nové
repatriace			RT repatrianti		RT
krajané	314.151-054.6/.7				z hlediska univerzálního slovníku vágní termín, nezavádíme, provádíme rešerši
uprchlíci			RT emigranti		RT
emigranti			RT repatrianti RT uprchlíci		RT

filozofické fakulty	378.096-029:1		BT vysoké školy	faculties of letters	nové
vysoké školy	378.4		NT filozofické fakulty		NT
politické události	32-021.143				do KS, provádíme rešerši
B-25 Mitchel		North American B-25 Mitchel			opr. záhlaví, O
Tupolev Tu-2	623.746.4	Tu-2	BT bombardovací letadla	Tupolev Tu-2	nové, zjednodušení MDT
bombardovací letadla			NT Tupolev Tu-2		NT
vojenské uniformy	355.141		BT uniformy		BT, opr. MDT
uniformy			NT vojenské uniformy		NT
jeruzalémští bratři			RT řádoví rytíři RT mečovní rytíři		záhlaví stanoveno podle příručky Vodičkově: Záhlaví pro náboženskou literaturu, navržené odkazy nemůžeme zavést, jde o korporativní záhlaví
řádoví rytíři			RT jeruzalémští bratři		RT
rytířské řeholní řády			NT mečovní rytíři		NT
rytířské světské řády					
mečovní rytíři	27-788.435	rytíři meče livonští rytíři	BT rytířské řeholní řády RT jeruzalémští bratři	knights of the swords	nové
templáři		templářští rytíři			O
dějiny fotografie			BT fotografie		BT
fotografie			NT dějiny fotografie		NT
vojenské insignie	355.145/.146				opr. MDT
opevnění	623.1/.3	fortifikace	BT vojenské stavby NT stálá opevnění NT polní opevnění RT obléhání		opr. MDT, O, BT, NT, RT
stálá opevnění	623.1		NT pevnostní linie NT pevnosti	permanent fortification	nové

			NT městská opevnění NT pobřežní opevnění RT opevněná sídla		
opevněná sídla			NT hrady NT tvrze		NT, RT
hrady			BT opevněná sídla		BT
tvrze			BT opevněná sídla		BT
pevnosti		vojenské pevnosti	BT stálá opevnění		BT
polní opevnění	623.2/.3		NT zátarasy NT zákopy	field fortification	nové
vojenské stavby			NT opevnění NT raketová síla NT protiletadlové kryty NT protiatomové kryty NT podzemní továrny NT vojenské tábory		NT
raketová síla	623.467.24		BT vojenské stavby	rocket silos	nové
podzemní továrny			BT vojenské stavby		BT
speciální jednotky (vojenství)					opr. záhlaví, přijímá se
vojenské tábory	355.716		BT vojenské stavby	military camps	nové
křížáci	27-763-788.435				opr. MDT
pevnostní linie	623.13		BT stálá opevnění NT Maginotova linie NT Gustavova linie NT Mannerheimova linie NT Metaxasova linie NT Atlantický val NT Hadriánův val NT Antoniův val NT Rupnikova linie	fortified lines	nové
Atlantický val	623.13(44+493)		BT pevnostní linie	Atlantic wall	nové
Antoniův val	623.13(410.5)		BT pevnostní linie	Antoine wall	nové
městská opevnění	725.96		BT stálá opevnění NT městské hradby NT městské brány	town fortification	nové

městské hradby			BT městská opevnění		BT
městské brány			BT městská opevnění		BT
pobřežní opevnění	623.817		BT stálá opevnění	coastal fortification	nové
zátarasy	623.24\$vojenství\$ \$dmilitary science		BT polní opevnění	barriers	BT
zákopy	623.24		BT polní opevnění	trenches	BT
lehká pěchota	356.113		BT specializovaná pěchota	light infantry	nové
specializovaná pěchota	356.113/.114+356.118/356.1 69		BT pěchota NT lehká pěchota	specialised infantry	pěchoty zpracovat celkově
šavle	623.444.2		BT sečné zbraně	sabres	nové
sečné zbraně			NT šavle		NT
Slavkov u Brna, bitva, 1805	355.48(437.3)"1805"	Austerlitz, bitva, 1805			MDT, O
holocaust, 1939-1945					opr. MDT, nepřijímá se, holocaust se netýká pouze Židů
vojenské plakáty	659.133.1:355		BT plakáty	military posters	nové, změna MDT
plakáty			NT vojenské plakáty		NT
pohraniční jednotky	355.457:355.318		BT specializované jednotky	frontier troops	zpracovat všechny specializované jednotky
napoleonské války, 1800-1815	355.48(4)"1800/1815"\$ \$vojenství\$dmilitary science		RT koaliční válka 1., 1792-1797		MDT, RT
koaliční válka 1., 1792-1797	355.48(4)"1792/1797"\$ \$vojenství\$dmilitary science		RT napoleonské války, 1800-1815 NT Toulon, bitva, 1793	war of the first coalition, 1792-1797	nové
Toulon, bitva, 1793	355.48(44)"1793"	bitva u Toulonu, 1793	BT koaliční válka 1., 1792-1797	Toulon, Battle of, 1793	nové
Akkon, bitva, 1291	355.48(394.5)"1291"	bitva u Akkonu, 1291	BT křížové výpravy	Acre, Battle of, 1291	nové
křížové výpravy		křížácké výpravy křížácké války	NT Akkon, bitva, 1291		O, NT
Arras, bitva, 1917	355.48(44)"1917"	bitva u Arrasu, 1917	BT světová válka 1., 1914-1918	Arras, Battle of, 1917	nové

světová válka 1., 1914-1918	355.48(100)"1914/1918"\$ \$cvojenství\$dmilitary science		NT Arras, bitva, 1917		MDT, NT
Khe Sanh, bitva, 1967-1968	355.48(597.3)"1967/1968"	bitva u Khe Sanhu, 1967-1968	BT vietnamská válka, 1961-1975	Khe Sanh, Battle of, 1967-1968	nové
vietnamská válka, 1961-1975	355.48(597)"1961/1975"\$ \$cvojenství\$dmilitary science		NT Khe Sanh, bitva, 1967-1968		MDT, NT
České květnové povstání, 1945	355.426(437.3)"1945"		BT světová válka, 2., 1939-1945		MDT, BT
světová válka, 2., 1939-1945			NT České květnové povstání, 1945 NT Slovenské národní povstání NT Bronze, výsadková operace, 1943 NT Varšavské povstání, 1944 NT Anzio, bitva, 1944 NT Falaise, bitva, 1944 NT Bastogne, bitva, 1944-1945 NT Kréta, bitva, 1941 NT Bodenplatte, letecká operace, 1945 NT Cobra, vojenská operace, 1944		NT
varšavské povstání, 1944	355.426(438)"1944"		BT světová válka 2., 1939-1945		MDT, BT
Anzio, bitva, 1944	355.48(450)"1944"	bitva u Anzia, 1944	BT světová válka 2., 1939-1945	Anzio, Battle of, 1944	nové
Falaise, bitva, 1944	355.48(44)"1944"	bitva u Falaise, 1944	BT světová válka 2., 1939-1945	Falaise, Battle of, 1944	nové
Bastogne, bitva, 1944-1945	355.48(493)"1944/1945"	bitva u Bastogne, 1944-1945	BT světová válka 2., 1939-1945 RT Ardeny, bitva, 1944-1945	Bastogne, Battle of, 1944-1945	nová
Ardeny, bitva, 1944-1945			RT Bastogne, bitva, 1944-		RT

			1945		
Kréta, bitva, 1941	355.48(495)"1941"	bitva o Krétu, 1941 operace Merkur	BT světová válka 2., 1939-1945	Crete, Battle of, 1941	nové
Bronze, výsadková operace, 1943	355.469.3(437.3)"1943"	operace Bronze, 1943	BT výsadkové operace BT světová válka, 2., 1939-1945	Bronze, airborne operation, 1943	nové
výsadkové operace			NT Bronze, výsadková operace, 1943		NT
Slovenské národní povstání	355.426(437.6)"1944"		BT světová válka, 2., 1939-1945		MDT, BT
Bodenplatte, letecká operace, 1945	355.489(4-15)"1945"		BT letecké operace BT světová válka, 2., 1939-1945		nové
letecké operace			NT Bodenplatte, letecká operace, 1945 RT letecké bitvy		NT, RT
letecké bitvy	355.469.1		RT letecké operace		RT
námořní bitvy			RT námořní operace		RT
námořní operace			RT námořní bitvy		RT
Cobra, vojenská operace, 1944	355.48(44)"1944"	operace Kobra, 1944 operace Cobra, 1944	BT světová válka, 2., 1939-1945 RT Normandie, invaze, 1944	Cobra, operation, 1944	nové
Normandie, invaze, 1944			RT Cobra, vojenská operace, 1944		RT
Boyne, bitva, 1690	355.48(417)"1690"	bitva u řeky Boyne, 1690	RT Slavná revoluce, 1688-1689	Boyne, Battle of, 1690	nové
Slavná revoluce, 1688-1689	94(410.1)"1688/1689"	anglická revoluce, 1688-1689	RT Boyne, bitva, 1690	Glorious revolution, 1688-1689	nové
obrněná vozidla		obrněná technika			O
zpravodajské služby	355.40	rozvědka kontrarozvědka	NT civilní rozvědka NT civilní kontrarozvědka NT vojenská rozvědka NT vojenská kontrarozvědka RT agenti RT agentky		oprava z RT na NT u vojenské rozvědky, NT, RT, O

civilní rozvědka	355.404.51:351.74		BT zpravodajské služby BT tajné služby RT civilní kontrarozvědka	civil intelligence	nové
civilní kontrarozvědka	355.404.52:351.74		BT zpravodajské služby BT tajné služby RT civilní rozvědka	civil counterintelligence	nové
vojenská rozvědka	355.404.51:355.1		BT zpravodajské služby RT vojenská kontrarozvědka	military intelligence	nové máme zavedené, oprava z RT na BT u zpravodajských služeb, změna AE
vojenská kontrarozvědka	355.404.52:355.1		BT zpravodajské služby RT vojenská rozvědka	military counterintelligence	nové
agenti			RT zpravodajské služby		RT
agentky			RT zpravodajské služby		RT
tajné služby			NT civilní rozvědka NT civilní kontrarozvědka		NT
živnostenské strany	329.63:334.722	strany podnikatelů strany živnostníků	BT politické strany RT živnostníci	entrepreneurial parties	nová
nezávislé strany a hnutí	329-027.575		BT politické strany	independent political parties and movements	provádíme rešerši
živnostníci			RT živnostenské strany		RT
politické strany			NT živnostenské strany		NT

Tabulka 2 (květen 2006)

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
jezdectvo			NT arkebuzíři NT karabiníci NT kyrysníci NT jízdní lučištníci		NT
karabiníci	357.1: 623.442.1		BT jezdectvo	carabiniers	nové
kyrysníci	357.1:623.445.1		BT jezdectvo	cuirassiers	nové
arkebuzíři	357.1:623.441	arkebuzníci	BT jezdectvo	arquebusiers	nové
jízdní lučištníci	357.1:623.446.4	jízdní lukostřelci	BT jezdectvo	mounted archers	nové
Sturmgruppen	358.422	Rammjäger	BT stíhací jednotky		nové
stíhací jednotky			NT Sturmgruppen		NT
Rytířský kříž	355.134		BT vojenské řády a vyznamenání	Knight's Cross	nové
vojenské řády a vyznamenání			NT Rytířský kříž		NT
zbraně			NT protitankové zbraně NT pěchotní zbraně NT vrhací zbraně NT letecké zbraně		NT
protitankové zbraně	623.412.2		BT zbraně NT protitanková děla	anti-tank weapons	nové
protitanková děla			BT protitankové zbraně		BT
pěchotní zbraně	623.4:356.11		BT zbraně	infantry weapons	nové
vrhací zbraně	623.446.5	metací zbraně	BT zbraně	throwing weapons	nové
zbrojíři	739.7.07		RT chladné zbraně RT zbrojářské značky	armourers	nové
chladné zbraně			RT zbrojíři RT zbrojářské značky		RT
zbrojářské značky	739.7:003.312		RT chladné zbraně RT zbrojíři	armourer signs	nové
arbalety	623.446.8		BT střelné zbraně	arbalete	nové
střelné zbraně			NT arbalety		NT

letecké zbraně	623.418.4		BT zbraně NT letecké kulometry NT letecké kanony	aircraft weapons	nové
letecké kulometry	623.418.4:623.442.4		BT kulometry BT letecké zbraně	aircraft machineguns	nové
kulometry			NT letecké kulometry		NT
letecké kanony	623.418.4:623.422.5		BT kanony BT letecké zbraně	aircraft cannon	nové
kanony			NT letecké kanony		NT
muškety	623.441		BT ruční palné zbraně	muskets	nové
ruční palné zbraně			NT muškety		NT
generální štáb	356.2	genštáb	BT armáda RT generálové RT důstojníci	headquarters	nové
armáda			NT generální štáb RT vojenské přehlídky RT letecké přehlídky NT vojenské školy NT vojenská policie		NT, RT
vojenská policie			BT armáda		BT
generálové			RT generální štáb		RT
důstojníci			RT generální štáb		RT
obléhání			BT vojenská taktika		BT
vojenská taktika			NT obléhání NT vylodění		NT
obojživelné operace	355.463		BT vojenské operace RT vylodění	amphibious operations	nové
vojenské operace			NT obojživelné operace		
vylodění	355.463		BT vojenská taktika RT obojživelné operace		nové
perské války	355.48(5)"0200/0650"			persian wars	nové
odminování	623.958\$\$cv moři\$\$din sea				MDT
ženijní vojsko			NT miněři NT sapěři		

miněři	358.232		BT ženíjní vojsko	miners	nové
sapěři	358.232		BT ženíjní vojsko	sappers	nové
stíhací letci		stíhací esa			O
vojenské letectvo			NT vojenské dopravní letectvo NT vojenští letci RT vojenská letiště		NT, RT
vojenské dopravní letectvo	358.4	letecké transportní jednotky	BT vojenské letectvo	transport airforces	nové
vojenská dopravní letadla			NT Douglas C-47 Skytrain		NT
Douglas C-47 Skytrain	623.746.5		BT vojenská dopravní letadla		nová
stíhací letadla			NT Sopwith Pup NT noční stíhací letadla NT námořní stíhací letadla NT stíhací bombardéry NT přepadová stíhací letadla		NT
Sopwith Pup	623.746.3		BT stíhací letadla	Sopwith Pup	nové
noční stíhací letadla	623.746.3"345"		BT stíhací letadla NT Northrop P-61 Black Widow NT Bristol Blenheim NT Heinkel He 219 Uhu NT Junkers Ju 88	night fighter aircraft	nové
námořní letadla			NT námořní stíhací letadla NT námořní bombardovací letadla NT námořní vrtulníky		NT
námořní stíhací letadla	623.746.3:355.32		BT stíhací letadla BT námořní letadla NT Hawker Sea Hawk NT Fairey Fulmar NT Mitsubishi A6M Reisen NT F-14 Tomcat NT Suchoj Su-27 Flanker	naval fighter aircraft	nové
Suchoj Su-27 Flanker	623.746.3	Su-27 Flanker Flanker	BT námořní stíhací letadla	Sukhoi Su-27 Flanker	nové
letadla			NT cvičná letadla NT samokřídla RT označování letadel		NT

cvičná letadla	623.746.7	školní letadla	BT letadla NT Avia CS-199 NT Bücker Bü 131 Jungmann NT Dornier Alpha jet	trainer aircraft	nové
Avia CS-199			BT cvičná letadla		BT
Northrop P-61 Black Widow		Black Widow P-61 Black Widow	BT noční stíhací letadla		O, BT
vojenská letadla			NT bojová letadla NT letouny pro radioelektronický boj NT cisternová letadla		NT
bojová letadla	623.746.3/.4	bitevní letadla	BT vojenská letadla RT bojové vrtulníky NT Iljušin Il-2 Šturmovik NT Iljušin Il-10 NT Douglas A-1 Skyraider NT Fairchild Republic A-10A Thunderbolt II NT McDonnell Douglas A-4 Skyhawk	attack planes	nové
Suchoj Su-25		Suchoj Su-25 Frogfoot Frogfoot			O
stíhací bombardéry	623.746.34		BT stíhací letadla BT bombardovací letadla	fighter-bombers	nové
bombardovací letadla			NT stíhací bombardéry NT střemhlavá bombardovací letadla NT námořní bombardovací letadla		NT
Fairey Fulmar		Fulmar	BT námořní stíhací letadla		oprava BT
průzkumná letadla			NT Fairchild A-10 Thunderbolt II NT Focke-Wulf Fw 189 NT Martin B-57 Canberra		NT
Fairchild A-10 Thunderbolt II		Warthog	BT průzkumná letadla		O, BT
Focke-Wulf Fw 189	623.746.2/.3	Fw 189	BT průzkumná letadla		MDT, O, BT
F-14 Tomcat			BT námořní stíhací letadla		opr. BT
námořní vrtulníky	629.735.45:355.32	námořní helikoptéry	BT námořní letadla	naval helicopters	nové

			BT vojenské vrtulníky NT SH-3H Sea King		
střemhlavá bombardovací letadla	623.746.43		BT bombardovací letadla RT Junkers Ju 87 Stuka RT Douglas SBD Dauntless	dive-bombers	nové
ultralehká letadla	629.735-026.54				opr. MDT
letadla lehčí než vzduch			NT balony		NT
balony	629.733.3		BT letadla lehčí než vzduch RT balonové létání	balloons	nové
balonové létání			RT balony		RT
letouny pro radioelektronický boj	623.746:623.762	letadla REB letadla radioelektronického boje	BT vojenská letadla	radioelectronic warfare aircraft	nové
cisternová letadla	623.746.8	tankovací letadla	BT vojenská letadla	tanker aircraft	nové
McDonnell Douglas AH-64 Apache	623.746.17	AH-64 Apache	BT vojenské vrtulníky		nové
označování letadel	629.73.066.8		RT letadla	aircraft markings	nové
vojenští letci			BT vojenské letectvo		BT
raketová letadla	623.74:629.7.036		BT vojenská letadla	rocket aircraft	nové
bojové vrtulníky	623.746.17	bitevní vrtulníky	BT vojenské vrtulníky RT bojová letadla NT Mil Mi-24 Hind NT McDonnell Douglas AH-64 Apache	attack helicopters	nové
vojenské vrtulníky			NT bojové vrtulníky NT námořní vrtulníky NT Bell H-13 Sioux NT McDonnell Douglas AH-64 Apache	military helicopters	NT, AE
Republic P-47 Thunderbolt		Thunderbolt P-47 Thunderbolt			O
Focke-Wulf Fw 190		Fw 190			O
Focke-Wulf Ta 152	623.746.3	Ta 152	BT stíhací letadla		nové
Aero A-11	623.74		BT vojenská letadla		nové

Kawanishi N1K1 Kyofu	623.746.3	Kyofu N1K1 Kyofu	BT stíhací letadla BT námořní letadla RT Kawanishi N1K1 Shiden		nové
Kawanishi N1K1 Shiden	623.746.3	Shiden N1K1 Shiden	BT stíhací letadla BT námořní bombardovací letadla RT Kawanishi N1K1 Kyofu		nové
námořní bombardovací letadla	623.746.4:355.32		BT bombardovací letadla BT námořní letadla NT Kawanishi N1K1 Shiden NT Fairey Swordfish NT Grumman TBF Avenger	naval bombers	nové
Brewster F2A Buffalo	623.746.3	F2A Buffalo Buffalo	BT stíhací letadla		nové
Fairey Swordfish	623.746.4		BT námořní bombardovací letadla		nové
Arado Ar 234 Blitz	623.746.4	Blitz (letadlo) Ar 234 Blitz	BT bombardovací letadla		nové
Petljakov Pe-2	623.746.4		BT bombardovací letadla		nové
Bristol Blenheim	623.746.4		BT bombardovací letadla BT noční stíhací letadla		nové
Heinkel He 219 Uhu	623.746.3	Uhu (letadlo) He 219 Uhu	BT noční stíhací letadla		nové
Supermarine Seafire	623.74		BT stíhací letadla RT Supermarine Spitfire		nové
Bücker Bü 131 Jungmann	623.746.7	Jungmann Bü 131 Jungmann	BT cvičná letadla		nové
Junkers Ju 88	623.746.4		BT noční stíhací letadla BT bombardovací letadla	Junkers Ju 88	nové
Seversky P-35	623.746.3	P-35	BT stíhací letadla		nové
Boeing P-26 Peashooter	623.746.3	Peashooter P-26 Peashooter	BT stíhací letadla		nové
North American A/RA-5 Vigilante	623.746.4	Vigilante A/RA-5 Vigilante	BT bombardovací letadla		nové
Bell H-13 Sioux	623.746.17	H-13 Sioux Sioux (vrtulník)	BT vojenské vrtulníky	Bell H-13 Sioux	nové
Martin B-57 Canberra	623.746.4	B-57 Canberra Canberra (letadlo)	BT bombardovací letadla BT průzkumná letadla	Martin B-57 Canberra	nové

Panavia Tornado	623.746.3/.4	Tornado (letadlo)	BT bojová letadla	Panavia Tornado	nové
přepadová stíhací letadla	623.746.35		BT stíhací letadla	fighter-interceptors	nové
Dornier Alpha jet	623.746.7	Alpha jet TA-501 Alpha jet Dassault TA-501 Alpha jet Berguet TA-501 Alpha jet	BT cvičná letadla	Dornier Alpha jet	nové
letecké modelářství				aeromodelling	AE
Saab 29 Tunnan	623.746.3	Tunnan	BT stíhací letadla		nové
MiG-23			BT stíhací bombardéry		nové
MiG-31	623.746.3		BT stíhací letadla		nové
Junkers G 38	629.734/.735		RT Mitsubishi KI-20 BT dopravní letadla	Junkers G38	nové
Mitsubishi KI-20	623.743.4		RT Junkers G 38 BT bombardovací letadla	Mitsubishi KI-20	nové
Ryan FR-1 Fireball	623.746.3(=1:73)	Fireball FR-1 Fireball	BT stíhací letadla	Ryan FR-1 Fireball	nové
samokřídla	629.7.025.14	létající křídla bezocasé letouny	BT letadla	taillessplanes	nové
vzduchoplavba			RT letectví		RT
letiště			RT letecká doprava NT vojenská letiště		NT, RT
letecká doprava			RT letiště		RT
vojenská letiště	358.4:656.71		BT letiště RT vojenské letectvo	military airports	nové
letecké kluby	629.7:061.2		RT letectví BT kluby	aviation clubs	nové
kluby			NT letecké kluby		NT
letecký výcvik	355.542.5\$\$cvojenství\$ \$dmilitary science		BT letectví	flight training	nové
letectví			NT letecký výcvik NT letecká akrobacie RT letecké kluby RT vzduchoplavba		NT, RT

			RT bezpečnost létání		
letecká akrobacie	656.052.59		BT letectví RT letecké přehlídky	aerobatics	nové
letecké přehlídky	355.16:623.74\$ \$cvojenství\$dmilitary		RT vojenské přehlídky RT letecká akrobacie RT armáda	air shows	nové
vojenské přehlídky	355.16		RT armáda RT letecké přehlídky	military parades	nové
oděvy			NT uniformy NT vojenské oděvy		NT
uniformy			BT oděvy		BT
vojenské oděvy	355.665	vojenské oblečení vojenské ošacení	BT oděvy BT vojenská výstroj RT vojenské uniformy	military clothing	nové
vojenské uniformy			RT vojenské oděvy		RT
samohybná děla			NT PzH M109		NT
PzH M109	623.421.3:623.438.4(=1 :73)	Panzerhaubitze M109 M109	BT samohybná děla BT houfnice	PzH M109	nové
houfnice			NT PzH M109		NT
těžké dělostřelectvo	358.115		BT dělostřelectvo	heavy artillery	nové
protitankové dělostřelectvo	358.116		BT dělostřelectvo	anti-tank artillery	nové
dělostřelectvo			NT protitankové dělostřelectvo NT těžké dělostřelectvo		NT
bonapartismus	321.64(44)"1804/1873"	bonapartizmus	BT autoritativní režimy	bonapartism	nové
caesarismus	321.18(37)	caesarizmus césarizmus	BT autoritativní režimy	caesarism	nové
autoritativní režimy			NT bonapartismus NT caesarismus		
Bílá hora, bitva, 1620	355.48(437.311)"1620"				opr. MDT
prusko-francouzská válka, 1870-1871	355.48(431+44)"1870/1 871"\$cvojenství\$ \$dmilitary science		NT Sedan, bitva, 1870 NT Beaumont, bitva, 1870 NT Gravelotte, bitva, 1870 NT Spicheren, bitva, 1870		MDT, NT

			NT Wissembourg, bitva, 1870 NT Beaune-la-Rolande, bitva, 1870 NT Beaugency, bitva, 1870 NT Loigny, bitva, 1870 NT Coulmiers, bitva, 1870 NT Châteaudun, bitva, 1870 NT Orléans, bitva, 1870 NT Héricourt, bitva, 1871 NT Le Mans, bitva, 1871		
Sedan, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Sedanu, 1870 bitva o Sedan, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Sedan, Battle of, 1870	nové
Beaumont, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Beaumontu, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Beaumont, Battle of, 1870	nové
Gravelotte, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Gravelotte, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Gravelotte, Battle of, 1870	nové
Spicheren, bitva, 1870	355.48(431)"1870"	bitva u Spicherenu, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Spicheren, Battle of, 1870	nové
Wissembourg, bitva, 1870	355.48(431)"1870"	bitva u Wissembourgu, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Wissembourg, Battle of, 1870	nové
Beaune-la-Rolande, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Beaune-la-Rolandu, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Beaune-la-Rolande, Battle of, 1870	nové
Héricourt, bitva, 1871	355.48(44)"1871"	bitva u Héricourtu, 1871	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Héricourt, Battle of, 1871	nové
Le Mans, bitva, 1871	355.48(44)"1871"	bitva u Le Mansu, 1871	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Le Mans, Battle of, 1871	nové
Beaugency, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Beaugency, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Beaugency, Battle of, 1870	nové
Loigny, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Loigny, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Loigny, Battle of, 1870	nové
Coulmiers, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Coulmiersu, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Coulmiers, Battle of, 1870	nové
Châteaudun, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Châteaudunu, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Châteaudun, Battle of, 1870	nové
Orléans, bitva, 1870	355.48(44)"1870"	bitva u Orléansu, 1870	BT prusko-francouzská válka, 1870-1871	Orléans, Battle of, 1870	nové
váleční hrdinové	[355.01:179.6]-051		RT vojáci	war heroes	nové

vojáci			RT váleční hrdinové		RT
M3 Lee/Grant	623.438.324		BT tanky		nové
tanky			NT M3 Lee/Grant		NT
námořní signalizace	627.72	námořní signály	RT námořní doprava RT signály NT světelná signalizace NT vlajková signalizace	nautical signals	nové
světelná signalizace	627.725.5\$\$cnámořní doprava\$\$dmaritime transport	světelné signály	BT námořní signalizace	light signals	nové
vlajková signalizace	627.724\$\$cnámořní doprava\$\$dmaritime transport	vlajkové signály	BT námořní signalizace	flag signals	nové
signály			RT námořní signalizace		RT
Rifská válka, 1925-1927	355.48(64)"1925/1927"	válka o Rif, 1925-1927	NT koloniální války	Rif war, 1925-1927	nové
ministerstva obrany	354.61		BT ministerstva RT ministři obrany	ministry of defence	nové
ministři obrany	354.61-051		BT ministři RT ministerstva obrany	ministers of defence	RT, RT
ministři			NT ministři obrany		NT
ministerstva			NT ministerstva obrany		NT
Guadalcanal, bitva, 1942-1943	355.48(935)"1942/1943"				opr. MDT
minonosky	623.829			minelayers	nové uvést zdroj BT
bitevní křižníky	623.821.3		BT křižníky	battle-cruisers	nové uvést zdroj BT
fregaty	623.823.6			frigates	nové uvést zdroj BT
korvety	623.823.2			corvettes	nové uvést zdroj BT
minolovky	623.829.3			minesweepers	nové uvést zdroj BT
šalupy	623.824			sloops	nové uvést zdroj BT
obchodní loďstvo	656.612		RT námořní doprava RT námořní obchod RT obchodní lodě	merchant fleet	nové
námořní obchod			RT obchodní loďstvo		RT
námořní doprava			RT obchodní loďstvo		RT

			RT námořní signalizace		
obchodní loď			RT obchodní loďstvo		RT
traulery	629.562.2		BT rybářské lodě	trawlers	nové
logry	629.562.6		BT rybářské lodě	drifters	nové
velrybářské lodě	629.562.7		BT rybářské lodě	whalers	nové
rybářské lodě	629.562		NT traulery NT logry NT velrybářské lodě BT lodě	fishery vessels	nové
pobřežní stráž	355.353.5\$\$cvojenství\$ \$dmilitary 351.749.2\$\$cpolicie\$ \$dpolice	pobřežní hlídka pobřežní obrana	BT vojenské námořnictvo	coast guard	nové
vojenské námořnictvo			NT pobřežní stráž		NT
školy			NT vojenské školy		NT
vojenské školy			BT armáda BT školy		BT
Pouštní štít, operace, 1990-1991	355.48(567+536.8)"1990/1991"	operace Pouštní štít, 1990-1991	BT irácko-kuvajtská krize, 1990-1991	Operation Desert Shield, 1990-1991	nové
válka v Perském zálivu, 1991	355.48(5-15)"1991"\$ \$cvojenství\$\$dmilitary science	Pouštní bouře, operace, 1991 operace Pouštní bouře, 1991			MDT, O
konžská krize, 1960-1965	327.5+355.426(672.4)"1960/1965"		BT občanské války	Congo crisis, 1960-1965	nové
občanské války			NT konžská krize, 1960-1965		NT
kapesní bitevní lodě	623.821.4			pocket-battleships	nové
stíhací lodě	623.822			pursuit vessels	nové
torpédové čluny	623.825:623.946	torpédovky		torpedo-boats	nové
pobřežní čluny	623.825			coastal-boats	nové
dělové čluny	623.824			gunboats	nové
raketové čluny	623.825:623.463			rocket boats	nové
stíhače ponorek	623.823.3			submarine-chasers	nové
výsadkové lodě	623.828.2	desantní lodě		landing craft	nové
obojživelná plavidla	623.828.2			amphibious craft	nové

nemocniční lodě	623.828.6			hospital ships	nové
cvičné lodě	623.828.7			training ships	nové
opravářské lodě	623.828.8			repair ships	nové
ponorky			NT miniponorky		NT
miniponorky	623.827.6	trpasličí ponorky	BT ponorky	midget submarines	nové
vojenská doprava a přeprava			NT vojenská letecká doprava		NT
vojenská letecká doprava	355.691.4	vojenský letecký transport	BT vojenská doprava a přeprava RT vojenské dopravní letectvo	military air transport	nové
bezpečnost létání	629.7.067	bezpečnost letu letová bezpečnost letecká bezpečnost	RT létání RT letectví RT letecká technika	air safety	nové
létání			RT bezpečnost létání		RT
letecká technika			RT bezpečnost létání		RT
jezdecká výstroj	355.66:357.1\$ \$cvojenství\$ \$dmilitary 798.022\$ \$csport\$ \$dsport		RT jezdecktvo RT jezdeckví	horsemanship equipment	MDT, RT, AE
hospodářské poměry		ekonomická situace hospodářská situace			O
hospodářské plánování		ekonomické plánování			O
uranové doly			RT ložiska uranu		RT
ložiska uranu		uranová ložiska	RT uranové doly		O, RT
Postupimská dohoda, 1945	341.382"1945"	Postupim, dohoda, 1945	BT mírové smlouvy		MDT, O, BT
mírové smlouvy			NT Postupimská dohoda, 1945		NT
vnitřní politika	323		BT politika		MDT, BT
politika			NT vnitřní politika		NT
třicetiletá válka, 1618-1648	355.48(4)"1618/1648"\$ \$cvojenství		NT Breitenfeld, bitva 1., 1631 NT Breitenfeld, bitva 2., 1642 NT Nördlingen, bitva, 1634 NT Jankov, bitva, 1645 NT Vídeň, obléhání, 1619 NT Wittstock, bitva, 1636		MDT, NT

			NT Brno, obléhání, 1645 NT Stínava, bitva, 1633 NT Dessau, bitva, 1626		
Breitenfeld, bitva, 1631	355.48(430)"1631"	bitva u Breitenfeldu, 1631	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Breitenfeld, Battle of, 1631	nové
Breitenfeld, bitva, 1642	355.48(430)"1642"	bitva u Breitenfeldu, 1642	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Breitenfeld, Battle of, 1642	nové
Nördlingen, bitva, 1634	355.48(430)"1634"	bitva u Nördlingenu, 1634	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Nördlingen, Battle of, 1634	nové
Stínava, bitva, 1633	355.48(437.33+438)"1633"	bitva u Stínavy, 1633	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Stínava, Battle of, 1633	nové
Jankov, bitva, 1645	355.48(437.3)"1645"	bitva u Jankova, 1645	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Jankov, Battle of, 1645	nové
Vídeň, obléhání, 1619	355.44(436.1)"1619"	obléhání Vídně, 1619	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Wien, siege, 1619	nové
Wittstock, bitva, 1636	355.48(430)"1636"	bitva u Wittstocku, 1636	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Wittstock, Battle of, 1636	nové
Brno, obléhání, 1645	355.44(437.322)"1619"	obléhání Brna, 1645	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Brno, siege, 1645	nové
Dessau, bitva, 1626	355.48(430)"1626"	bitva u Dessau, 1626 Desava, bitva, 1626 bitva u Desavy, 1626	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Dessau, Battle of, 1626	nové
Praha, obléhání, 1757	355.44(437.311)"1757"	obléhání Prahy, 1757	BT sedmiletá válka, 1756-1763	Prague, siege, 1757	nové
Auerstedt, bitva, 1806	355.48(430)"1806"		RT Jena, bitva, 1806		MDT, RT
Jena, bitva, 1806	355.48(430)"1806"		RT Auerstedt, bitva, 1806		MDT, RT
popravy			RT trest smrti		RT
trest smrti			RT popravy		RT
puškařství	623.442		RT puškaři RT pušky BT řemesla		nové
puškaři			RT puškařství		RT
pušky			RT puškařství		RT
řemesla			NT puškařství		NT
Scharnhorst	623.821.2(=1:430)		BT bitevní lodě RT Gneisenau		nové korporace
bitevní lodě	623.821.2		NT Scharnhorst		doplnění NT nelze

			NT Gneisenau		
Gneisenau	623.821.2(=1:430)		BT bitevní loď RT Scharnhorst		nové korporace
taktika boje proti tankům	355.42:623.412	protitanková taktika	BT vojenská taktika	anti-tank tactic	nové příliš úzký termín
taktika boje pěchoty	356.11:355.42	pěchotní taktika	BT vojenská taktika	infantry tactic	nové příliš úzký termín
letecká taktika	355.469		BT vojenská taktika NT letecká námořní taktika	air tactic	nové příliš úzký termín
letecká námořní taktika	355.469:355.461		BT letecká taktika	air naval tactic	nové příliš úzký termín
taktika boje jízdy	357.1:355.42		BT vojenská taktika	cavalry tactic	nové příliš úzký termín
civilní obrana	355.58		NT maskování (vojenství)		zrušit NT nezavedeno
konec války	341.38	ukončení války osvobození území poválečné období	RT války RT poválečná obnova	end of war	nové nezavedeno
Marshallův plán, 1947	339.96(=1:73)(4-11-191.2)"1947"				oprava MDT nezavedeno
říjnová revoluce, 1917	323.272(470+571)"1917"				oprava a doplnění MDT nezavedeno
zajatecké tábory	355.716:341.341				oprava MDT nezavedeno
deltaplány	629.735.3:533.693-023.43		BT letadla	deltaplanes	nové nejednoznačné, specifikovat
jaderné ponorky					doplnění již zavedeno
dopravní lodě	623.828.5			transport ships	nové nezavedeno
říční bojové čluny	623.829.8		BT malé bojové lodě	river gunboats	nové nezavedeno
hlídkové a průzkumné čluny	623.826		BT malé bojové lodě	small patrol and reconnaissance vessels	nové nezavedeno
torpédoborce	623.823.1		BT doprovodné lodě	destroyers	oprava BT nezavedeno
kladeče sítí	623.829		BT pomocné bojové lodě	net layers	nové nezavedeno
služební předpisy					nové nezavedeno, příliš široký termín, neomezený pouze na vojenství
válečné a pomocné lodě	623.82	vojenské a pomocné lodě	NT velké bojové lodě NT doprovodné lodě NT pomocné bojové lodě	combat craft and auxiliary vessels	nové (v MDT jako „vojenské a pomocné lodě“, viz návrh na

			NT malé bojové lodě NT další pomocné lodě NT ponorky		změnu) není termín
velké bojové lodě	623.821/.822		NT bitevní lodě NT křižníky NT letadlové lodě NT kapesní bitevní lodě	capital ships	nové nezavedeno
doprovodné lodě	623.823		NT torpédoborce NT korvety NT fregaty NT stíhače ponorek	escort ships	nové nezavedeno
pomocné bojové lodě	623.824+623.829		NT minolovky NT minonosky NT kladeče sítí NT ozbrojené rybářské lodě NT šalupy	auxiliary fighting vessels	nové nezavedeno
malé bojové lodě	623.825/.826		NT minolovky NT minonosky NT torpédové čluny NT pobřežní čluny NT dělové čluny NT raketové čluny NT říční bojové čluny NT hlídkové a průzkumné čluny	small fighting ships and boats	nové nezavedeno
ozbrojené rybářské lodě	629.562:355.32	militarizované rybářské lodě mobilizované rybářské lodě	BT pomocné bojové lodě NT traulery NT logry NT velrybářské lodě	armed fishery vessels	nové nezavedeno
pomocné lodě	623.828		BT válečné a pomocné lodě NT výsadkové lodě NT obojživelná transportní plavidla NT dopravní lodě NT nemocniční lodě NT cvičné lodě NT opravářské a údržbářské lodě	auxiliary vessels	nové nezavedeno
bitevní lodě	623.821.2		BT velké bojové lodě	battleships	oprava BT nezavedeno

křižníky	623.822.3		BT velké bojové lodě	cruisers	oprava BT nezavedeno
bitevní křižníky	623.821.3		BT velké bojové lodě	battle-cruisers	nové nezavedeno
letadlové lodě	623.822.7		BT velké bojové lodě RT námořní letadla	aircraft-carriers	oprava BT nezavedeno
Aero A-204					nové již zavedeno
války postkonfrontačního období	355.483(100)"1989/..."		NT irácko-kuvajtská krize, 1990-1991 NT rusko-čečenská válka, 1994-1996 NT rusko-čečenská válka, 1999- NT válka v Afghánistánu, 2001- NT jugoslávská krize, 1991- NT irácká válka, 2003- BT války	postconfrontation wars	nové nezavedeno
blitzkrieg	355.48(4)"1939/1941"	blesková válka	BT světová válka 2., 1939-1945		nové dořešit, je 1 doktrína, nelze ztotožňovat pouze s 2. sv. válkou
letectvo námořní pěchoty	355.354:355.353.4		BT námořní pěchota	Marine corps air force	nové příliš úzký termín, specifikovat použití
Bell P-39 Airacobra		P-39 Airacobra Airacobra	BT stíhací letadla		opr. záhlaví provedena
Grumman TBF Avenger		Grumman TBM Avenger TBF Avenger TBM Avenger Avenger	BT námořní bombardovací letadla		opr. záhlaví provedena
Junkers Ju 87 Stuka		Ju 87 Stuka Stuka	BT střemhlavá bombardovací letadla		opr. záhlaví provedena
V-1	623.419		BT raketové zbraně	V-1 (flying bomb)	nové obecný kvalifikátor – závorkový výklad?
Mi-24 Hind		Hind	BT bojové vrtulníky		opr. záhlaví provedena
vojenské jednotky	355.31		BT ozbrojené síly	military units	nové specifikace použití termínu?
anglická občanská válka, 1642-1648					oprava již zavedeno

povstání	355.426	vzpoury	RT povstalci	rebellion	nové příliš široký termín
povstalci	355.426-051	vzbouřenci	RT povstání	rebels	nové příliš široký termín
Sovětský svaz. Gosudarstvennoje politickéhoje upravlenije		Sovětský svaz. GPU			KORP. Oprava Dr. Bartl
Sovětský svaz. Objedinennoje gosudarstvennoje politickéhoje upravlenije		Sovětský svaz. OGPU			KORP. Nové Dr. Bartl
pásová vozidla	621.86.033				doplnění MDT neprovedeno
konstrukce vozidel			RT pneumatiky		zrušit RT provedeno
proudová letadla	629.735:621.45				oprava MDT neprovedena, je správně v NKC
letecké nehody	656.7:656.082				oprava MDT neprovedena, je správně v NKC
letecká doprava				air transport transport by air	oprava ENG neprovedena
konstrukce letadel					oprava MDT neprovedena, je správně v NKC
McDonnell F-15 Eagle	623.746.3(=1:73)	F-15 Eagle	BT stíhací letadla		opr. záhlaví provedena
záchranné práce					doplnění RT – neexistuje v bázi NKC
zbrojní průmysl				armament industry	oprava eng. neprovedena
archetypy (psychologie)					zrušit RT neprovedeno
předsedové vlád					oprava (předsedové vlády)
Boeing B-17 Flying Fortress		Boeing PB-1 Flying Fortress	BT bombardovací letadla		opr. záhlaví provedena

		B-17 Flying Fortress PB-1 Flying Fortress Flying Fortress Létající pevnost			
Boeing Superfortress B-29	623.746.4(=1:73)	Superfortress B-29 Superfortress	BT bombardovací letadla		opr. záhlaví provedena
Boeing Stratofortress B-52	623.746.4(=1:73)	Stratofortress B-52 Stratofortress	BT bombardovací letadla		opr. záhlaví provedena
North American Mitchell B-25	623.746.4(=1:73)	Mitchell B-25 Mitchell	BT bombardovací letadla		opr. záhlaví provedena
Consolidated Liberator B-24	623.746.4(=1:73)	Boeing PB-44 Liberator PB-44 Liberator Liberator B-24 Liberator	BT bombardovací letadla		opr. záhlaví provedena
SH-3H Sea King	629.735.45:355.32(=1:73)	Sea King	BT námořní vrtulníky		opr. záhlaví provedena
Marcel Bloch MB 152	623.746.3	MB 152	BT stíhací letadla		opr. záhlaví provedena
Mig			BT stíhací letadla		Termín Mig (letadla) ponechán
Mitsubishi A6M Reisen	623.746.3:355.32(=1:520)	Zero Mitsubishi A6M Zero	BT námořní stíhací letadla		opr. záhlaví provedena
Hawker Sea Hawk	623.746.3:355.32(=1:73)	Sea Hawk	BT námořní stíhací letadla		opr. záhlaví provedena
Polikarpov Kukuruznik Po-2	623.746.2(=1:47+=1:57)	Polikarpov U-2 Kukuruznik U-2 Kukuruznik Po-2 Kukuruznik Kukuruznik	BT průzkumná letadla BT bombardovací letadla BT dopravní letadla		opr. záhlaví provedena
Supermarine Spitfire		Spitfire	BT stíhací letadla RT Supermarine Seafire		opr. záhlaví provedena
Lockheed P-38 Lightning		Lightning P-38 Lightning	BT stíhací letadla		opr. záhlaví provedena
Suchoj			BT stíhací letadla		Termín Suchoj (letadla) ponechán

Douglas DC-3 Dakota	623.746.5(=1:73)	Douglas C-47 Dakota C-47 Dakota Douglas R4D Dakota R4D Dakota Skytrain Skytrain Dakota	BT dopravní letadla RT Lisjunov Li-2 RT Showa/Nakajima L2D Tabby		opr. záhlaví provedena
pravoslavní duchovní		pravoslavní kněží popi popové			oprava provedena, budeme informovat
katoličtí duchovní		katoličtí kněží			oprava provedena, budeme informovat
řeckokatoličtí duchovní		řeckokatoličtí kněží			oprava provedena, budeme informovat
duchovní	2-726.3	kněží kněžstvo duchovenstvo	NT evangeličtí duchovní NT katoličtí duchovní NT pravoslavní duchovní NT řeckokatoličtí duchovní	priests	nové provedeno, budeme informovat
McDonnell Douglas F-4 Phantom II	623.746.3	F-4 Phantom II Phantom II	BT stíhací letadla		opr. záhlaví provedena
říše Sasánovců	(357)	sasánovská Persie	RT Perská říše		GEOGR. - provedeno
Suchoj Su-22					oprava BT + doplnění neprovedeno

Tabulka 3: Dělostřelecké zbraně

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
dělostřelecké zbraně	623.41	děla	NT kanony NT houfnice NT moždíře NT samohybné dělostřelecké zbraně NT minomety	artillery weapons	nové
kanony	623.421.2		RT samohybné kanony RT kanonové houfnice BT dělostřelecké zbraně NT polní kanony NT protitankové kanony NT protipěchotní kanony NT protiletadlové kanony NT tankové kanony NT rychlopalné kanony NT horské kanony NT pevnostní kanony NT vylodovací kanony NT letecké kanony NT lodní kanony NT železniční kanony	cannons	oprava a doplnění
letecké kanony	623.422.5:623.418.4		BT kanony BT letecké zbraně RT rychlopalné kanony	aircraft cannons	nové
letecké zbraně			NT letecké kanony		doplnění
polní kanony	623.421.2:623.413		BT kanony RT polní dělostřelectvo RT polní houfnice RT polní moždíře	field cannons	nové
polní dělostřelectvo			RT polní kanony		doplnění

			RT polní houfnice RT polní mozdíře		
protitankové kanony	623.421.2:623.412.2-056.157		BT kanony RT protitankové dělostřelectvo RT taktika boje proti tankům	anti-tank cannons	nové
protitankové dělostřelectvo			RT protitankové kanony		doplnění
taktika boje proti tankům			RT protitankové kanony		doplnění
protipěchotní kanony	623.421.2:356.1-056.157		BT kanony	anti-infantry cannons	nové
protiletadlové kanony	623.421.2:358.116		BT kanony RT protiletadlové dělostřelectvo	anti-aircraft cannons	nové
protiletadlové dělostřelectvo			RT protiletadlové kanony		doplnění
tankové kanony	623.421.2:623.438.3		BT kanony RT tanky	tank cannons	nové
tanky			RT tankové kanony		doplnění
rychlopalné kanony	623.422.5	automatické kanony rotační kanony	BT kanony RT letecké kanony	automatic cannons	nové
horské kanony	623.421.2:623.413.4		BT kanony RT horské dělostřelectvo RT horské houfnice	mountain cannons	nové
horské dělostřelectvo			RT horské kanony RT horské houfnice		doplnění
pevnostní kanony	623.421.2:358.113		BT kanony RT pevnostní dělostřelectvo RT stálá opevnění RT pevnostní houfnice RT pevnostní mozdíře	emplacement cannons	nové
pevnostní dělostřelectvo			RT pevnostní kanony RT pevnostní houfnice RT pevnostní mozdíře RT stálá opevnění		doplnění
stálá opevnění			RT pevnostní kanony RT pevnostní houfnice RT pevnostní mozdíře RT pevnostní dělostřelectvo		doplnění
vyloďovací kanony	623.421.2:355.463		BT kanony	landing cannons	nové

železniční kanony	623.421.2:358.115		BT kanony RT železniční dělostřelectvo	railway cannons	nové
železniční dělostřelectvo			RT železniční kanony		doplnění
lodní kanony	623.421.2:623.417		BT kanony RT lodní dělostřelectvo	naval cannons	nové
lodní dělostřelectvo			RT lodní kanony		doplnění
houfnice	623.421.3		RT samohybné houfnice BT dělostřelecké zbraně NT polní houfnice NT lehké houfnice NT těžké houfnice NT horské houfnice NT pevnostní houfnice NT kanonové houfnice	howitzers	oprava a doplnění
polní houfnice	623.421.3:623.413		BT houfnice RT polní dělostřelectvo RT polní kanony RT polní moždíře	field howitzers	nové
lehké houfnice	623.421.3-022.12		BT houfnice	light howitzers	nové
těžké houfnice	623.421.3-022.17		BT houfnice	heavy howitzers	nové
horské houfnice	623.421.3:623.413.4		BT houfnice RT horské dělostřelectvo RT horské kanony	mountain howitzers	nové
pevnostní houfnice	623.421.3:358.113		BT houfnice RT pevnostní dělostřelectvo RT stálá opevnění RT pevnostní kanony RT pevnostní moždíře	emplacement howitzers	nové
kanonové houfnice	623.421.3:623.421.2		BT houfnice RT kanony RT samohybné kanony	cannon howitzers	nové
moždíře	623.421.4		BT dělostřelecké zbraně NT polní moždíře NT pevnostní moždíře NT obléhací moždíře RT minomety	mortars	oprava a doplnění

polní moždíře	623.421.4:623.413		BT moždíře RT polní dělostřelectvo RT polní kanony RT polní houfnice	field mortars	nové
pevnostní moždíře	623.421.4:358.113		BT moždíře RT pevnostní dělostřelectvo RT stála opevnění RT pevnostní kanony RT pevnostní houfnice	emplacement mortars	nové
oblévací moždíře	623.421.4:358.113		BT moždíře	siege mortars	nové
pěchotní zbraně			NT minomety		doplnění
samohybné dělostřelecké zbraně	623.41:623.438.4	samohybná děla	BT dělostřelecké zbraně NT samohybné kanony NT samohybné houfnice	self-propelled artillery weapons	nové
samohybné kanony	623.421.2:623.438.4		BT samohybné dělostřelecké zbraně RT kanony RT kanonové houfnice RT samohybné houfnice	self-propelled cannons	nové
samohybné houfnice	623.431.3:623.438.4		BT samohybné dělostřelecké zbraně RT houfnice RT samohybné kanony NT M109 (samohybná houfnice)	self-propelled howitzers	nové
M109 (samohybná houfnice)	623.431.3:623.438.4M*109		BT samohybné houfnice		doplnění
minomety	623.421.4		BT dělostřelecké zbraně BT pěchotní zbraně RT moždíře NT lehké minomety NT těžké minomety	mortars	nové
lehké minomety	623.421.4:623.413		BT minomety	light mortars	nové
těžké minomety	623.421.4:623.416		BT minomety	heavy mortars	nové

Tabulka 4: Tajné operace

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
tajné operace	355.40-026		BT zpravodajské služby BT vojenské operace RT civilní rozvědka RT civilní kontrarozvědka RT vojenská rozvědka RT vojenská kontrarozvědka RT tajné služby	secret operations cover operations	nové
speciální operace	356.168-026	zvláštní operace	BT vojenské operace RT komanda	special operations	nové
speciální operace (vojenství)					zrušit termín
vojenské operace			NT tajné operace NT speciální operace		doplnění
komanda	356.168	speciální jednotky zvláštní jednotky	RT speciální operace BT specializovaná pěchota	special force units	nové
specializovaná pěchota			NT komanda		doplnění
zpravodajské služby			NT tajné operace NT civilní rozvědka NT civilní kontrarozvědka NT vojenská rozvědka NT vojenská kontrarozvědka		doplnění
civilní rozvědka	355.404.51:351.74		RT tajné operace RT civilní kontrarozvědka RT vojenská rozvědka BT zpravodajské služby	civil espionage	nové
civilní kontrarozvědka	355.404.52:351.74		RT tajné operace RT civilní rozvědka RT vojenská kontrarozvědka BT zpravodajské služby	civil counterespionage	nové
vojenská rozvědka	355.404.51:355.1		RT tajné operace RT vojenská kontrarozvědka	military espionage	nové

			RT civilní rozvědka BT zpravodajské služby		
vojenská kontrarozvědka	355.404.52:355.1		RT tajné operace RT vojenská rozvědka RT civilní kontrarozvědka BT zpravodajské služby	military counterespionage	nové
tajné služby			RT tajné operace		doplnění
agentky			RT spolupracovníci tajných služeb RT špionáž RT zpravodajské služby		doplnění
agenti		vyzvědači špioni			doplnění a oprava
spolupracovníci tajných služeb			RT agentky		doplnění
špionáž			RT agentky		doplnění
zpravodajské služby			RT agentky		doplnění

Tabulka 5: Vojenské stavby

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
vojenské stavby	725.18 69:623	vojenská zařízení	NT opevnění NT raketová síla NT protiletadlové kryty NT protiatomové kryty NT podzemní továrny NT kasárny NT vojenské tábory	military construction	doplnění
opevnění	623.1	fortifikace bunkry	BT vojenské stavby NT stálá opevnění NT polní opevnění RT obléhání	fortification	doplnění
raketová síla	629.7.085.27:623.463		BT vojenské stavby	rocket silos	doplnění
protiletadlové kryty	355.469.5:699.852/.853	protiletadlové kryty	BT vojenské stavby RT protivzdušná obrana	antiaircraft defence shelters	doplnění
protiatomové kryty	623.454.8:699.85	protijaderné kryty protiatomové bunkry protijaderné bunkry	BT vojenské stavby RT ochrana proti jaderným zbraním	antinuclear defence shelters	doplnění
podzemní továrny	725.42:69.035.4		BT vojenské stavby BT podzemní stavby	underground factories	doplnění
kasárny	355.711	posádkové domy kasárna	BT vojenské stavby	barracks	doplnění
vojenské tábory	355.452+355.525		BT vojenské stavby	military camps	nové
stálá opevnění	623.1-026.27		BT opevnění	permanent fortification	nové
polní opevnění	355.424.1+623.2		BT opevnění NT zátarasy NT zákopy	field fortification	nové
obléhání	355.44		RT opevnění		doplnění
pevnostní linie	623.13	opevněné linie	BT stálá opevnění	fortified lines	nové
pevnosti			BT stálá opevnění		doplnění

hrady			BT stálá opevnění		doplnění
tvrze	728.81		BT stálá opevnění	strongholds	doplnění
městská opevnění	623.1-027.541		BT stálá opevnění NT městské brány NT městské bašty NT městské hradby	city fortification	nové
pobřežní opevnění	623.1(210.5)		BT stálá opevnění	coastal fortification	nové
zátarasy	623.127	překážky	BT polní opevnění	obstacles	nové
zákopy	355.424.1+623.23/.24		BT polní opevnění	trenches	nové
městské brány	725.96		BT městská opevnění	city gateways	nové
městské bašty	725.963		BT městská opevnění	city ramparts	nové
městské hradby	725.963		BT městská opevnění	city walls	nové

Tabulka 6: Křížové výpravy

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
křížové výpravy	27-763		NT první křížová výprava, 1095-1099 NT druhá křížová výprava, 1147-1149 NT třetí křížová výprava, 1189-92 NT čtvrtá křížová výprava, 1202-1204 NT pátá křížová výprava, 1217-1221 NT šestá křížová výprava, 1228-1229 NT sedmá křížová výprava, 1248-1254 NT osmá křížová výprava, 1270 NT devátá křížová výprava, 1271-1272 NT Arsuf, bitva, 1191 NT Ascalon, bitva, 1099 NT Doryleum, bitva, 1097 NT Fariskur, bitva, 1250 NT Hattin, bitva, 1187 NT Jeruzalém, obléhání, 1099 NT Mansura. bitva, 1250 NT albigenská křížová výprava, 1209-1229 NT alexandrijská křížová výprava, 1365 NT aragonská křížová výprava,	Crusades	oprava a doplnění

			1284-1285 NT dětská křížová výprava, 1212 NT husitská křížová výprava 1., 1420 NT husitská křížová výprava 2., 1421 NT husitská křížová výprava 3., 1426 NT švédská křížová výprava 1., 1155 NT švédská křížová výprava 2., 1250 NT švédská křížová výprava 3., 1293		
první křížová výprava, 1095-1099	27-763"1095/1099"	křížová výprava 1., 1095-1099 první křížácká výprava, 1095-1099 křížácká výprava 1., 1095-1099	BT křížové výpravy RT Ascalon, bitva, 1099 RT Doryleum, bitva, 1097 RT Jeruzalém, obléhání, 1099	Crusade 1 st , 1095-1099 First crusade, 1095-1099	nové
druhá křížová výprava, 1147-1149	27-763"1147/1149"	křížová výprava 2., 1147-1149 druhá křížácká výprava, 1147-1149 křížácká výprava 2., 1147-1149	BT křížové výpravy	Crusade 2 nd , 1147-1149 Second crusade, 1147-1149	nové
třetí křížová výprava, 1189-1192	27-763"1189/1192"	křížová výprava 3., 1189-92 třetí křížácká výprava, 1189-1192 křížácká výprava 3., 1189-1192	BT křížové výpravy RT Arsuf, bitva, 1191	Crusade 3 rd , 1189-92 Third crusade, 1189-92	nové
čtvrtá křížová výprava, 1202-1204	27-763"1202/1204"	křížová výprava 4., 1202-1204 čtvrtá křížácká výprava, 1202-1204	BT křížové výpravy	Crusade 4 th , 1202-1204 Fourth crusade, 1202-1204	nové

		křižácká výprava 4., 1202-1204			
pátá křížová výprava, 1217-1221	27-763"1217/1221"	křižová výprava 5., 1217-1221 pátá křižácká výprava, 1217-1221 křižácká výprava 5., 1217-1221	BT křížové výpravy	Crusade 5 th , 1217-1221 Fifth crusade, 1217-1221	nové
šestá křížová výprava, 1228-1229	27-763"1228/1229"	křižová výprava 6., 1228-1229 šestá křižácká výprava, 1228-1229 křižácká výprava 6., 1228-1229	BT křížové výpravy	Crusade 6 th , 1228-1229 Sixth crusade, 1228-1229	nové
sedmá křížová výprava, 1248-1254	27-763"1248/1254"	křižová výprava 7., 1248-1254 sedmá křižácká výprava, 1248-1254 křižácká výprava 7., 1248-1254	BT křížové výpravy RT Fariskur, bitva, 1250 RT Mansura. bitva, 1250	Crusade 7 th , 1248-1254 Seventh crusade, 1248-1254	nové
osmá křížová výprava, 1270	27-763"1270"	křižová výprava 8., 1270 osmá křižácká výprava, 1270 křižácká výprava 8., 1270	BT křížové výpravy	Crusade 8 th , 1270 Eighth crusade, 1270	nové
devátá křížová výprava, 1271-1272	27-763"1271/1272"	křižová výprava 9., 1271-1272 devátá křižácká výprava, 1271-1272 křižácká výprava 9., 1271-1272	BT křížové výpravy	Crusade 9 th , 1271-1272 Ninth crusade, 1271-1272	nové
Arsuf, bitva, 1191	355.483(569.4)"1191"	bitva u Arsufu, 1191	BT křížové výpravy RT třetí křížová výprava, 1189-1192	Arsuf, battle of, 1191	nové
Ascalon, bitva, 1099	355.483(569.491)"1099"	bitva u Ascalonu, 1099	BT křížové výpravy	Ascalon, battle of, 1099	nové

			RT první křížová výprava, 1095-1099		
Doryleum, bitva, 1097	355.483(560.4)"1099"	bitva u Dorylea, 1097	BT křížové výpravy RT první křížová výprava, 1095-1099	Dorylaeum, battle at, 1097	nové
Fariskur, bitva, 1250	355.483(620)"1250"	bitva u Fariskuru, 1250	BT křížové výpravy RT sedmá křížová výprava, 1248-1254	Fariskur, battle of, 1250	nové
Hattin, bitva, 1187	355.483(569.45)"1187"	bitva u Hattinu, 1187 Hattín, bitva, 1187 bitva u Hattínu, 1187	BT křížové výpravy	Hattin, battle of, 1187	nové
Jeruzalém, obléhání, 1099	355.44(569.441)"1099"	obléhání Jeruzaléma, 1099	BT křížové výpravy RT první křížová výprava, 1095-1099	Jerusalem, siege of, 1099	nové
Al Mansurah, bitva, 1250	355.483(621)"1250"	bitva u Al Mansurah, 1250	BT křížové výpravy RT sedmá křížová výprava, 1248-1254	Al Mansurah, battle of, 1250	nové
Ramla 1., bitva, 1101	355.483(569.473)"1101"	bitva u Ramly 1., 1101 první bitva u Ramly, 1101	BT křížové výpravy RT Ramla 2., bitva, 1102 RT Ramla 3., bitva, 1105	Ramleh 1 st , battle of, 1101	nové
Ramla 2., bitva, 1102	355.483(569.473)"1102"	bitva u Ramly 3., 1102 druhá bitva u Ramly, 1102	BT křížové výpravy RT Ramla 1., bitva, 1101 RT Ramla 3., bitva, 1105	Ramleh 2 nd , battle of, 1102	nové
Ramla 3., bitva, 1105	355.483(569.473)"1105"	bitva u Ramly 3., 1105 třetí bitva u Ramly, 1105	BT křížové výpravy RT Ramla 1., bitva, 1101 RT Ramla 2., bitva, 1102	Ramleh 3 rd , battle of, 1105	nové
albigenská křížová výprava, 1209-1229	27-763(44-13)"1209/1229"	albigenská křížácká výprava, 1209-1229	BT křížové výpravy	Albigensian crusade, 1209-1229 Cathar crusade, 1209-1229	nové
alexandrijská křížová výprava, 1365	27-763(623)"1365"	alexandrijská křížácká výprava, 1365	BT křížové výpravy	Alexandrian crusade, 1365	nové
aragonská křížová výprava, 1284-1285	27-763(460)"1284/1285"	aragonská křížácká výprava, 1284-1285	BT křížové výpravy	Aragonese crusade, 1284-1285 Crusade of Aragón, 1284-1285	nové
dětská křížová výprava, 1212	27-763(4)"1212"	křížová výprava dětí	BT křížové výpravy	Children's crusade, 1212	nové

		1212 dětská křižácká výprava, 1212			
husitská křižová výprava 1., 1420	27-763(437.3)"1420"	první husitská křižová výprava, 1420 husitská křižácká výprava 1., 1420 první husitská křižácká výprava, 1420	BT křižové výpravy RT husitská křižová výprava 2., 1421 RT husitská křižová výprava 3., 1426	Hussite crusade 1 st , 1420 Hussite war 1 st , 1420 Bohemian war 1 st , 1420	nové
husitská křižová výprava 2., 1421	27-763(437.3)"1421"	druhá husitská křižová výprava, 1421 husitská křižácká výprava 2., 1421 druhá husitská křižácká výprava, 1421	BT křižové výpravy RT husitská křižová výprava 1., 1420 RT husitská křižová výprava 3., 1426	Hussite crusade 2 nd , 1421 Hussite war 2 nd , 1421 Bohemian war 2 nd , 1421	nové
husitská křižová výprava 3., 1426	27-763(437.3)"1426"	třetí husitská křižová výprava, 1426 husitská křižácká výprava 3., 1426 třetí husitská křižácká výprava, 1426	BT křižové výpravy RT husitská křižová výprava 1., 1420 RT husitská křižová výprava 2., 1421	Hussite crusade 3 rd , 1426 Hussite war 3 rd , 1426 Bohemian war 3 rd , 1426	nové
švédská křižová výprava 1., 1155	27-763(=1:485)(480)"1155"	první švédská křižová výprava, 1155 první švédská křižácká výprava, 1155 švédská křižácká výprava 1., 1155	BT křižové výpravy RT švédská křižová výprava 2., 1250 RT švédská křižová výprava 3., 1293	Swedish Crusade 1 st , 1155	nové
švédská křižová výprava 2., 1250	27-763(=1:485)(480)"1250"	druhá švédská křižová výprava, 1250 druhá švédská křižácká výprava, 1250 švédská křižácká výprava 2., 1250	BT křižové výpravy RT švédská křižová výprava 1., 1155 RT švédská křižová výprava 3., 1293	Swedish Crusade 2 nd , 1250	nové
švédská křižová výprava 3., 1293	27-763(=1:485)(480)"1293"	třetí švédská křižová výprava, 1293 třetí švédská křižácká	BT křižové výpravy RT švédská křižová výprava 1., 1155	Swedish Crusade 3 rd , 1293	nové

		výprava, 1293 švédská křižácká výprava 3., 1293	RT švédská křižová výprava 2., 1250		
--	--	---	--	--	--

Tabulka 7: Vojenská taktika

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
vojenská taktika	355.42		RT vojenská strategie NT taktika boje proti tankům NT taktika boje pěchoty NT taktika boje jízdy NT letecká taktika NT tanková taktika NT obléhání NT vylodění	military tactic	oprava a doplnění
taktika boje proti tankům	355.42:623.412.2	protitanková taktika	BT vojenská taktika RT protitankové kanony	anti-tank tactic	nové
protitankové kanony	623.421.2:623.412.2-056.157		RT taktika boje proti tankům RT protitankové dělostřelectvo	anti-tank cannons	nové
taktika boje pěchoty	355.42:356.11	pěchotní taktika	RT pěchota BT vojenská taktika	infantry tactic	nové
pěchota			RT taktika boje pěchoty	infantry	doplnění
taktika boje jízdy	355.42:357.1	taktika boje jezdeckva	RT jezdecktvo BT vojenská taktika	cavalry tactic	nové
jezdecktvo	357.1		RT taktika boje jízdy	cavalry	doplnění
letecká taktika	355.469	taktika boje letectva	RT vojenské letectvo BT vojenská taktika NT námořní letecká taktika NT stíhací taktika NT bitevní taktika NT bombardovací taktika	air tactics	nové
vojenské letectvo	358.4	vzdušné síly	RT letecká taktika	air force	doplnění
námořní letecká taktika	355.469:355.461 355.53:355.461		RT námořní letectvo BT letecká taktika	naval air tactics	nové
námořní letectvo	359.38		RT námořní letecká taktika	naval aviator corps	doplnění

stíhací taktika	355.469:358.422 355.53:358.422		RT stíhací jednotky RT stíhací letci RT stíhací esa RT stíhací letadla BT letecká taktika	fighter tactics	nové
stíhací jednotky	358.422	stíhací letectvo	RT stíhací taktika	fighter units	doplnění
stíhací letci	358.422-051		RT stíhací taktika		doplnění
stíhací esa	358.422-051:316.344.42		RT stíhací taktika		doplnění
stíhací letadla	623.746.3		RT stíhací taktika	fighter aircraft	doplnění
bitevní taktika	355.469:358.422/.423 355.53:358.422/.423	taktika přímé letecké podpory	RT bitevní letadla RT bitevní jednotky BT letecká taktika	close aerial support tactics	nové
bitevní letadla	623.746.3/.4	letadla přímé podpory bojová letadla	RT bitevní taktika	attack planes close support aircraft attack aircraft	doplnění
bitevní jednotky	358.422/.423	bitevní eskadry jednotky přímé letecké podpory	RT bitevní taktika	close aerial support units	doplnění
bombardovací taktika	355.469:358.423 355.53:358.423		RT bombardovací letadla RT bombardovací jednotky BT letecká taktika	bomber tactics	nové
bombardovací letadla	623.746.4		RT bombardovací taktika	bombers	doplnění
bombardovací jednotky	358.423		RT bombardovací taktika	bomber units	doplnění
tanková taktika	355.42:623.438.3		BT vojenská taktika	tank tactic	nové
obléhání	355.44		RT opevnění BT vojenská taktika	siege warfare	doplnění
vylodění	355.463		RT obojživelné operace RT Normandie, invaze, 1944 RT Sicílie, invaze, 1943 RT Dakar, invaze, 1940 RT Gaba Tepe, invaze, 1915 RT Anzac Cove, invaze, 1915 BT vojenská taktika	amphibious tactic	doplnění
Normandie, invaze, 1944	355.483(442.1/.5)"1944"		RT vylodění		doplnění

Sicílie, invaze, 1943	355.483(450.82)"1943"		RT vylodění		doplnění
Dakar, invaze, 1940	355.483(663.2)"1940"		RT vylodění		oprava a doplnění
Gaba Tepe, invaze, 1915	355.483(560.11)"1915"		RT vylodění		nové
Anzac Cove, invaze, 1915	355.483(560.11)"1915"		RT vylodění		nové

Tabulka 8: Arabsko-izraelské války, 1948-1973

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
arabsko-izraelské války, 1948-1973	355.483(=411.21+=1:596.4)(5-15), 1948-1973	izraelsko-arabské války, 1948-1973	NT první arabsko-izraelská válka, 1948-1949 NT druhá arabsko-izraelská válka, 1956 NT třetí arabsko-izraelská válka, 1967 NT čtvrtá arabsko-izraelská válka, 1968-1970 NT pátá arabsko-izraelská válka, 1973 BT arabsko-izraelské konflikty NT Kadeš, vojenská operace, 1956 NT Mušketýr, vojenská operace, 1956	Israel-Arab wars, 1948-1973	doplnění
první arabsko-izraelská válka, 1948-1949	355.483(=411.21+=1:596.4)(5-15)“1948/1949“	izraelsko-arabská válka 1., 1948-1949 izraelská válka za nezávislost, 1948-1949 arabsko-izraelská válka 1., 1948-1949 první izraelsko-arabská válka, 1948-1949 palestinská válka, 1948-1949	BT arabsko-izraelské války, 1948-1973 RT druhá arabsko-izraelská válka, 1956 RT třetí arabsko-izraelská válka, 1967 RT čtvrtá arabsko-izraelská válka, 1968-1970 RT pátá arabsko-izraelská válka, 1973	Israel-Arab war 1 st , 1948-1949 Arab-Israeli war 1 st , 1948-1949 Israeli war of independence, 1948-1949	oprava a doplnění
druhá arabsko-izraelská válka, 1956	355.483(=411.21+=1:596.4)(5-15)“1956“	izraelsko-arabská válka 2., 1956 arabsko-izraelská válka 2., 1956 druhá izraelsko-arabská válka, 1956	BT arabsko-izraelské války, 1948-1973 RT suezská krize, 1956 RT první arabsko-izraelská válka, 1948-1949 RT třetí arabsko-izraelská válka,	Israel-Arab war 2 nd , 1956 Arab-Israeli war 2 nd , 1956 Suez war, 1956	nové

			1967 RT čtvrtá arabsko-izraelská válka, 1968-1970 RT pátá arabsko-izraelská válka, 1973 RT Kadeš, vojenská operace, 1956 RT Mušketýr, vojenská operace, 1956		
třetí arabsko-izraelská válka, 1967	355.438(=411.21+=1:596.4)(5-15)“1967“	izraelsko-arabská válka 3., 1967 šestidenní válka, 1967 arabsko-izraelská válka 3., 1967 třetí izraelsko-arabská válka, 1967	BT arabsko-izraelské války, 1948-1973 RT první arabsko-izraelská válka, 1948-1949 RT druhá arabsko-izraelská válka, 1956 RT čtvrtá arabsko-izraelská válka, 1968-1970 RT pátá arabsko-izraelská válka, 1973	Israel-Arab war 3 rd , 1967 Arab-Israeli war 3 rd , 1967 Six-day war, 1967	oprava a doplnění
čtvrtá arabsko-izraelská válka, 1968-1970	355.483(=411.21+=1:596.4)(5-15)“1968/1970“	izraelsko-arabská válka 4., 1968-1970 arabsko-izraelská válka 4., 1968-1970 čtvrtá izraelsko-arabská válka, 1968-1970 opotřebovací válka, 1968-1970 opotřebovací válka, 1968-1970	BT arabsko-izraelské války RT první arabsko-izraelská válka, 1948-1949 RT druhá arabsko-izraelská válka, 1956 RT třetí arabsko-izraelská válka, 1967 RT pátá arabsko-izraelská válka, 1973	Israel-Arab War 4 th , 1968-1970 Arab-Israeli war 4 th , 1968-1970 War of attrition, 1968-1970	oprava a doplnění
pátá arabsko-izraelská válka, 1973	355.483(=411.21+=1:596.4)(5-15)“1973“	izraelsko-arabská válka 5., 1973 jomkippurská válka, 1973 jom-kippurská válka, 1973 yom-kippurská válka, 1973 kippurská válka,	BT arabsko-izraelské války, 1948-1973 RT první arabsko-izraelská válka, 1948-1949 RT druhá arabsko-izraelská válka, 1956 RT třetí arabsko-izraelská válka,	Israel-Arab war 5 th , 1973 Arab-Israeli war 5 th , 1973 Yom Kippur war, 1973 Ramadan war, 1973 October war, 1973	oprava a doplnění

		1973 ramadánská válka, 1973 ramadánová válka, 1973 arabsko-izraelská válka 5., 1973 pátá izraelsko-arabská válka, 1973	1967 RT čtvrtá arabsko-izraelská válka, 1968-1970		
suezská krize, 1956			RT druhá arabsko-izraelská válka, 1956		doplnění
arabsko-izraelské konflikty	327.5(569.4-076)		NT arabsko-izraelské války		doplnění MDT a NT
Kadeš, vojenská operace, 1956	355.483(=1:569.4)(5-15)"1956"	operace Kadeš, 1956 Kadesh, vojenská operace, 1956 operace Kadesh, 1956	BT arabsko-izraelské války, 1948-1973 RT druhá arabsko-izraelská válka, 1956 RT Mušketýr, vojenská operace, 1956 RT suezská krize, 1956	Kadesh, operation, 1956 Sinai Campaign, 1956	nové
Mušketýr, vojenská operace, 1956	355.483(=1:410+=1:44)(5-15)"1956"	operace Mušketýr, 1956 Musketeer, vojenská operace, 1956 operace Musketeer, 1956	BT arabsko-izraelské války, 1948-1973 RT druhá arabsko-izraelská válka, 1956 RT Kadeš, vojenská operace, 1956 RT suezská krize, 1956	Musketeer, operation, 1956	nové

Tabulka 9: Třicetiletá válka, 1618-1648

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	
třicetiletá válka, 1618-1648	355.48(4)“1618/1648”		NT česko-falcká válka, 1618-1623 NT dánská válka, 1625-1629 NT švédská válka, 1630-1635 NT švédsko-francouzská válka, 1635-1648 NT Bílá hora, bitva, 1620 NT Breitenfeld 1., bitva, 1631 NT Breitenfeld 2., bitva, 1642 NT Breda, obléhání, 1624-1625 NT Breisach, obléhání, 1638 NT Desava, bitva, 1626 NT Dolní Věstonice, bitva, 1619 NT Downs, bitva, 1639 NT Fehmarn, bitva, 1644 NT Fleurus, bitva 1622 NT Freiburg, bitva, 1644 NT Heiligenhafen, bitva, 1627 NT Hessisch-Oldendorf, bitva, 1633 NT Honnecourt bitva, 1642 NT Höchst, bitva, 1622 NT Chemnitz, bitva, 1639 NT Jüterbog, bitva, 1644 NT Kirdorf, bitva, 1621 NT Kolberger Heide, bitva, 1644 NT Lens, bitva, 1648 NT Liegnitz, bitva, 1634 NT Lomnice, bitva, 1618		oprava MDT a doplnění NT

			<p>NT Lutter, bitva, 1626 NT Lützen 1., bitva, 1632 NT Magdeburg, dobytí, 1631 NT Mergentheim, bitva, 1645 NT Nördlingen 1., bitva, 1634 NT Nördlingen 2., bitva, 1645 NT Plzeň, obléhání, 1618 NT Praha 1., obléhání, 1648 NT Rain na Lechu, bitva, 1632 NT Rocroi, bitva, 1643 NT Stadtlohn, bitva, 1623 NT Stralsund 1., bitva, 1628 NT Stuhm, bitva, 1629 NT Trnava, bitva, 1621 NT Tuttlingen, bitva, 1643 NT Wallhof, bitva, 1626 NT Werben, bitva, 1631 NT Vídeň, bitva, 1620 NT Wiesloch, bitva, 1622 NT Wimpfen, bitva, 1622 NT Wittstock, bitva, 1636 NT Wolfenbüttel, bitva, 1641 NT Wolgast, bitva, 1628 NT Záblatí, bitva, 1619 NT Zusmarshausen, bitva, 1648</p>		
česko-falcká válka, 1618-1623	355.48"1618/1623"		<p>BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT Bílá hora, bitva, 1620 RT Dolní Věstonice, bitva, 1619 RT Fleurus, bitva 1622 RT Höchst, bitva, 1622 RT Kirdorf, bitva, 1621 RT Lomnice, bitva, 1618 RT Plzeň, obléhání, 1618</p>	bohemian war, 1816-1623 bohemian-palatinate crisis, 1816-1623	nové

			RT Stadtlohn, bitva, 1623 RT Trnava, bitva, 1621 RT Vídeň, obléhání, 1619 RT Vídeň, bitva, 1620 RT Wiesloch, bitva, 1622 RT Wimpfen, bitva, 1622 RT Záblatí, bitva, 1619		
dánská válka, 1625-1629	355.48"1625/1629"		BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT Desava, bitva, 1626 RT Heiligenhafen, bitva, 1627 RT Lutter, bitva, 1626 RT Stralsund 1., bitva, 1628 RT Stuhm, bitva, 1629 RT Wallhof, bitva, 1626 RT Wolgast, bitva, 1628	danish war, 1625-1629 danish intervention, 1625-1629	nové
švédská válka, 1630-1635	355.48"1630/1635"		BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT Hesisch-Oldendorf, bitva, 1633 RT Liegnitz, bitva, 1634 RT Lützen 1., bitva, 1632 RT Magdeburg, dobytí, 1631 RT Mergentheim, bitva, 1645 RT Nördlingen 1., bitva, 1634 RT Rain na Lechu, bitva, 1632 RT Werben, bitva, 1631	swedish war, 1630-1635 swedish intervention, 1630-1635	nové
švédsko-francouzská válka, 1635-1648	355.48"1635/1648"	francouzsko-švédská válka, 1635-1648	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT Breisach, obléhání, 1638 RT Downs, bitva, 1639 RT Fehmarn, bitva, 1644 RT Freiburg, bitva, 1644 RT Honnecourt bitva, 1642 RT Chemnitz, bitva, 1639 RT Jankov, bitva, 1645	french intervention, 1635-1648 swedish-french war, 1635-1648 swedish-french period, 1635-1648	nové

			RT Jüterbog, bitva, 1644 RT Kolberger Heide, bitva, 1644 RT Lens, bitva, 1648 RT Nördlingen 2., bitva, 1645 RT Praha 1., obléhání, 1648 RT Rocroi, bitva, 1643 RT Tuttlingen, bitva, 1643 RT Wittstock, bitva, 1636 RT Wolfenbüttel, bitva, 1641 RT Zusmarshausen, bitva, 1648		
Bílá hora, bitva, 1620	355.483(437.311)"1620"		BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	White Mountain, battle of, 1620	doplnění RT a angl.
Breda, obléhání, 1624-1625	355.44(492)"1624/1625"	obléhání Bredy, 1624-1625	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Breda, siege of, 1624-1625	nové
Breitenfeld 1., bitva, 1631	355.483(432.1)"1631"	bitva u Breitenfeldu 1., 1631	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT Breitenfeld 2., bitva, 1642	Breitenfeld 1 st , battle of, 1631	oprava a doplnění
Breitenfeld 2., bitva, 1642	355.483(432.1)"1642"	bitva u Breitenfeldu 2., 1642	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT Breitenfeld 1., bitva, 1631	Breitenfeld 2 nd , battle of, 1642	oprava a doplnění
Breisach, obléhání, 1638	355.44(434.6)"1638"	obléhání Breisachu, 1638	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Breisach, siege of, 1638	nové
Desava, bitva, 1626	355.483(431.8)"1626"		BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT dánská válka, 1625-1629	Dessau bridge, battle of, 1626 Dessau, battle of, 1626	oprava MDT a doplnění angl. a RT
Dolní Věstonice, bitva, 1619	355.483(437.322)"1619"	bitva u Dolních Věstonic, 1619	BT třicetiletá válka, 1618-1648	Věstonice, battle of, 1619	nové

		Věstonice, bitva, 1619 bitva u Věstonic, 1619	RT česko-falcká válka, 1618-1623	Dolní Věstonice, battle of, 1619 Wisternitz, battle of, 1619	
Downs, bitva, 1639	355.49(261.268)“1639”	bitva u Downs, 1639	BT třicetiletá válka, 1618-1648 BT námořní bitvy RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Downs, battle of, 1639	nové
Fehmarn, bitva, 1644	355.49(261.24)“1644”	bitva u Fehmarnu, 1644 bitva u ostrova Fehmarn, 1644	BT třicetiletá válka, 1618-1648 BT námořní bitvy RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Fehmarn, battle of, 1644 Femern, battle of, 1644	nové
Fleurus, bitva 1622	355.483(493.5)“1622”	bitva u Fleuru, 1622	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	Fleurus, battle of, 1622	nové
Freiburg, bitva, 1644	355.483(434.6)“1644”	bitva u Freiburg, 1644	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Freiburg, battle of, 1644 Three Day Battle, 1644	nové
Heiligenhafen, bitva, 1627	355.483(435.1)“1627”	bitva u Heiligenhafenu, 1627	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT dánská válka, 1625-1629	Heiligenhafen, battle of, 1627	nové
Hessisch-Oldendorf, bitva, 1633	355.483(435.3)“1633”	bitva u Hessisch-Oldendorfu, 1633	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédská válka, 1630-1635	Hessisch-Oldendorf, battle of, 1633	nové
Höchst, bitva, 1622	355.483(435.8)“1622”	bitva u Höchstu, 1622	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	Höchst, battle of, 1622	nové
Honnecourt bitva, 1642	355.483(442.7/.8)“1642”	bitva u Honnecourtu, 1642	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Honnecourt, battle of, 1642	nové

Saská Kamenice, bitva, 1639	355.483(432.1)"1639"	bitva u Saské Kamenice, 1639 Chemnitz, bitva, 1639 bitva u Chemnitzu, 1639	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Chemnitz, battle of, 1639	nové
Jankov, bitva, 1645	355.483(437.312)"1645"	bitva u Jankova, 1645	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Jankau, battle of, 1645	doplnění
Jüterbog, bitva, 1644	355.483(431.5)"1644"	bitva u Jüterbogu, 1644	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Jüterbog, battle of, 1644	nové
Kirdorf, bitva, 1621	355.483(435.8)"1621"	bitva u Kirdorfu, 1621	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	Kirdorf, battle of, 1621	nové
Kolberger Heide, bitva, 1644	355.49(261.24)"1644"	bitva u Kolberger Heide, 1644	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648 BT námořní bitvy	Kolberger Heide, battle of, 1644 Kolberger Heide, battle at, 1644 Colberger Heide, battle of, 1644	nové
Lens, bitva, 1648	355.483(493.53)"1648"	bitva u Lens, 1648	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Lens, battle of, 1648	nové
Liegnitz, bitva, 1634	355.483(431.4)"1634"	bitva u Liegnitzu, 1634	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédská válka, 1630-1635	Liegnitz, battle of, 1634	nové
Lomnice, bitva, 1618	355.483(437.319)"1618"	bitva u Lomnice, 1618	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	Lomnice, battle of, 1618	nové
Lutter, bitva, 1626	355.483(430)"1626"	bitva u Lutteru, 1626	BT třicetiletá válka, 1618-	Lutter, battle of, 1626	nové

			1648 RT dánská válka, 1625-1629		
Lützen 1., bitva, 1632	355.483(432.1)"1632"	bitva u Lützenu 1., 1632	BT třicetiletá válka, 1618- 1648 RT švédská válka, 1630-1635 RT Lützen 2., bitva, 1813	Lützen 1 st , battle of, 1632	oprava a doplnění
Lützen 2., bitva, 1813	355.483(432.1)"1813"	bitva u Lützenu 2., 1813	BT napoleonské války, 1800- 1815 RT Lützen 1., bitva, 1632	Lützen 2 nd , battle of, 1813	nové
Magdeburg, dobytí, 1631	355.44(430.337)"1631"	dobytí Magdeburgu, 1631	BT třicetiletá válka, 1618- 1648 RT švédská válka, 1630-1635	Magdeburg, sack of, 1631	nové
Mergentheim, bitva, 1645	355.483(434.6)"1645"	bitva u Mergentheimu, 1645	BT třicetiletá válka, 1618- 1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Mergentheim, battle of, 1645	nové
Nördlingen 1., bitva, 1634	355.483(433)"1634"	bitva u Nördlingenu 1., 1634	BT třicetiletá válka, 1618- 1648 RT švédská válka, 1630-1635 RT Nördlingen 2., bitva, 1645	Nördlingen 1 st , battle of, 1634	doplnění
Nördlingen 2., bitva, 1645	355.483(433)"1645"	bitva u Nördlingenu 2., 1645 Alerheim, bitva, 1645 bitva u Alerheimu, 1645	BT třicetiletá válka, 1618- 1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648 RT Nördlingen 1., bitva, 1634	Nördlingen 2 nd , battle of, 1645 Alerheim, battle of, 1645	nové
Plzeň, obléhání, 1618	355.44(437.317)"1618"	obléhání Plzně, 1618	BT třicetiletá válka, 1618- 1648 RT česko-falcká válka, 1618- 1623	Pilsen, siege of, 1618	nové
Praha 1., obléhání, 1648	355.44(437.311)"1648"	obléhání Prahy 1., 1648	BT třicetiletá válka, 1618- 1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648 RT Praha 2., obléhání, 1757	Prague, battle of, 1648	nové
Praha 2., obléhání, 1757	355.44(437.311)"1757"	obléhání Prahy 2.,	BT sedmiletá válka, 1756-	Prague, siege of, 1757	nové

		1757	1763 RT Praha 1., obléhání, 1648		
Rain na Lechu, bitva, 1632	355.483(430)"1632"	bitva u Rain, na Lechu, 1632 bitva u Rainu na Lechu, 1632 bitva u Rain, 1632 bitva u Rainu, 1632 Rain, bitva, 1632 bitva na Lechu, 1632 bitva na řece Lechu, 1632 Lech, bitva, 1632	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédská válka, 1630-1635	Rain, battle of, 1632 Lech, battle of, 1632	nové
Rocroi, bitva, 1643	355.483(443.7)"1643"	bitva u Rocroi, 1643	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Rocroi, battle of, 1643	nové
Stadtlohn, bitva, 1623	355.483(430)"1623"	bitva u Stadtlohn, 1623	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	Stadtlohn, battle of, 1623	nové
Stralsund 1., bitva, 1628	355.483(430)"1628"	bitva u Stralsundu 1., 1628	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT dánská válka, 1625-1629 RT Stralsund 2., bitva, 1715	Stralsund 1 st , battle of, 1628	nové
Stralsund 2., bitva, 1715	355.483(430)"1715"	bitva u Stralsundu 2., 1715	RT Stralsund 1., bitva, 1628	Stralsund 2 nd , battle of, 1628	nové
Stuhm, bitva, 1629	355.483(431)"1629"	bitva u Stuhmu, 1629	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT dánská válka, 1625-1629	Stuhm, battle of, 1629	nové
Trnava, bitva, 1621	355.483(437.6)"1621"	bitva u Trnavy, 1621	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-	Tyrnau, battle of, 1621	nové

			1623		
Tuttlingen, bitva, 1643	355.483(434.6)"1643"	bitva u Tuttlingenu, 1643	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Tuttlingen, battle of, 1643 Tuttlingen, battle at, 1643	nové
Wallhof, bitva, 1626	355.483(474.5)"1626"	bitva u Wallhofu, 1626	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT dánská válka, 1625-1629	Wallhof, battle of, 1626	nové
Vídeň, bitva, 1620	355.483(436.1)"1620"	bitva u Vídně, 1620	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	Wien, battle of, 1620	nové
Wiesloch, bitva, 1622	355.483(430)"1622"	bitva u Wieslochu, 1622	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623 RT Wimpfen, bitva, 1622	Wiesloch, battle of, 1622	nové
Wimpfen, bitva, 1622	355.483(430)"1622"	bitva u Wimpfenu, 1622	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623 RT Wiesloch, bitva, 1622	Wimpfen, battle of, 1622	nové
Wittstock, bitva, 1636	355.483(430)"1636"	bitva u Wittstocku, 1636	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Wittstock, battle of, 1636	nové
Werben, bitva, 1631	355.483(430)"1631"	bitva u Werbenu, 1631	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédská válka, 1630-1635	Werben, battle of, 1631	nové
Wolfenbüttel, bitva, 1641	355.483(432.1)"1641"	bitva u Wolfenbüttelu, 1641	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Wolfenbüttel, battle of, 1641	nové
Wolgast, bitva, 1628	355.483(431.7)"1628"	bitva u Wolgastu, 1628	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT dánská válka, 1625-1629	Wolgast, battle of, 1628	nové

Záblatí, bitva, 1619	355.483(437.319)"1619"	bitva u Záblatí, 1619	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT česko-falcká válka, 1618-1623	Sablat, battle of, 1619 Záblatí, battle of, 1619	nové
Zusmarshausen, bitva, 1648	355.483(430)"1648"	bitva u Zusmarshausenu, 1648	BT třicetiletá válka, 1618-1648 RT švédsko-francouzská válka, 1635-1648	Zusmarshausen, battle of, 1648	nové
Vestfálský mír, 1648	341.382(430)"1648"		RT třicetiletá válka, 1618-1648 BT mírové smlouvy	Westphalia, peace of, 1648 Westphalian peace, 1648	oprava a doplnění
Mikulovský mír, 1622	341.382(437.322)"1622"	Mikulov, mír, 1622	RT třicetiletá válka, 1618-1648 BT mírové smlouvy	Mikulov peace, 1622 Mikulov, peace of, 1622	nové

Tabulka 10 (listopad 2007)

Záhlaví	MDT	Odkaz	BT NT RT	Angl.	Pozn.
platnění					
štíty					
umělecké zbrojířství					
vzdušná vítězství		sestřely		shootdowns	nové
sestřelení letci	358.4-051: [656.086.2:355.018]	sestřelení piloti	BT válečné ztráty BT vojenští letci	shot down pilots	nové
válečné ztráty			NT sestřelení letci		doplnění
vojenští letci			NT sestřelení letci		doplnění
přírodovědecké fakulty	378.096:5		BT vysoké školy RT přírodní vědy	faculties of science	nové
pedagogické fakulty	378.096:37		BT vysoké školy RT pedagogika	faculties of education	nové
fakulty tělesné výchovy a sportu	378.096:796	fakulty tělesné kultury fakulty sportovních studií	BT vysoké školy RT sport	faculties of physical education and sports faculties of physical culture faculties of sports studies	
právnícké fakulty	378.096:34		BT vysoké školy RT právo		oprava MDT
Flodden, bitva, 1513	355.483(410.166)"1513"	bitva u Floddenu, 1513	BT anglo-skotské války	Flodden, battle of, 1513 Flodden Field, battle of, 1513	nové
anglo-skotské války	355.48(410.1+410-5)		NT Flodden, bitva, 1513	anglo-scottish wars	nové
papežské dokumenty	[272-732.2:34](094)				oprava MDT
Zlatá bula sicilská, 1212	342.4/.5(437.3)"1212"(094)				oprava MDT
Zlatá bula Karla IV., 1356	342.4/.5"1356"(094)	Zlatá bula Karlova, 1356			doplnění MDT a doplnění viz.
Zlatá bula Ondřeje II., 1222	342.4/.5(439)"1222"(094)				doplnění MDT

deportace					
ponorková esa					
stíhací jednotky				RT stíhací esa	doplnění
Consolidated Liberator	B-24 623.746.4(=1:43)	B-24 Liberator Liberator	BT bombardovací letadla		nové
dějiny měst	911.375(091)		BT města	history of cities and towns	nové
aristokracie			RT genealogie RT šlechtici RT šlechtičny RT šlechtická sídla RT šlechtické rody RT šlechtické tituly		doplnění RT
šlechtické rody			RT aristokracie RT šlechtici RT šlechtičny RT šlechtická sídla RT šlechtické tituly		doplnění RT
Kościuszkovo povstání, 1794	355.426(438)"1794"	polské povstání, 1794		Polish uprising, 1794	nové
Big Ben, letecká operace, 1944-1945	355.496(=1:410+=1:438)"1944/1945"	operace Big Ben, 1944-1945	BT letecké operace	Big Ben, aircraft operation, 1944-1945	nové
Dieppe, výsadek, 1942	355.483(44-17)"1942"	výsadek u Dieppe, 1942 Dieppe, invaze, 1942 invaze u Dieppe, 1942 Dieppe, vylodění, 1942 vylodění u Dieppe, 1942 Jubilee, vojenská operace, 1942 operace Jubilee, 1942 Rutter, vojenská operace, 1942	BT druhá světová válka, 1939-1945	Jubilee, operation, 1942 Dieppe Raid, 1942 Dieppe, battle of, 1942	oprava MDT, viz, angl.

		operace Rutter, 1942			
odvolací soudy	347.992	apelační soudy	BT soudy	courts of justice nad appeal	nové
Osaka, obléhání, 1614-1615	355.44(521.74)"1614/1615"	obléhání Osaky, 1614-1615 Ósaka, obléhání, 1614-1615 obléhání Ósaky, 1614-1615		Osaka, siege of, 1614-1615	nové
předměty ze skla	903.2-033.5	skleněné předměty	BT archeologické nálezy	glass objects	nové
archeologické nálezy			NT předměty ze skla		doplnění
Mau-Mau, povstání, 1952-1960	355.426(676.2)"1952/1960"	povstání Mau Mau, 1952-1960 povstání Mau-Mau, 1952-1960 Mau Mau, povstání, 1952-1960	BT povstání	Mau Mau Uprising, 1952-1960 Mau Mau Rebellion, 1952-1960 Mau Mau revolt, 1952-1960	nové
povstání			NT povstání Mau-Mau, 1952-1960		nové
Northrop Grumman B-2 Spirit	623.746.4(=1:73)	B-2 Spirit Spirit	BT bombardovací letadla	Northrop Grumman B-2A Spirit	nové
McDonnell Douglas F-15E Strike Eagle	623.746.34(=1:73)	F-15E Strike Eagle Strike Eagle	BT stíhací bombardéry	McDonnell Douglas F-15E Strike Eagle	nové
McDonnell Douglas F/A-18 Hornet	623.746.34(=1:73)	F/A-18 Hornet Hornet	BT stíhací bombardéry	McDonnell Douglas F/A-18 Hornet	oprava
Lockheed Martin F-16 Fighting Falcon	623.746.3(=1:73)	F-16 Fighting Falcon Fighting Falcon	BT stíhací letadla	Lockheed Martin F-16 Fighting Falcon	nové
Rockwell B-1 Lancer	623.746.4(=1:73)	B-1 Lancer Lancer	BT bombardovací letadla	Rockwell B-1 Lancer	nové
válečné vozy	623.43:629.3.022.42		BT vojenská technika	chariots war chariots	nové
vojenská technika		válečná technika	NT válečné vozy		oprava viz a doplnění NT
Bristol Beaufighter	623.746.3(=1:410)	Beaufighter	BT stíhací letadla	Bristol Beaufighter Bristol Type 156 Beaufighter	nové

de Havilland Mosquito	623.746.3/.4(=1:410)	Mosquito	BT stíhací letadla BT noční stíhací letadla BT bombardovací letadla BT bitevní letadla	de Havilland Mosquito	nové
indonésko-malajská válka, 1962-1966	355.483(595)“1962/1966”	indonéská válka, 1962-1966 indonésko-malajská konfrontace, 1962- 1966 indonéská konfrontace, 1962- 1966		Indonesia-Malaysia confrontation, 1962- 1966 Indonesian confrontation, 1962- 1966	nové

